

Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Jabłonna do roku 2030

STRESZCZENIE

Niniejszy dokument został sporządzony zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2024 poz. 278). Dokument stanowi załącznik do wniosku Wójta Gminy Jabłonna do Rady Gminy Jabłonna o przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłonna do roku 2030.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	4
1. METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU.....	5
1.1. Podstawowe Pojęcia	5
1.2. Metodologia prac	6
1.3. Wyznaczenie obszarów referencyjnych	8
2. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	9
2.1. Informacje ogólne o gminie Jabłonna	9
2.2. Obszar Społeczny	10
2.2.1. Demografia	10
2.2.2. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny	16
2.2.3. Bezrobocie	21
2.2.4. Poziom bezpieczeństwa	25
2.2.5. Poziom edukacji	28
2.2.6. Aktywność Obywatelska	31
2.3. Obszar Gospodarczy.....	34
2.3.1. Struktura przedsiębiorstw.....	35
2.3.2. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców	35
2.4. Obszar Środowiskowy	37
2.4.1. Struktura gruntów.....	38
2.4.2. Klimat	40
2.4.3. Wody powierzchniowe i podziemne	43
2.4.4. Obszary prawnie chronione	43
2.4.5. Potencjalne zagrożenia dla środowiska	45
2.5. Obszar Przestrzenno-Funkcjonalny	46
2.5.1. Funkcje kulturalne	46
2.5.2. Funkcje turystyczne i rekreacyjne.....	49
2.5.3. Jakość przestrzeni publicznej	50
2.6. Obszar Techniczny	51
2.6.1. Zasoby mieszkaniowe.....	52
2.6.2. Infrastruktura sieciowa.....	54
2.6.3. Poziom dostępności budynków	56
2.7. Badania Ankietowe.....	57
3. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	57
3.1. Wskaźniki delimitacyjne.....	58
3.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	59
4. WIZJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	63
4.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	64
4.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań	65

4.3. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	68
5. OPIS POWIĄZAŃ GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	69
5.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy.....	71
5.2. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego do roku 2030	72
5.3. Strategia Rozwoju Gminy Jabłonna do roku 2030	74
5.4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jabłonna na lata 2024 - 2030	76
6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	78
6.1. Projekty podstawowe	80
6.2. Projekty uzupełniające	87
6.3. Projekty społeczne	89
7. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE	89
8. STRUKTURA ZARZĄDZANIA GPR.....	90
8.1. System realizacji GPR w gminie	91
8.2. Komitet Rewitalizacji	95
8.3. Harmonogram działań gpr	96
9. Monitoring i ewaluacja	97
9.1. wskaźniki monitoringowe.....	98
9.2. ewaluacja dokumentu	102
10. ZMIANY W UCHWAŁACH PO WPROWADZENIU GPR.....	103
10.1. Uchwały dotyczące zasobów mieszkaniowych gminy	103
10.2. Uchwała dotycząca funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji	104
11. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI.....	105
12. REALIZACJA GPR W ZAKRESIE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO i kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	105
12.1. PLAN OGÓLNY GMINY JABŁONNA	106
12.2. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego	108
12.3. Miejscowy Plan Rewitalizacji.....	108
12.4. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji	109
13. OPIS PROCESU ZAANGAŻOWANIA PARTNERÓW, CZYLI INTERESARIUSZY REWITALIZACJI	111
13.1. Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	112
13.2. Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na etapie opracowania GPR	114
13.3. Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na etapie wdrażania GPR	114
14. Spis tabel, wykresów, rysunków i map.....	116
Załącznik nr 1 - Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Gminy Jabłonna	

WSTĘP

Rewitalizacja stanowi kompleksowy proces, którego celem jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez działania całościowe, integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów. Proces ten stanowi wieloletni okres, prowadzony przez interesariuszy wraz we współpracy ze społecznością lokalną.

Podstawę prawną do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłonna do roku 2030 stanowi *Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji*. Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- uwzględnienie rewitalizacji, jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub środowiskowe;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Warunkiem podstawowym dla opracowania GPR jest delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Jest to pierwszy krok prowadzący do podjęcia działań w zakresie rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że w przypadku terenów wiejskich z uwagi na drobniejszą skalę osadnictwa, należy dobrać odpowiednie metody diagnozowania i rozwiązywania problemów.

Niniejszy dokument ma na celu diagnozę problemów Gminy Jabłonna występujących w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej i przestrzennej oraz stanu środowiska. Diagnoza wskazuje na wieloaspektowy i złożony charakter stwierdzonych zjawisk kryzysowych, na podstawie których dokonano wyodrębniania obszarów (na poziomie sołectw), w odniesieniu do których niezbędna jest kompleksowa interwencja. Zdelimitowany w ten sposób obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wskazują, gdzie koncentracja problemów jest największa.

1. METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.1. PODSTAWOWE POJĘCIA

Przedstawione poniżej zestawienie wskazuje definicje najważniejszych pojęć związanych z rewitalizacją. Prawidłowe ich zrozumienie jest podstawą do realnego i skutecznego zaangażowania się w niniejszy proces.

Rewitalizacja - stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji - możemy nazywać w szczególności:

- 1) mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańców gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Obszar zdegradowany - to obszar na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji - to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

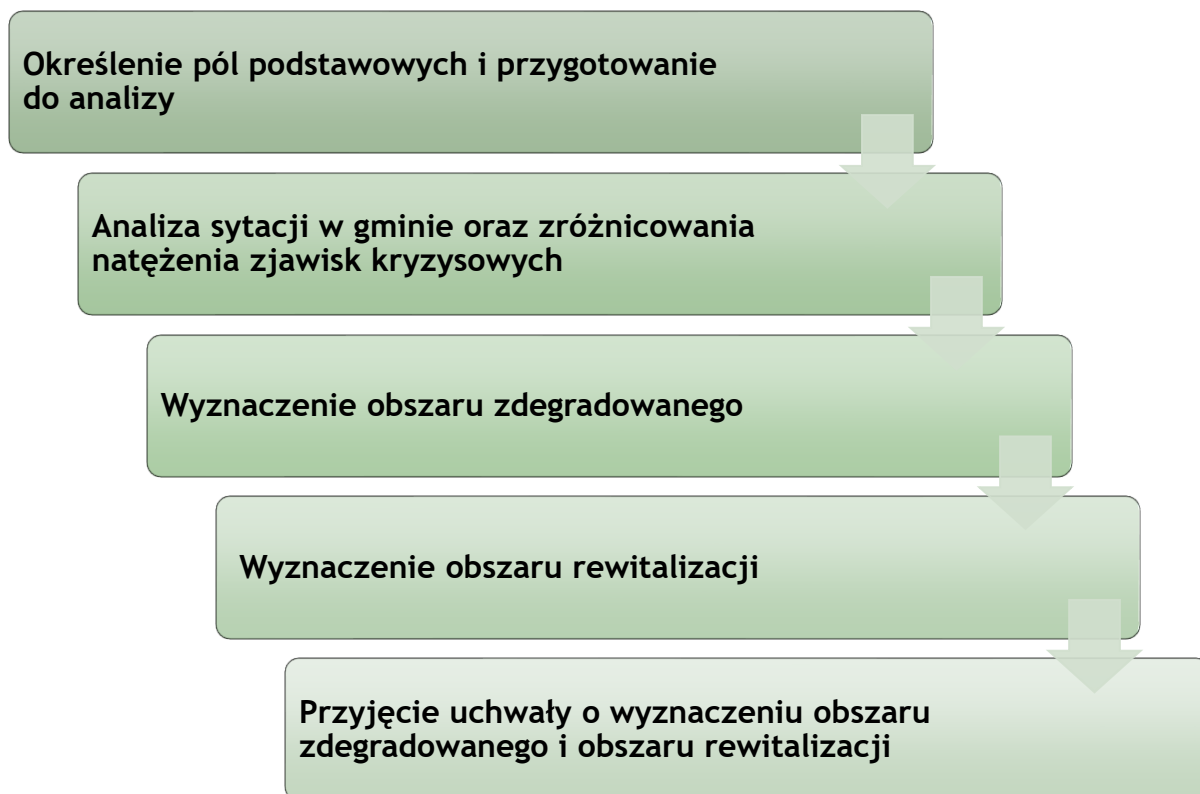
1.2. METODOLOGIA PRAC

Metodologia opracowania niniejszej diagnozy bazuje na zasadach wskazanych w ustawie o rewitalizacji oraz opracowaniach i wytycznych z zakresu przygotowania gminnych programów rewitalizacji (np. *DELIMITACJA KROK PO KROKU. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji*, Praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Jarczewskiego oraz *Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych*, Praca zbiorowa pod redakcją Aleksandry Jadach-Sepioto).

Dokumentem źródłowym dla programu rewitalizacji jest Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zwana dalej Strategią, opracowywana obligatoryjnie na mocy ustawy o pomocy społecznej, która stanowi: *Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.*

Diagnoza gminy została opracowana z uwzględnieniem problemów zidentyfikowanych w Strategii. W ramach prac nad dokumentem Gminnego Programu Rewitalizacji dokonano analizy wskaźników odpowiednich do zdiagnozowanych w niej problemów w skali sołectw, a następnie uzupełniając je analizą wskaźników gospodarczych, środowiskowych, infrastrukturalnych lub przestrzennych w tej samej skali.

Rysunek 1 - Etapy w procesie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Przedstawiona diagnoza oraz proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji spełnia formalne wymagania stawiane przez ustawę, będąc jednocześnie fundamentem i pierwszym krokiem dla opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna do roku 2030. Opracowanie dokumentu opierało się o kilka wskazanych poniżej zasad i składało się z pięciu zasadniczych etapów pozwalających na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony wprost w art. 9. ustawie o rewitalizacji. Przedmiotowy artykuł w sposób jednoznaczny wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej,
- b) gospodarczej,
- c) środowiskowej,
- d) technicznej,
- e) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Jabłonna pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

Jako obszary zdegradowane uznano te sołectwa, w których stwierdzono gorsze niż średnia w gminie wskaźniki problemów społecznych, współwystępujące z gorszymi wskaźnikami dotyczącymi co najmniej jednego z problemów o charakterze gospodarczym, środowiskowym, infrastrukturalnym lub przestrzennym.

Obszar rewitalizacji ustalono, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, zgodnie z ustawą o rewitalizacji i zapisów dotyczących wymogu koncentracji przestrzennej, łączna powierzchnia wybranych sołectw nie przekracza 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie stanowi więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Nie należy zapominać również o tym, że niezwykle istotnym elementem procesu rewitalizacji jest włączenie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów zarówno w sam etap diagnozowania obszaru gminy, jak również późniejszego przygotowania działań rewitalizacyjnych. Takie podejście wpływa na zapewnienie dogłębnej analizy oraz jej trafność, jak również zapewnienie akceptacji planowanych przedsięwzięć. Rewitalizacja stanowi odpowiedź na wieloaspektowy kryzys w konkretnej społeczności zajmującej zdefiniowany obszar. W przypadku prac nad niniejszą diagnozą zwrócono szczególną uwagę na podejście partycypacyjne, tak aby już od pierwszych etapów prac zaangażować społeczność lokalną w realizowany proces.

1.3. WYZNACZENIE OBSZARÓW REFERENCYJNYCH

Ustawa o rewitalizacji wymagając wskazania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a więc fragmentów obszaru gminy, w których koncentrują się różnego rodzaju negatywne zjawiska, stawia przed gminami nowe zadanie przeanalizowania zróżnicowania zjawisk i procesów zachodzących wewnątrz niej. Przeprowadzenie takiej analizy wymaga określenia pól podstawowych - przestrzennych jednostek, do których odnoszone będą wszystkie zbierane informacje.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto zastosowanie przestrzennych jednostek pseudonaturalnych, których granice nawiązują do różnego rodzaju układów osadniczych oraz granic naturalnych. Analizowanie danych w jednostkach pseudonaturalnych pozwala na uchwycenie problemów i procesów zachodzących w poszczególnych fragmentach gminy (dzielnicach, osiedlach) intuicyjnie i funkcjonalnie wskazywanych jako pewne najmniejsze, jednolite organizmy osadnicze.

Mapa 1 - Mapa Gminy Jabłonna

Źródło: <https://pl.wikipedia.org/>

Większość gmin w Polsce podzielona jest na różnego rodzaju, nieposiadające osobowości prawnej, jednostki pomocnicze (sołectwa, dzielnice, osiedla). W gminach wiejskich najczęściej stosowaną jednostką pomocniczą jest sołectwo, którego granica

odpowiada obszarom tradycyjnie uznawanym za pojedynczą wieś. W niektórych przypadkach wsie dzielone są na kilka sołectw, bądź w obrębie jednego sołectwa zlokalizowanych jest kilka przysiółków. W miastach jednostkami pomocniczymi są najczęściej dzielnice, które w mniejszym lub większym stopniu starają się nawiązywać do historycznych i zwyczajowych podziałów przestrzeni. Zaletą istniejących jednostek pomocniczych jest fakt, że zostały w jakiś sposób wyznaczone. Zazwyczaj ich granice nie są kwestionowane, a lokalne społeczności są do nich przyzwyczajone.

Dlatego też, w toku prac podjęto decyzję o wykorzystaniu granic poszczególnych sołectw jako obszarów referencyjnych do analizy i wskazania spośród nich obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

2. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym. Diagnoza stanu istniejącego ma na celu zbadanie sytuacji obecnej w zakresie ww. zjawisk występujących w poszczególnych sferach życia.

2.1. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE JABŁONNA

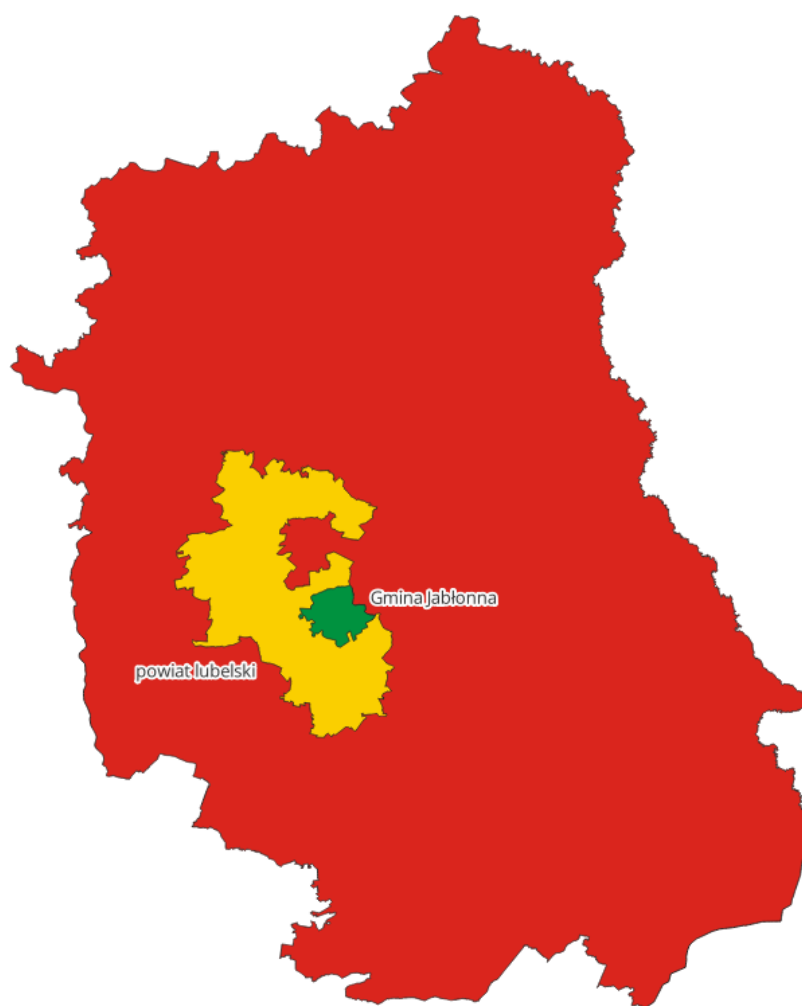
Gmina Jabłonna jest gminą wiejską, położoną w środkowej części województwa lubelskiego oraz wschodniej części powiatu lubelskiego. Centrum gminy znajduje się w niewielkiej odległości od stolicy województwa tj. Miasta Lublin (ok. 19 km od centrum oraz w przedziale 9-11 km od granicy). Całkowita powierzchnia gminy wynosi 131 km² co stanowi 0,52% obszaru województwa i 7,80% powiatu.

Główny szlak komunikacyjny przebiegający przez Gminę Jabłonna - droga wojewódzka nr 835, umożliwia łatwy dojazd do stolicy województwa - miasta Lublin, w której pracuje znaczna część mieszkańców. Atrakcyjne położenie gminy systematycznie przyciąga nowych mieszkańców.

Gmina Jabłonna graniczy z 5 innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Na północy jest to gmina Głusk, która oddziela Jabłonnę od Lublina. Na zachodzie znajduje się gmina Strzyżewice, na południu gminy Bychawa oraz Krzczonów, a na wschodzie gmina Piaski. Wewnętrzną strukturę administracyjną gminy tworzy 17 sołectw (Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek-, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Piotrków-Kolonia, Wierciszów, Tuszów, Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel-Kolonia, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice-Kolonia, Czerniejów, Czerniejów-Kolonia, Wolnica). Siedzibą jej władz administracyjnych jest miejscowość Jabłonna-Majątek, znajdująca się w północno-zachodniej części terytorium.

Poza położeniem administracyjnym, innym istotnym punktem diagnozy jest jej lokalizacja w ujęciu fizycznogeograficznym. Z tego punktu widzenia gmina Jabłonna znajduje się w centralnej części makroregionu Wyżyny Lubelskiej, która przecina województwo lubelskie na osi wschód-zachód. Schodząc szczybel niżej, czyli do poziomu mezoregionów, północna część gminy położona jest na Płaskowyżu Świdnickim, natomiast jej większa, południowa część w Wyniosłości Giełczewskiej.

Mapa 2 - Gmina Jabłonna na tle powiatu lubelskiego i województwa lubelskiego.

Źródło: Opracowanie własne

2.2. OBSZAR SPOŁECZNY

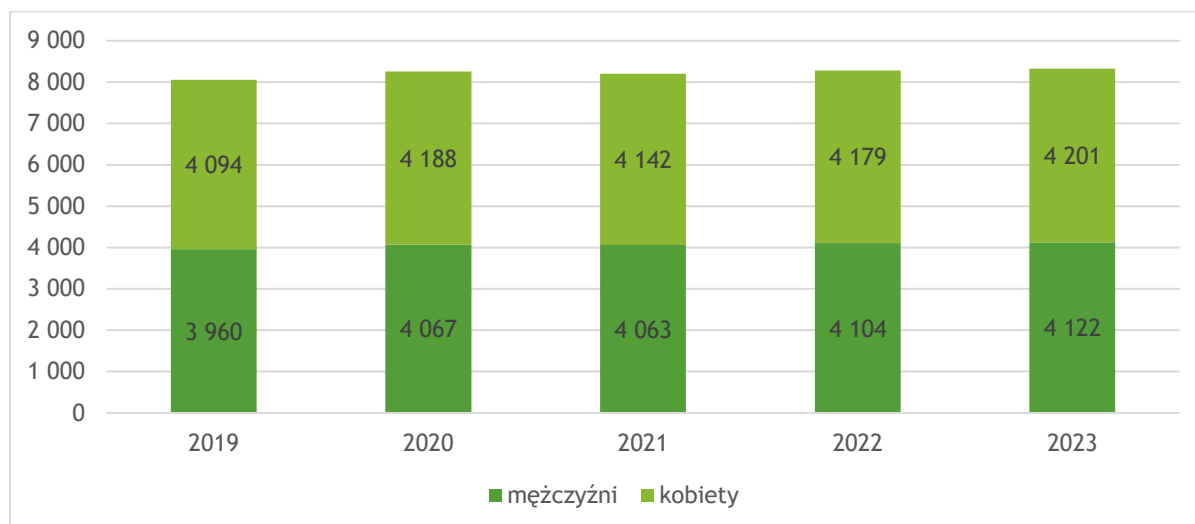
Diagnoza obszaru społecznego stanowi najistotniejszy element mający wpływ na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów znajdujących się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

2.2.1. DEMOGRAFIA

Analizę zmian liczby ludności w gminie Jabłonna należy podzielić na dwa okresy. W latach 2018-2020 widoczny był trend wzrostowy. W tym czasie populacja gminy wzrosła o 203 osoby, co stanowiło przyrost o 2,52%. W roku 2021 nastąpił spadek liczby mieszkańców o 0,61%. Ta negatywna zmiana trendu wynikała najprawdopodobniej z pandemii COVID-19, której szczyt przypadł na rok 2021. Natomiast już w roku 2022 widoczny był kolejny wzrost liczby mieszkańców o 0,95%.

Patrząc więc na badany przedział czasowy można przyjąć założenie, że populacja gminy Jabłonna ulega powolnemu, ale stałemu wzrostowi, który został zastopowany jedynie przez czynnik zewnętrzny o znaczeniu globalnym.

Wykres 1 - Liczba kobiet i mężczyzn na terenie Gminy Jabłonna w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

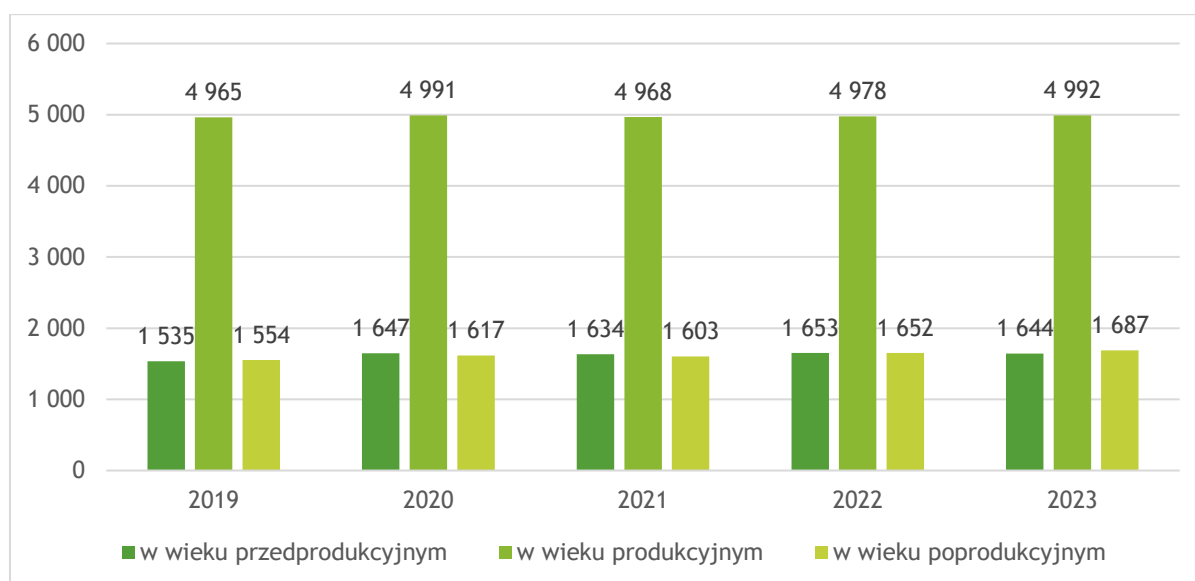
Powyższe dane wskazują również, że na terenie gminy liczba kobiet jest zauważalnie wyższa niż liczba mężczyzn. Współczynnik feminizacji od kilku lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie i wynosi 102. Oznacza to, że na 100 mężczyzn w Gminie Jabłonna przypada 102 kobiety.

Jednym z ważniejszych czynników pozwalających oszacować przyszły potencjał gospodarczy terenu jest również porównanie liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Wysoki udział osób w wieku produkcyjnym świadczy o dużych możliwościach w zakresie zatrudnienia, co sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości. Jako że to właśnie ta grupa jest głównym wytwórcą dóbr i dochodów przekłada się to bezpośrednio na rozwój danego obszaru.

Osoby w wieku produkcyjnym są najliczniejszą grupą, należy zaznaczyć że ich liczba stale rośnie. Na przełomie lat 2019-2023 liczba osób w wieku produkcyjnym wzrosła z poziomu 4 565 do poziomu 4 992. W tym samym czasie odnotowano również znaczący wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. W pierwszym przypadku możemy zauważyć wzrost z poziomu 1 535 w 2019 r. do poziomu 1 644 w roku 2023. Jeżeli chodzi o osoby w wieku poprodukcyjnym to ich liczba wzrosła z 1 535 w 2019 r. do 1 687 w roku 2023. Patrząc na wartości procentowe to w przypadku pierwszej grupy jest to wzrost o 7,10%, w przypadku osób w wieku produkcyjnym o 0,54%, natomiast w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym o 8,56%.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, warto podkreślić iż w liczbach bezwzględnych liczba dzieci i młodzieży jest mniejsza niż osób starszych, a udział osób starszych w populacji mieszkańców gminy rośnie systematycznie i najszybciej. Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina może zmagać się z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co już jest obserwowane w niektórych miejscowościach w gminie.

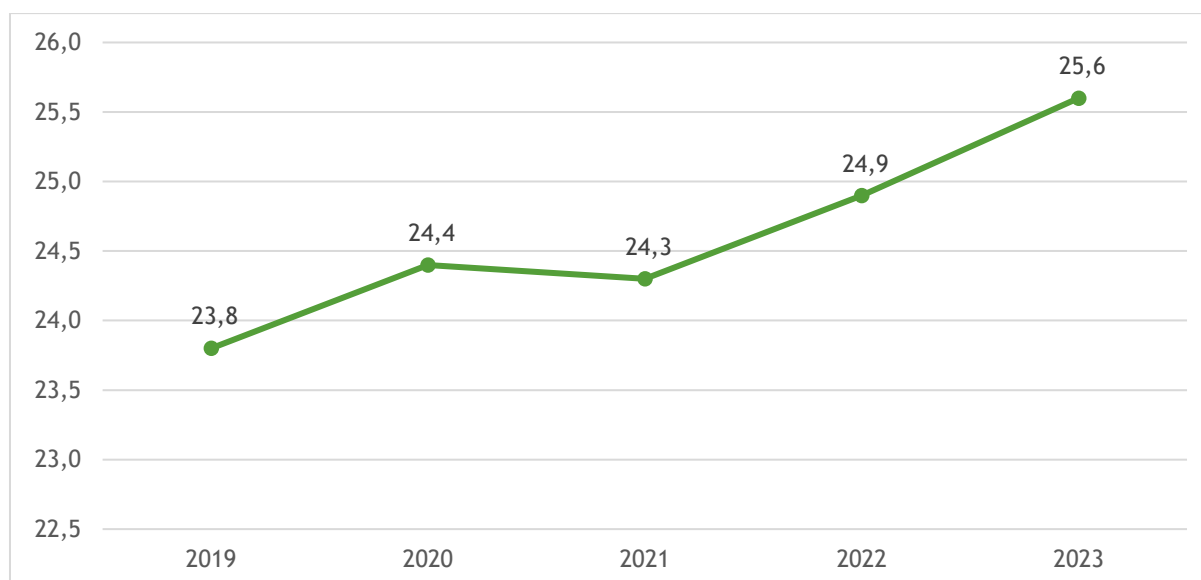
Wykres 2 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Bardzo istotnym elementem obrazującym sytuację społeczną w gminie jest tzw. współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi. Wskazuje on liczbę osób, które znajdują się „na utrzymaniu” osób będących w szczycie aktywności gospodarczej. Wskaźnik ten przedstawia się dla gminy niekorzystnie, ponieważ jest on dość wysoki i stale rośnie na przestrzeni badanego okresu.

Wykres 3 - Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi

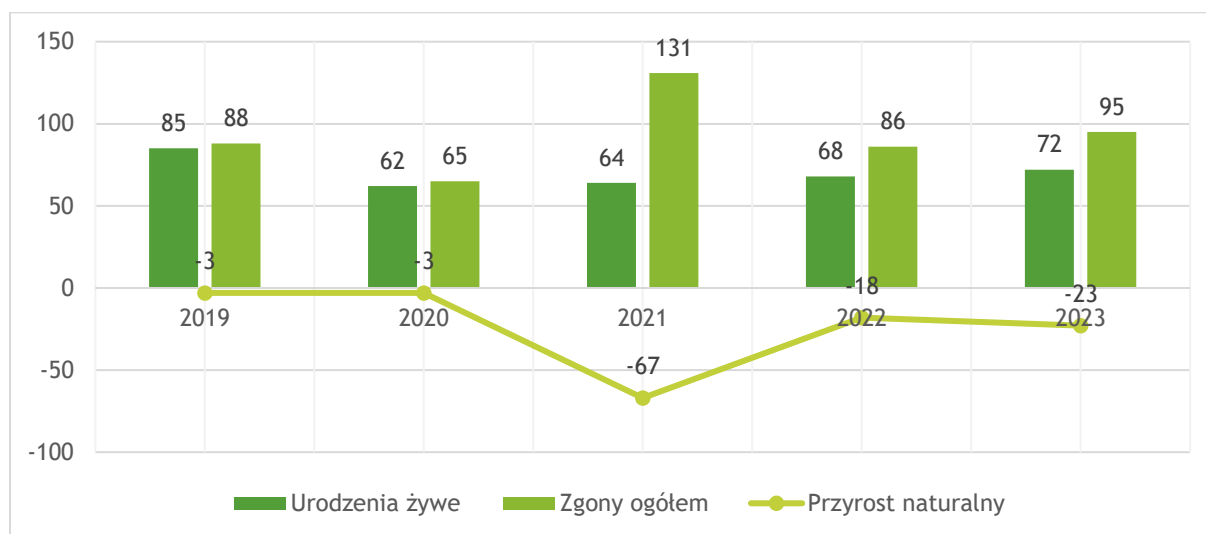
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Problem starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów - młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup - prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niepełności, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

W Gminie Jabłonna do najistotniejszych problemów dotyczących seniorów zalicza się: niski standard życia, utrudniony dostęp do świadczeń zdrowotnych, w tym do specjalistycznej opieki zdrowotnej, samotność, zanik więzi społecznych oraz niski stopień aktywności osób w wieku 75+.

Wykres 4 - Przyrost naturalny w gminie Jabłonna w latach 2019-2022

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jednym z ważniejszych czynników wpływającym na zmiany liczby ludności jest przyrost naturalny. Na przestrzeni lat 2019-2023 utrzymywał się on na poziomie ujemnym. W roku 2021 odnotowano rekordowo ujemny przyrost naturalny o wartości -67. Najnowsze dane (2023) wskazują, że wynosi on -23. Taki stan rzeczy jest spowodowany przede wszystkim przez nagły wzrost liczby zgonów, co mogło być spowodowane pandemią COVID-19. Jednakże zaznaczyć należy, że przyrost naturalny na poziomie notowanym w latach ubiegłych również świadczy o niekorzystnej sytuacji w zakresie analizowanego wskaźnika. Taki stan rzeczy może nie zapewnić zastępowalności pokoleń.

Procesy demograficzne mają znaczący wpływ na rozwój Gminy Jabłonna. Należy jednak zaznaczyć, że na wzrost rozwoju naturalnego ludności w dużej mierze mają wpływ czynniki zewnętrzne, takie jak np. proces falowania niżów i wyżów demograficznych, ogólna sytuacja gospodarczo-społeczna kraju, prawne uregulowania prorodzinne, czy wreszcie zmiany zachowań prokreacyjnych młodego pokolenia.

Pierwszy ze wskaźników delimitacyjnych (w sferze społecznej) dotyczy procentowej zmiany liczby urodzeń latach 2019-2023 w sołectwach Gminy Jabłonna. Wskaźnik ten ma znaczący wpływ na demografię w poszczególnych sołectwach. Mniejsza liczba urodzeń może powodować wyludnianie się miejscowości oraz wzrost poziomu obciążenia demograficznego. Średnia wartość niniejszego wskaźnika dla wszystkich sołectw Gminy

Jabłonna wynosi -14%. Należy zauważyć, że na terenie gminy znajduje się kilka sołectw, które w badanym okresie zwiększyły urodzeń. Możemy wśród nich wymienić m.in. Chmiel Pierwszy, Jabłonna Druga, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Drugie. Do sołectw, w których najmocniej zaznaczył się problem zmniejszającej się liczby urodzeń należy zaliczyć np. Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna - Majątek, Tuszów. Co równie istotne, aż 9 spośród 17 sołectw zmaga się ze zmniejszającą się liczbą urodzeń w latach 2019-2023.

Tabela 1 - Zmiana liczby urodzeń latach 2019-2023 w sołectwach Gminy Jabłonna

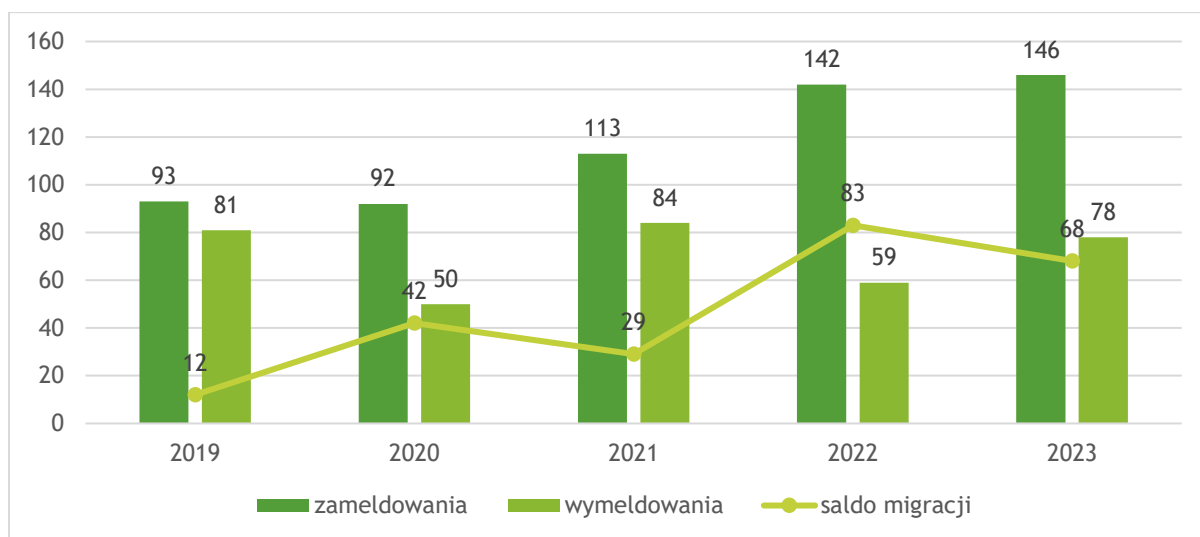
Zmiana liczby urodzeń latach 2019-2023 w sołectwach Gminy Jabłonna	
Chmiel Pierwszy	100%
Chmiel Drugi	0%
Chmiel - Kolonia	-33%
Czerniejów	-50%
Czerniejów - Kolonia	-29%
Jabłonna Pierwsza	-60%
Jabłonna Druga	22%
Jabłonna - Majątek	-71%
Piotrków Pierwszy	20%
Piotrków Drugi	-10%
Piotrków - Kolonia	-33%
Skrzynice Pierwsze	-25%
Skrzynice Drugie	20%
Skrzynice - Kolonia	0%
Tuszów	-67%
Wierciszów	-25%
Wolnica	0%
ŚREDNIA	-14%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Kolejny element wpływający na ludność obszaru to saldo migracji. Procesy migracyjne odgrywają decydującą rolę nie tylko w zakresie ogólnej liczby mieszkańców, lecz również wpływają na przemiany struktury wiekowej ludności. Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą stałego lub czasowego miejsca zamieszkania połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne). Na przestrzeni lat 2019-2023 saldo migracji utrzymuje się na poziomie dodatnim. Najniższą wartość tj. 12 osiągnęło w 2019 r. Natomiast rok 2022 jest rekordowy w analizowanym okresie, kiedy liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowani o 83.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że przebieg procesów migracyjnych zależy również od możliwości zatrudnienia, rozwoju lokalnego i warunków życia na danym obszarze. Na zmniejszenie odpływu migracyjnego ludności będzie miał przede wszystkim wzrost potencjału gospodarczego, a także podniesienie poziomu zamieszkiwania i warunków życia. Działania rewitalizacyjne na terenie gminy z pewnością będą miały pozytywny wpływ na migracje ludności. Co ważne, migracje ludności mogą również niwelować niekorzystne trendy wynikające ze wskaźników związanych z przyrostem naturalnym.

Wykres 5 - Saldo migracji w gminie Jabłonna w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z demografią analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna.

Tabela 2 - Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Jabłonna

Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023	
Chmiel Pierwszy	1,47%
Chmiel Drugi	-20,83%
Chmiel - Kolonia	-1,61%
Czerniejów	-0,53%
Czerniejów - Kolonia	6,90%
Jabłonna Pierwsza	6,15%
Jabłonna Druga	7,69%
Jabłonna - Majątek	5,52%
Piotrków Pierwszy	0,58%
Piotrków Drugi	4,60%
Piotrków - Kolonia	7,02%
Skrzynice Pierwsze	6,60%
Skrzynice Drugie	-1,33%
Skrzynice - Kolonia	-16,67%
Tuszów	7,55%
Wierciszów	8,62%
Wolnica	-25,00%
ŚREDNIA	-0,19%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Drugi ze wskaźników delimitacyjnych (w sferze społecznej) dotyczy procentowej zmiany liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023, który może świadczyć o problemie starzenia się społeczeństwa oraz zwiększeniu poziomu obciążenia demograficznego osobami starszymi. Średnia wartość niniejszego wskaźnika dla wszystkich sołectw Gminy Jabłonna wynosi -0,19%. Należy zauważyć, że na terenie gminy znajduje się kilka sołectw, które w badanym okresie zmniejszyły liczbę osób w wieku poprodukcyjnym.

Możemy wśród nich wymienić m.in. Chmiel Drugi, Chmiel - Kolonia, Czerniejów, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Wolnica. Do sołectw, w których najmocniej zaznaczył się problem starzenia się społeczeństwa należy zaliczyć np. Czerniejów - Kolonia, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków - Kolonia, Skrzynice Pierwsze, Tuszów, Wierciszów. Co równie istotne, aż 11 spośród 17 sołectw zmaga się ze zwiększającą się liczbą osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023. Należy zaznaczyć, że jest to wzrost na poziomie powyżej średniej wskazanej dla gminy.

Należy również zaznaczyć, że liczba ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Jabłonna jest dość zróżnicowana. Generalnie możemy stwierdzić, że sołectwa, które są bardziej zaludnione, są również narażone na występowanie negatywnych zjawisk społecznych. Poniższa mapa prezentuje liczbę mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Jabłonna wg stanu na koniec 2023 r.

Mapa 3 - Liczba mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Jabłonna wg stanu na koniec 2023 r.

Źródło: <https://www.jablonna.lubelskie.pl>

2.2.2. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całonocne placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmowi lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc społeczna jest jedną z wielu dziedzin współtworzących rzeczywistość społeczną. Jest działalnością instytucji państwowych i społecznych, która umożliwia i ułatwia zaspokojenie podstawowych potrzeb osobom i rodzinom niezdolnym do uczynienia tego samodzielnie. Dla pomocy społecznej problemy rodzin są istotnym sygnałem do pojęcia działań, ponieważ w przypadku niedostosowania społecznego, choroby i problemów, gdy człowiek nie daje sobie rady, konieczne jest udzielenie mu pomocy z zewnątrz. Pomoc społeczna może polegać w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W Gminie Jabłonna zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonie (Jabłonna-Majątek 22, 23-114 Jabłonna-Majątek), który jest jednostką organizacyjną Gminy Jabłonna. Realizuje on zadania polegające m.in. na udzielaniu pomocy finansowej mieszkańcom gminy, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, także z przyczyn losowych. Ośrodek realizuje również zadania związane z przyznawaniem i wypłatą zasiłków rodzinnych i dodatków oraz zaliczek alimentacyjnych. Pracownicy placówki udzielają także zainteresowanym fachowych porad dotyczących sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych i wychodzenia z kryzysu.

GOPS podejmuje działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

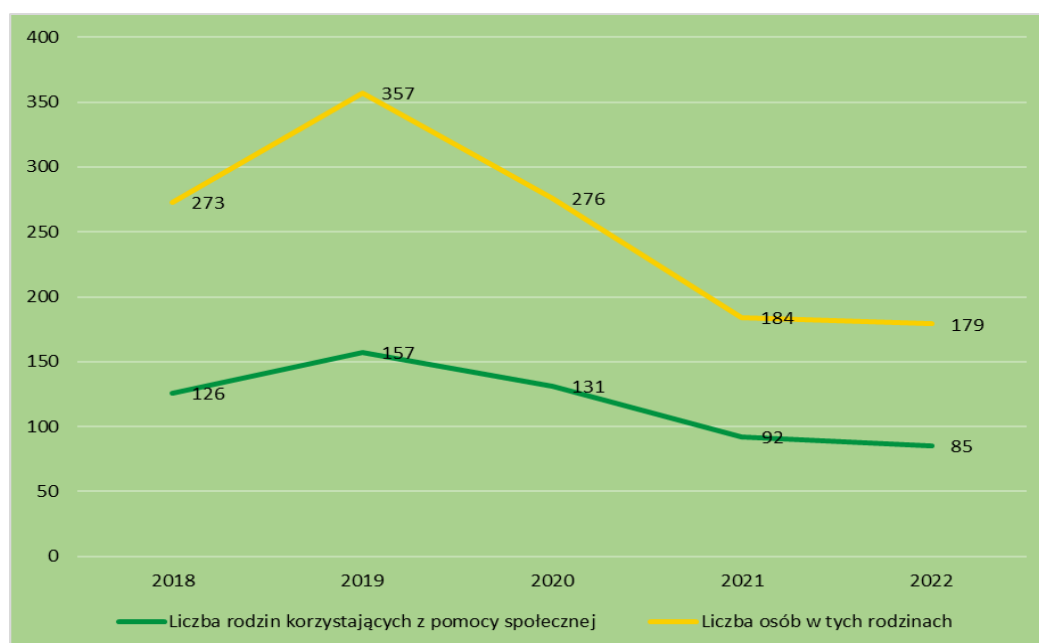
Do podstawowych zadań Ośrodka należą w szczególności zadania wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej jak: wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz innych programów rządowych i gminnych programów ośłonowych. Ośrodek realizuje także zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

- 1/ przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
- 2/ przyznawanie i wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- 3/ podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych,
- 4/ przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych,

- 5/ przyznawanie i wypłacanie dodatków energetycznych,
- 6/ obsługa i wydawanie Karty Dużej Rodziny
- 7/ przyznawanie i wypłacanie świadczeń wychowawczych 500+
- 8/ przyznawanie i wypłacanie świadczeń dla uczniów (stypendia)
- 9/ wykonywanie innych zadań wynikających z upoważnienia lub przepisów prawa.

Podstawową miarą skuteczności działań z zakresu pomocy społecznej jest liczba osób z niej korzystających. Na przestrzeni lat 2018-2022 zarówno liczba rodzin jak i osób w tych rodzinach korzystających z usług pomocy społecznej uległy wyraźnemu spadkowi, odpowiednio o 32,54% i 34,43%. Spadek ten jest jeszcze wyraźniejszy jeżeli porównamy dane z roku 2022 do 2019, kiedy wskaźniki były najwyższe. W tym przypadku spadek wyniesie 57,14% w przypadku liczby rodzin 65,20% w przypadku liczby osób w tych rodzinach.

Wykres 6 - Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, korzystających z pomocy społecznej w gminie Jabłonna w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Jabłonna z lat 2018-2022

W roku 2022 najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej rodzinom było ubóstwo. Na drugim miejscu znajdowała się niepełnosprawność, na trzecim bezrobocie, a na kolejnym długotrwała lub ciężka choroba. Dane w tym zakresie wyglądają niemal identycznie w latach 2018-2021, a jedyne różnice polegały na zamianie pozycji nr 3 i 4. Liczba rodzin, których dotyczyły poszczególne powody udzielania pomocy społecznej utrzymywała się na stabilnym poziomie lub ulegała spadkom.

Tabela 3 - Powody udzielania pomocy społecznej w gminie Jabłonna w 2022 roku

Powód udzielania pomocy społecznej	Liczba rodzin
Ubóstwo	62
Niepełnosprawność	45
Bezrobocie	23
Długotrwała lub ciężka choroba	18

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	12
Potrzeba ochrony macierzyństwa	9
Bezdomność	1
Zdarzenie losowe	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022

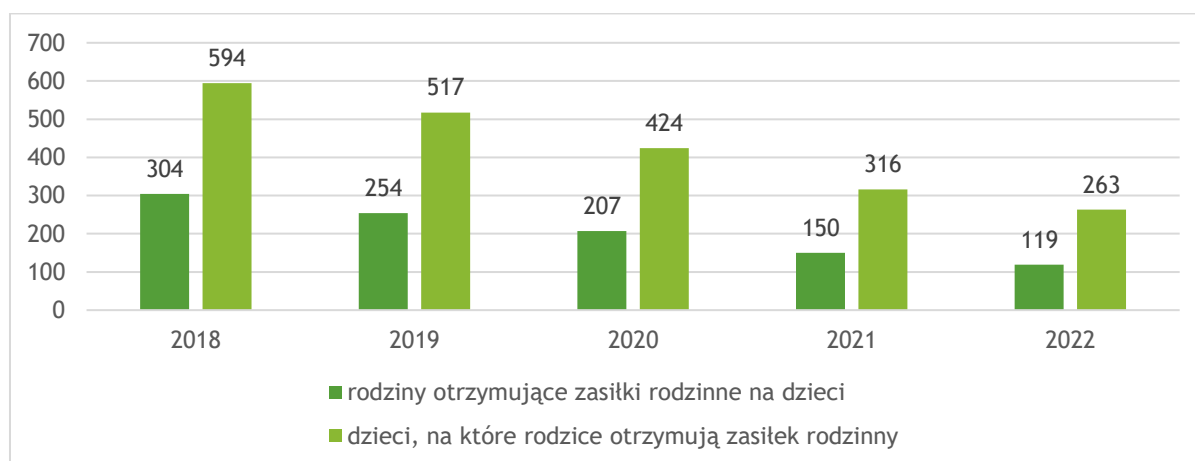
Znaczącym elementem wsparcia społecznego są również zasiłki rodzinne na dzieci. Mają one na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka);
- 3) osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł. Natomiast w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na jedną osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764,00 zł.

Na przestrzeni badanego okresu możemy zauważyć spadek zarówno liczby rodzin otrzymujących wsparcie jak i liczby dzieci na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Jabłonna. W 2018 roku wskaźniki te miały wartość odpowiednio 304 (liczba rodzin) i 594 (liczba dzieci). Na poniższym wykresie widać, że liczby te stopniowo i systematycznie ulegały zmniejszeniu. Aby w 2022 r. wynieść 119 dla liczby rodzin oraz 263 dla liczby dzieci. Możemy zatem powiedzieć, że sytuacja poprawia się jeżeli chodzi o liczbę beneficjentów pomocy.

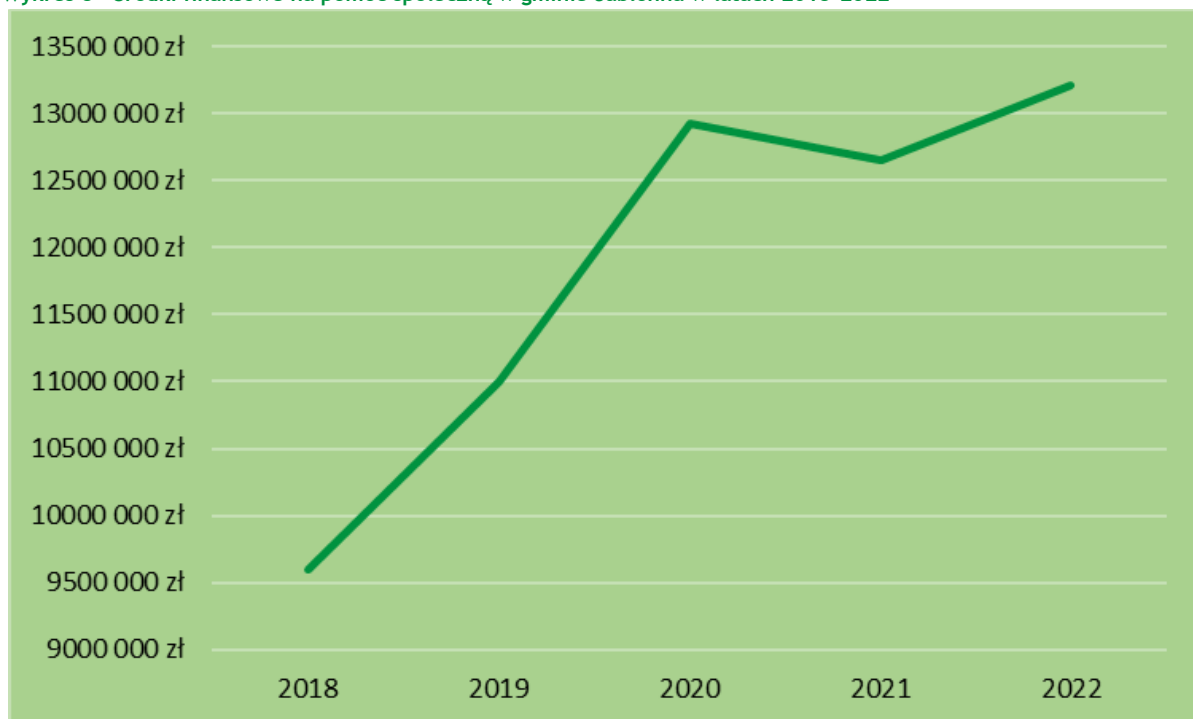
Wykres 7 - Rodziny i dzieci na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W tym miejscu należy jednak zaznaczyć, że zmniejszenie się liczby beneficjentów nie jest równoznaczne ze spadkiem zapotrzebowania, w szczególności finansowego. Świadczą o tym rosące koszty związane z wydatkami w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej, rezerwowane w budżecie gminnym.

Wykres 8 - Środki finansowe na pomoc społeczną w gminie Jabłonna w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Jabłonna z lat 2018-2022

Wydatki na pomoc społeczną w roku 2022 wyniosły 13 205 856 zł i był to wzrost o 37,65% w stosunku do roku 2018. W najbliższych latach pomoc społeczna pozostanie jednym z najważniejszych działań gminy, a wśród głównych wyzwań należy spodziewać się tych związanych ze starzejącym się społeczeństwem oraz ubóstwem.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z pomocą społeczną i wsparciem rodziny analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna.

Trzeci wskaźnik delimitacyjny - opisujący zmianę liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023 posłuży do przeprowadzenia precyzyjnej identyfikacji i analizy terenów, w obrębie których występuje największa koncentracja osób korzystających ze środków pomocy społecznej. Możemy zauważyć, że średnia wartość wskaźnika wynosi 16,93%. W związku z tym, 9 z 17 sołectw Gminy Jabłonna możemy wskazać jako sołectwa o ponadprzeciętnym nasileniu problemu. Są to: Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel - Kolonia, Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Skrzynice - Kolonia, Tuszów.

Zagrożenie lub występujący stan ubóstwa łączący się z korzystaniem z pomocy społecznej odciska piętno na całych rodzinach i może prowadzić do wielu ich dysfunkcji lub nawet wykluczenia społecznego. Ubóstwo i wykluczenie społeczne mogą współwystępować jednocześnie z innymi problemami społecznymi, takimi jak: niepełnosprawności i długotrwałe choroby, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach oraz uzależnienia. W związku z powyższym, znacząca część beneficjentów pomocy społecznej występuje o

kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

Tabela 4 - Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023

Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023	
Chmiel Pierwszy	20,00%
Chmiel Drugi	20,00%
Chmiel - Kolonia	50,00%
Czerniejów	44,44%
Czerniejów - Kolonia	-25,00%
Jabłonna Pierwsza	30,77%
Jabłonna Druga	-10,00%
Jabłonna - Majątek	100,00%
Piotrków Pierwszy	40,00%
Piotrków Drugi	-18,75%
Piotrków - Kolonia	-37,50%
Skrzynice Pierwsze	-11,11%
Skrzynice Drugie	0,00%
Skrzynice - Kolonia	25,00%
Tuszów	60,00%
Wierciszów	0,00%
Wolnica	0,00%
ŚREDNIA	16,93%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Należy również zaznaczyć, że problemy ubóstwa i korzystania z pomocy społecznej bardzo często łączą się również z problemem bezrobocia. Dlatego też, problem ten został przeanalizowany w oddzielnym podrozdziale.

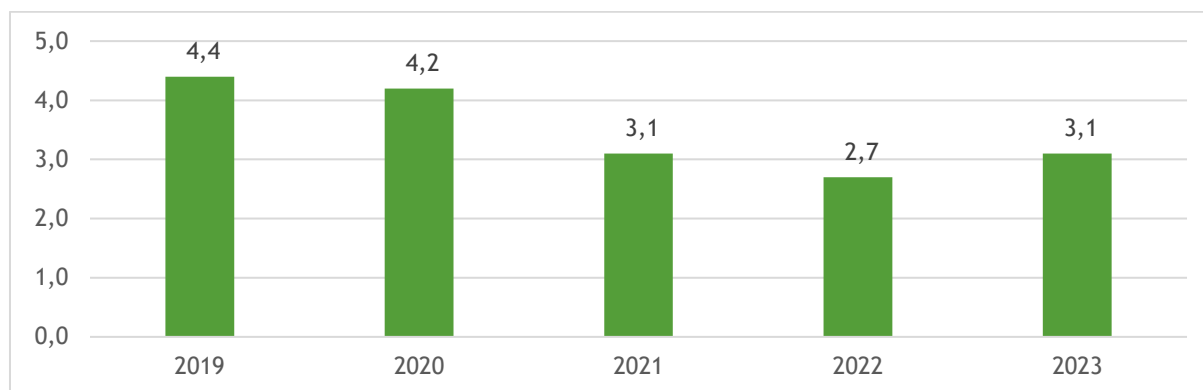
2.2.3. BEZROBOCIE

Bezrobocie jest to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Wyróżniamy również szczególnie rodzaj bezrobocia tj. bezrobocie długotrwałe, czyli przekraczające 12 miesięcy. Bezpośrednią przyczyną bezrobocia jest zazwyczaj niewystarczająca liczba wolnych miejsc pracy. Wśród innych przyczyn takiego stanu rzeczy wymienić należy również: wadliwą organizację rynku pracy, brak odpowiednich kwalifikacji bezrobotnych, trudności mieszkaniowe uniemożliwiające przesuwanie nadwyżek siły roboczej do ośrodków wykazujących jej niedobór, oferowanie zbyt niskich stawek płac (np. w porównaniu z zasiłkiem dla bezrobotnych).

Zjawisko bezrobocia jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe społeczeństwa. Długotrwały brak stałego wynagrodzenia może również powodować uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej. Inne problemy jakie rodzi bezrobocie to negatywny wpływ na kondycję psychofizyczną społeczeństwa, pogłębiająca się izolacja społeczna osób pozostających bez pracy oraz spadek ich aktywności społecznej. Jak wspomniano powyżej, problem bezrobocia może być ściśle powiązany z problemem ubóstwa. Można wręcz powiedzieć, że bardzo często ubóstwo jest spowodowane właśnie bezrobociem.

Pewien poziom bezrobocia (ok. 3%) jest w gospodarce nieunikniony, a nawet konieczny, ponieważ umożliwia dostosowanie struktury produkcji do zmieniających się potrzeb. Nadmierne bezrobocie jest jednak zjawiskiem niekorzystnym i to nie tylko dla osób nim dotkniętych na poziomie gminy, w skali masowej jest ogromnym ciężarem dla całej gospodarki kraju.

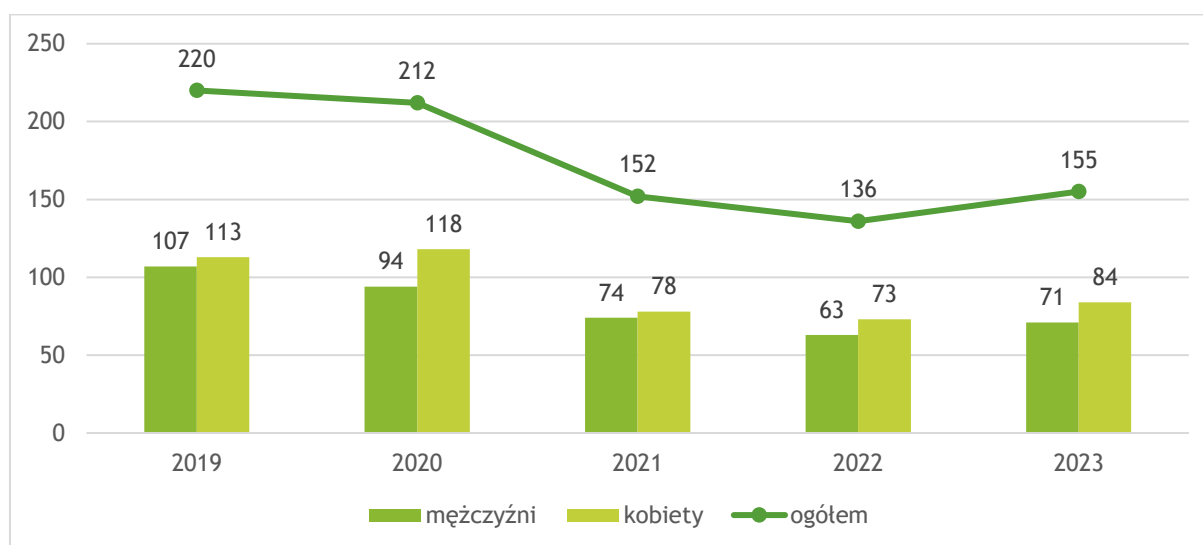
Wykres 9 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Jabłonna nie jest drastycznie wysoki. W chwili obecnej Poziom bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się na poziomie ok. 3,1%. Najniższą wartość odnotowano w roku 2022 kiedy poziom bezrobocia wynosił 2,7%. Jednak w odniesieniu do całkowitej liczby ludności wartość wskaźnika będzie zdecydowanie wyższa. Działania Gminy w zakresie walki z bezrobociem obejmują głównie: tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu gminy i przedsiębiorczości mieszkańców, organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych, organizowanie prac społecznie użytecznych.

Wykres 10 - Liczba bezrobotnych w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna

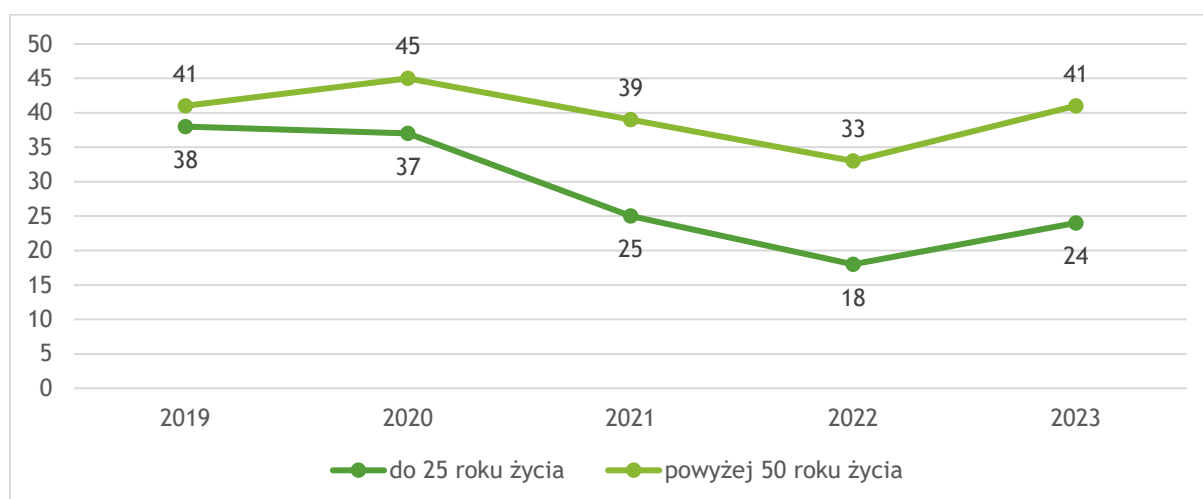
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Jabłonna systematycznie spadała na przestrzeni lat 2019-2022 z poziomu 220 do poziomu 136. Jednak rok 2023 przyniósł ponowny wzrost wartości wskaźnika do poziomu 155.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że liczba bezrobotnych kobiet wśród ogółu bezrobotnych jest większa aniżeli mężczyzn. Może to wynikać ze specyfiki lokalnej gospodarki, która stwarza większe możliwości w zatrudnianiu mężczyzn. W związku z tym należy podjąć działania mające na celu wyrównanie szans na rynku pracy. Istnieje wiele możliwości pozyskania znacznych środków finansowych na podniesienie jakości kapitału społecznego, przystosowanie do możliwości lokalnego rynku pracy oraz pomoc w tworzeniu nowych miejsc pracy.

Szczególne grupy bezrobotnych to ludzie młodzi do 25 roku życia oraz osoby w średnim wieku powyżej 50 roku życia. Z różnych względów są to grupy szczególnie narażone na problem bezrobocia.

Wykres 11 - Liczba bezrobotnych w grupach do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia w Gminie Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Dość liczną grupą wśród bezrobotnych stanowią osoby młode do 25 roku życia, Oznacza to, że duża część bezrobotnych w gminie Jabłonna jest obecnie w wieku najwyższej aktywności zawodowej. Związane jest przede wszystkim z niedostosowaniem poziomu wykształcenia, brakiem kwalifikacji zawodowych pozwalających uzyskać zatrudnienie na obecnym wymagającym rynku pracy, brakiem doświadczenia zawodowego oraz nieumiejętnością efektywnego poruszania się po rynku pracy. Należy jednak zaznaczyć, że liczba osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej zmalała na przestrzeni lat 2019-2023. Podobnie przedstawia się sytuacja bezrobotnych w grupie wiekowej 50+. Jednak tutaj widoczne jest utrzymanie wartości wskaźnika na poziomie 41 (porównując rok 2019 i 2023). Przedstawiciele niniejszej grupy wiekowej dość słabo radzą sobie na rynku pracy. Powodem takiej sytuacji mogą być np. trudności w przystosowaniu się do zmieniających się wymagań.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z bezrobociem analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna.

Czwarty wskaźnik delimitacyjny - opisujący procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023) wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Wartość średnia niniejszego wskaźnika dla Gminy Jabłonna wynosi 1,91%. Wśród sołectw w których odnotowano przekroczenia względem średniej, należy wskazać: Chmiel - Kolonia, Czerniejów, Czerniejów - Kolonia, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Drugi, Piotrków - Kolonia, Wierciszów, Wolnica. Do sołectw z wartością wskaźnika poniżej średniej możemy zaliczyć: Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Tuszów. Należy również zaznaczyć, że w sołectwie Chmiel Drugi nie odnotowano osób bezrobotnych.

Tabela 5 - Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023)

Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023)	
Chmiel Pierwszy	1,89%
Chmiel Drugi	0,00%
Chmiel - Kolonia	2,11%
Czerniejów	2,34%
Czerniejów - Kolonia	1,96%
Jabłonna Pierwsza	2,23%
Jabłonna Druga	2,08%
Jabłonna - Majątek	2,39%
Piotrków Pierwszy	1,51%
Piotrków Drugi	2,33%
Piotrków - Kolonia	3,17%
Skrzynice Pierwsze	1,35%
Skrzynice Drugie	0,95%
Skrzynice - Kolonia	1,75%
Tuszów	0,76%
Wierciszów	3,18%
Wolnica	2,50%
ŚREDNIA	1,91%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Taki stan rzeczy wskazuje, iż bezrobocie w ww. jednostkach ma charakter stały, a nie przejściowy. Pozostawanie bez pracy to szczególnie trudny czas, nie tylko z uwagi na aspekt finansowy, ale także psychologiczny i społeczny. Im bardziej przedłuża się okres długotrwałego bezrobocia, tym trudniejszy jest powrót i adaptacja do wymagań rynku pracy. Należy zaznaczyć, że przedłużenie okresu pozostawania bez stałych środków finansowych ogranicza w sposób znaczny możliwości włączenia się w życie społeczne. Bardzo często osoby pozostające bez zatrudnienia nie mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Przedłużający się okres pozostawania bez zatrudnienia może powodować adaptację do zaistniałej sytuacji. Uznaje się, że po upływie 12 miesięcy poszukiwań pracy następuje pogłębienie i stabilizacja negatywnych konsekwencji.

Proces obniżenia aktywności życiowej przybiera na sile, pogarsza się również sytuacja psychiczna i fizyczna. Konsekwencje przedłużającego się bezrobocia prowadzą do kolejnych problemów, które poprzez obniżenie motywacji i poczucie bezradności prowadzą do akceptacji bezrobocia.

2.2.4. POZIOM BEZPIECZEŃSTWA

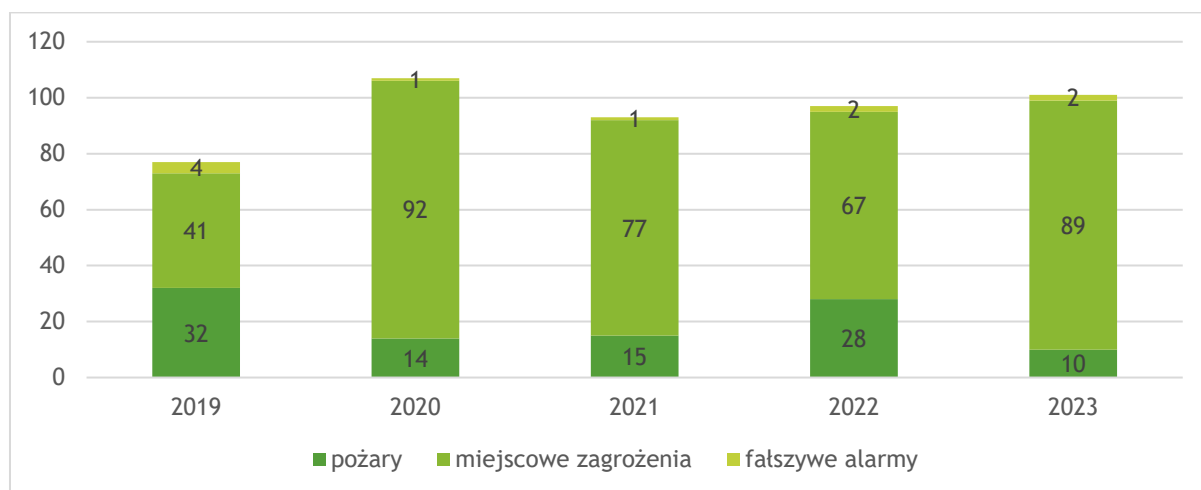
Poziom bezpieczeństwa mieszkańców jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia oraz rozwój lokalnej społeczności. Ma on również istotny wpływ na określenie, które obszary wykazują cechy degradacji. Zmniejszenie poziomu bezpieczeństwa odbywa się poprzez rosnącą liczbę zdarzeń związanych z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm. Przestępczość jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy. Należy również zaznaczyć, że dla wielu osób czynnik bezpieczeństwa i chęć życia na spokojnym obszarze stanowi istotną wartość, bardzo często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się.

Bezpieczeństwo mieszkańców oraz sprawne reagowanie na sytuacje kryzysowe to kolejne z głównych wyzwań stojących przed każdym samorządem terytorialnym. Na terytorium gminy Jabłonna za działania w tym zakresie odpowiedzialne są:

- Komenda Miejska Policji w Lublinie - Komisariat w Bychawie;
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie;
- Siedem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej;
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Lublinie;
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Lublinie;
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Lublinie.

Na terenie gminy nie znajdują się posterunki policji ani jednostki państwowej straży pożarnej. W zakresie przeciwdziałania pożarom, klęskom żywiołowym oraz innym miejscowym zagrożeniom funkcjonuje siedem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w: Chmielu, Czerniejowie, Jabłonie, Piotrkowie, Skrzynicach, Tuszowie oraz Wierciszowie. Należy zaznaczyć, że dwie z nich tj. Chmiel oraz Piotrków działają w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

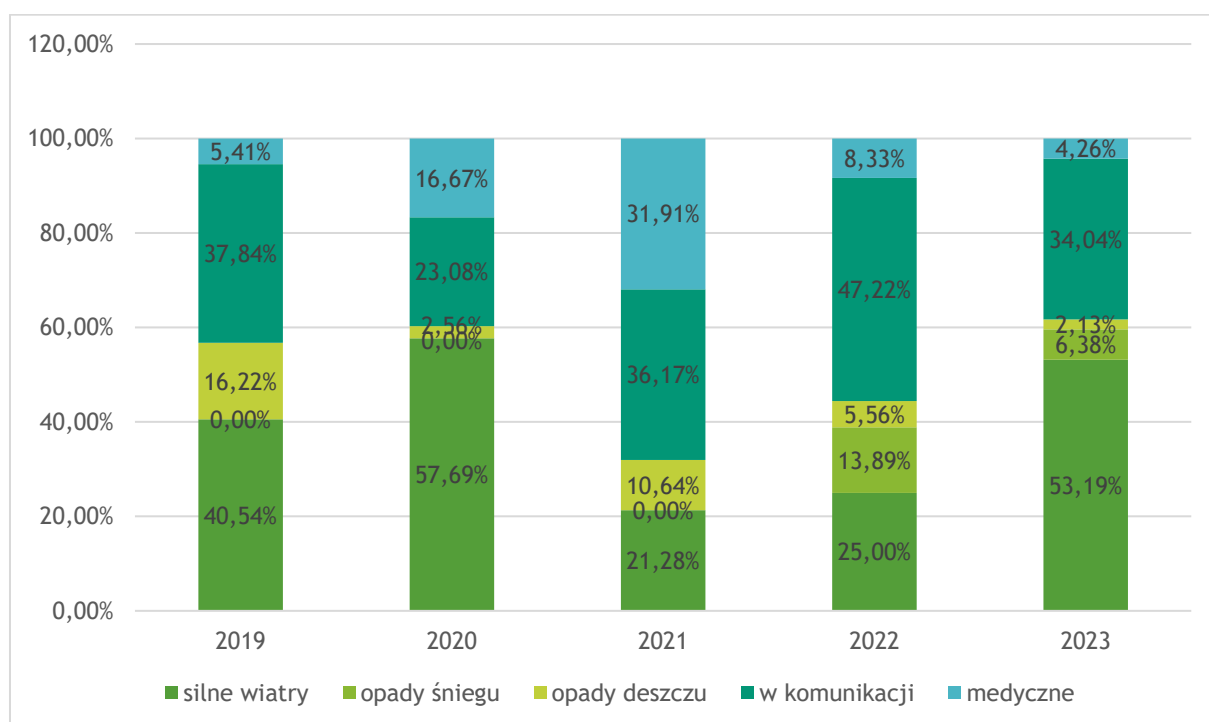
Wykres 12 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Powyższy wykres prezentuje dane dotyczące zdarzeń z zakresu ochrony przeciwpożarowej odnotowanych na terenie Gminy Jabłonna. Należy zaznaczyć, że ogólna liczba zdarzeń na przestrzeni lat 2019-2023 wzrosła z poziomu 77 do poziomu 101 zdarzeń. W okresie 2019-2023 doszło w sumie do 475 zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu publicznemu. 77,05% z nich stanowiły miejscowe zagrożenia, 20,84% pożary natomiast fałszywe alarmy odpowiadały za niewielki odsetek (2,11%). Najwięcej zdarzeń miało miejsce w roku 2023, a od 2021 r. widoczny jest trend wzrostowy w zakresie ilości zdarzeń. Spada jednak liczba pożarów na terenie gminy. W 2019 r. było ich 32 natomiast w roku 2023 ich liczba spadła do 10. Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż każdego roku zgłaszane są również fałszywe alarmy. Jednak jest ich stosunkowo niewiele.

Wykres 13 - Miejscowe zagrożenia w podziale na rodzaje występujące w gminie Jabłonna w latach 2019-2023

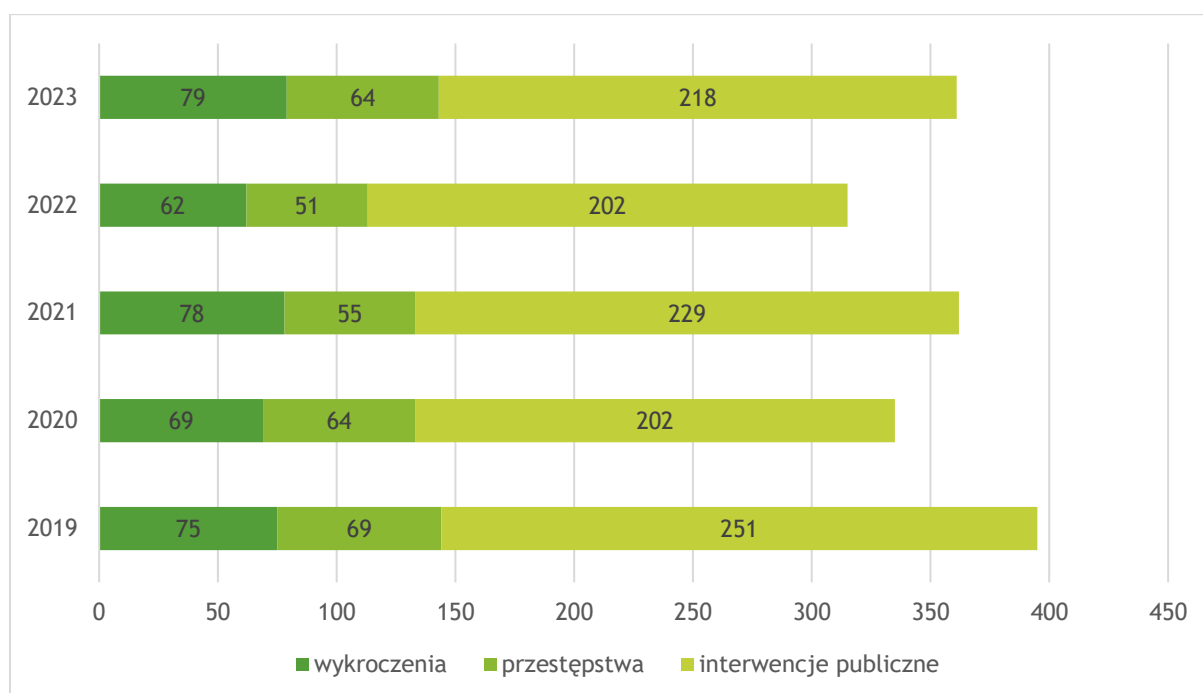

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Wśród występujących w latach 2018-2022 miejscowych zagrożeń najczęściej (33,85%) spowodowane było silnymi wiatrami. Niewiele mniej (31,52%) stanowiły zagrożenia w komunikacji. Ostatnim bardziej znaczącym powodem miejscowych zagrożeń były zdarzenia medyczne (13,62%). Opady deszczu oraz śniegu stanowiły odpowiednio 5,84% i 1,95%.

Poziom bezpieczeństwa określają również dane dotyczące stwierdzonych wykroczeń, przestępstw oraz przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe). Na przestrzeni badanego okresu tj. 2019-2023 ogólna liczba negatywnych zdarzeń w zakresie bezpieczeństwa uległa zmniejszeniu z poziomu 395 do poziomu 361. Zdecydowana większość z nich to interwencje publiczne. Co istotne, najmniejszą liczbę spośród wszystkich zdarzeń stanowią przestępstwa.

Wykres 14 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z bezpieczeństwem analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna.

Piąty wskaźnik delimitacyjny - procent interwencji publicznych w sołectwach w ogólnej liczbie interwencji publicznych w Gminie Jabłonna wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Znaczna większość sołectw wykazuje wartości poniżej średniej. Jednak kilka z nich wyróżnia się kumulacją problemów w zakresie bezpieczeństwa. Wśród sołectw w których odnotowano przekroczenia względem średniej wynoszącej 5,88% należy wskazać: Czerniejów, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Tuszów. Taki stan rzeczy obrazuje ogólny stan poszczególnych sołectw Gminy Jabłonna w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców. Interwencje publiczne są odpowiedzią na różnego rodzaju zagrożenia.

Tabela 6 - Interwencje publiczne na terenie Gminy Jabłonna w 2023 r.

Procent interwencji publicznych w sołectwach w ogólnej liczbie interwencji publicznych w Gminie Jabłonna (2023)	
Chmiel Pierwszy	5,50%
Chmiel Drugi	4,59%
Chmiel - Kolonia	0,92%
Czerniejów	12,39%
Czerniejów - Kolonia	3,67%
Jabłonna Pierwsza	4,13%
Jabłonna Druga	12,39%
Jabłonna - Majątek	20,18%
Piotrków Pierwszy	9,63%
Piotrków Drugi	8,72%
Piotrków - Kolonia	1,83%

Skrzynice Pierwsze	2,75%
Skrzynice Drugie	0,92%
Skrzynice - Kolonia	3,21%
Tuszów	5,96%
Wierciszów	3,21%
Wolnica	0,00%
ŚREDNIA	5,88%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

2.2.5. POZIOM EDUKACJI

Poziom edukacji to jeden z elementów składających się na obszar społeczny. Należy zaznaczyć, że poziom edukacji ma istotny wpływ na obszar społeczny. Odpowiednio wysoki poziom nauczania procentuje w przyszłości, jest więc bardzo ważnym elementem kształtowania potencjału społeczeństwa. Pierwszym obowiązkowym etapem nauczania jest nauczanie podstawowe realizowane przez samorząd gminny. Na terenie gminy Jabłonna funkcjonuje pięć szkół podstawowych zlokalizowanych w 5 miejscowościach w północno-zachodniej i centralnej części gminy.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, w większości zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego. Uczniowie objęci są opieką pedagoga szkolnego i pielęgniarki, mogą również korzystać z pomocy psychologa, logopedy i doradcy zawodowego. Szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań - tematyczne, artystyczne i sportowe, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze.

Szkoły prowadzą także lekcje na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych i nauczania indywidualnego. Jednocześnie pedagodzy wskazują, iż dla dalszego rozwoju placówek oświatowych w gminie potrzebne jest zwiększenie ilości godzin świetlicowych oraz zajęć rozwijających, a także modernizacja pomieszczeń sanitarnych.

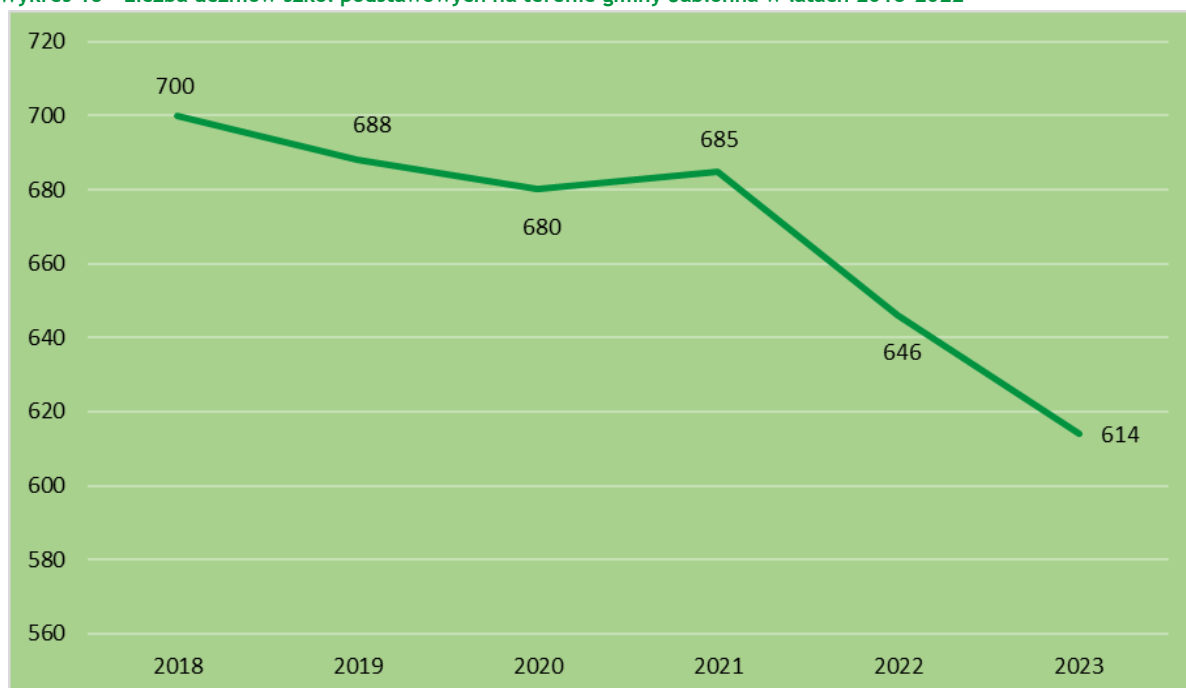
Tabela 7 - Szkoły podstawowe funkcjonujące na terenie gminy Jabłonna

Lp.	Nazwa placówki	Adres	Podmiot prowadzący	Liczba uczniów (31 grudnia 2023)
1	Szkoła podstawowa im. Stanisława Konarskiego w Jabłonie	Jabłonna Druga 45 23-114 Jabłonna Druga	Gmina Jabłonna	247
2	Szkoła Podstawowa im. Unii Lubelskiej w Piotrkowie	Piotrków Pierwszy 105 23-114 Piotrków Pierwszy	Gmina Jabłonna	172
3	Szkoła Podstawowa w Skrzynicach	Skrzynice Pierwsze 110 23-114 Skrzynice Pierwsze	Gmina Jabłonna	32
4	Szkoła Podstawowa w Tuszowie	Tuszów 159 23-114 Tuszów	Gmina Jabłonna	65
5	Szkoła Podstawowa w Czerniejowie	Czerniejów 130 23-114 Czerniejów	Gmina Jabłonna	98

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru szkół i placówek oświatowych MEN

Łącznie na koniec roku 2023 do powyższych placówek edukacyjnych uczęszczało 614 dzieci. Była to liczba najniższa w przedziale lat 2018-2023.

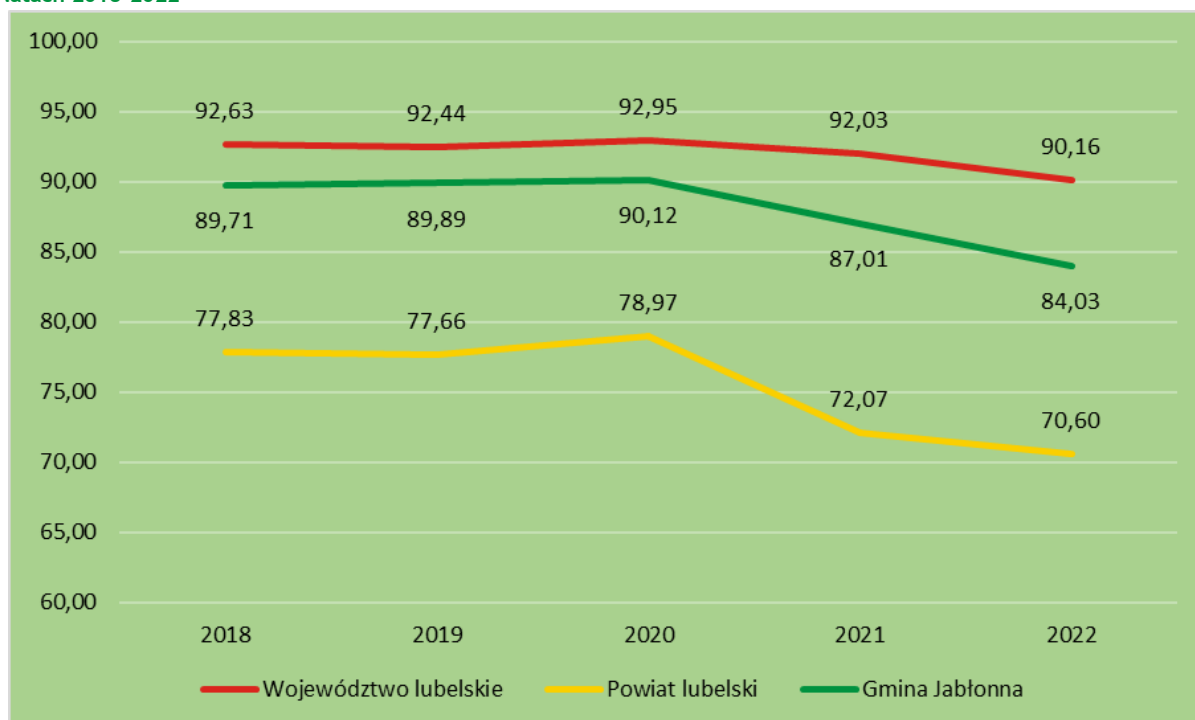
Wykres 15 - Liczba uczniów szkół podstawowych na terenie gminy Jabłonna w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wyraźnie uwidacznia się, że liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych ulega stopniowemu zmniejszeniu. Liczba uczniów w roku 2023 stanowiła spadek o 12,29% w stosunku do roku 2018, kiedy wskaźnik osiągnął najwyższy poziom (700 dzieci).

Wykres 16 - Współczynnik skolaryzacji netto w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Kolejnym istotnym aspektem związanym z systemem edukacji jest współczynnik skolaryzacji netto, który oznacza zależność pomiędzy liczbą uczniów uczących się do całości populacji w grupie wiekowej określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W przypadku szkolnictwa podstawowego poziom tego wskaźnika w gminie Jabłonna uległ nieznacznemu spadkowi od 2020 roku. Na koniec roku 2022 wyniósł 84,03% co było wynikiem najniższym w badanym okresie 2018-2022. Takie dane oznaczają, że około 16% dzieci w wieku uprawniającym do szkolnictwa podstawowego uczęszcza do szkół położonych na terenie gmin sąsiednich. Wpływ na taką sytuację z całą pewnością ma bliskość dużych i średnich ośrodków miejskich takich jak Lublin, Świdnik oraz Bychawa.

Dane dotyczące skolaryzacji netto w gminie Jabłonna wypadają nieco słabiej niż średnia dotycząca województwa lubelskiego, utrzymującego poziom przekraczający 90%. Gmina wypada z kolei dużo lepiej niż powiat lubelski, którego dane stanowią sumę gmin otaczających Lublin, w związku z czym odczuwalny jest wyraźny odpływ uczniów do szkół podstawowych dużego ośrodka miejskiego.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z poziomem edukacji analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna. Należy jednak zaznaczyć, że nie wszystkie sołectwa posiadają na swoim terenie szkołę podstawową, dlatego też podjęto decyzję o niewłączeniu niniejszego wskaźnika do analizy.

Rejonizacja nauczania pozwala nie tylko na określenie jakości kształcenia w poszczególnych placówkach. Na podstawie średnich wyników z egzaminów ósmoklasisty możemy określić pośrednio, że dzieci zamieszkujące określone sołectwa mogą posiadać gorsze warunki do nauki (np. rodzinne, materialne czy też mieszkaniowe), które mogą skutkować osiąganiem gorszych wyników w nauczaniu, w tym także gorszych wyników na egzaminach na zakończenie ósmej klasy.

Może to również świadczyć o występowaniu innych negatywnych czynników społecznych, wpływających na efektywność kształcenia (takich jak np. sytuacja finansowa rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki, współpraca rodziców ze szkołą).

Poniższe dane wskazują, jak w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Jabłonna prezentują się dane dotyczące średnich wyników z egzaminów ósmoklasisty z języka polskiego, języka angielskiego i matematyki.

Tabela 8 - Średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty w szkołach na terenie Gminy Jabłonna

Średnie wyniki uczniów z egzaminu ósmoklasisty					
	2019	2020	2021	2022	2023
Chmiel Pierwszy	-	40,2%	-	46,73%	28%
Chmiel Drugi	-	15,33%	45,13%	51,73%	-
Chmiel - Kolonia	27,16%	38,69%	37,17%	26%	76%
Czerniejów	51,38%	43,4%	76,08%	72,65%	75,61%
Czerniejów - Kolonia	42,5%	62,67%	69,33%	70,05%	63,5%
Jabłonna Pierwsza	60,39%	60,19%	56,27%	63,91%	68,44%
Jabłonna Druga	60%	54,73%	75,11%	82,21%	67,67%
Jabłonna - Majątek	54,11%	53,56%	48,10%	77,76%	79,13%
Piotrków Pierwszy	69,87%	63,3%	57,53%	60,96%	62,03%

Piotrków Drugi	59%	45,33%		61,2%	64,88%
Piotrków - Kolonia	60,22%	46,54%	67,83%	58,57%	84,33%
Skrzynice Pierwsze	54%	50,5%	54%	45%	37%
Skrzynice Drugie	50%	59%	-	38%	-
Skrzynice - Kolonia	-	23,67%	29,41%	-	80,33%
Tuszów	44,15%	41%	49,6%	58,3%	62,3%
Wierciszów	23%	41%	25,83%	79,56%	68,44%
Wolnica	-	-	38,33%	80,33%	-

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

2.2.6. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Aktywność obywatelska jest czynnikiem, który wywiera znaczący wpływ sytuację i rozwój społeczności lokalnej. To właśnie od niniejszej aktywności zależy również poziom kapitału społecznego, a tym samym potencjał do dokonywania zmian w obszarach zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.

Przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jednym z elementów aktywności mieszkańców są organizacje pozarządowe. Jest to grupa podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną i pożytku publicznego. Bardzo często służy ona także integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwojowi lokalnemu.

Dobrze zorganizowane społeczeństwo obywatelskie może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów. Bardzo istotnym elementem wspierającym aktywność obywatelską jest również współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego. Pozwala ona nie tylko skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań. Gmina Jabłonna aktywnie korzysta z aktywności swoich mieszkańców.

Tabela 9 - Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Jabłonna

Jednostki OSP	Koła Gospodyń Wiejskich	Organizacje sportowe	Organizacje społeczno-kulturalne
OSP w Chmielu	KGW w Jabłonie Pierwszej	Ludowy Klub Sportowy "Rohland" w Tuszowie	Fundacja Nieprzetartego Szlaku
OSP Czerniejowie	KGW w Jabłonie Drugiej	Piotrkowski Ludowy Klub Sportowy "Piotrcovia" Piotrków	Stowarzyszenie Pracownia Rozwoju Lokalnego,
OSP w Jabłonie	KGW w Piotrkowie Pierwszym	Gminny Klub Sportowy "Avenir" Jabłonna	Fundacja 123 Empatia,
OSP w Piotrkowie	KGW w Piotrkowie Drugim	Miejszyskolny Uczniowski Klub Sportowy "MUKS Jabłonna"	Stowarzyszenie Chorągiew Husarska Ziemi Lubelskiej
OSP w Skrzynicach	KGW w Wierciszowie	Klub Sportowy Polaris Jabłonna	Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów - oddział gminny
OSP w Tuszowie	KGW w Tuszowie		Stowarzyszenie Użytkowników Sieci Komputerowej JABŁONET w Jabłonie
OSP w Wierciszowie	KGW w Skrzynicach		Stowarzyszenie Czerwone Jabłuszko
	KGW w Czerniejowie		Stowarzyszenie Leśne Przytulisko

			Fundacja Kultury Ludowej „Muzykanty”
			Fundacja Rozwoju i Aktywizacji Mieszkańców
			Fundacja Zielony Konserwatyzm
			Stowarzyszenie Kulturalna Jabłonna
			Fundacja Life Sense

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

W gminie Jabłonna funkcjonuje 33 organizacje pozarządowych. Gmina posiada uchwalony Wieloletni Program współpracy Gminy Jabłonna z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2024-2026, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy. Celem głównym Programu jest stworzenie efektywnego systemu współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy, działającymi na rzecz mieszkańców Gminy w obszarze działań publicznych Gminy, który jest wdrażany poprzez realizację celów szczegółowych:

- 1) umacnianie lokalnych działań i tworzenie warunków dla powstawania nowych inicjatyw obywatelskich na rzecz społeczności lokalnych,
- 2) zwiększenie wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej w Gminie,
- 3) zachęcenie do stworzenia gminnej reprezentacji organizacji pozarządowych poprzez promowanie
- 4) zintegrowanych działań podejmowanych wspólnie przez kilka organizacji na zasadzie partnerstwa,
- 5) prowadzenie nowatorskich i bardziej efektywnych działań na rzecz mieszkańców,
- 6) tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców gminy,
- 7) umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- 8) zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- 9) poprawa jakości komunikacji pomiędzy samorządem, a organizacjami pozarządowymi,
- 10) zwiększenie znaczenia organizacji pozarządowych w tworzeniu polityk publicznych.

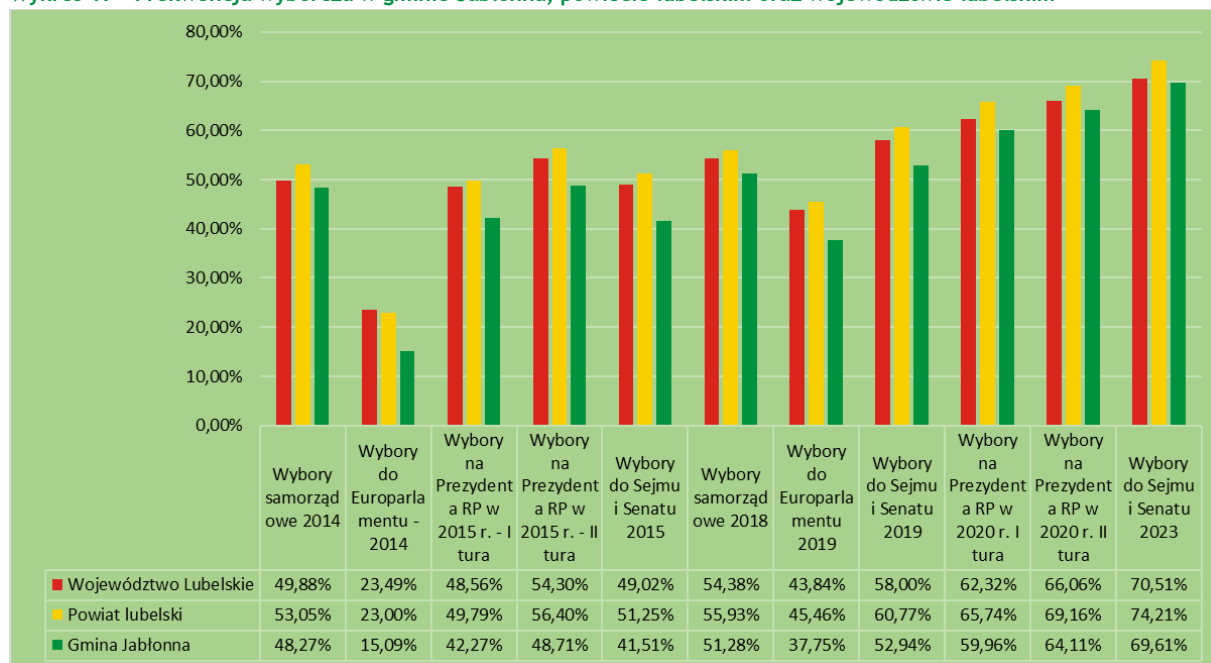
Drugim istotnym aspektem aktywności społecznej jest ich udział populacji w powszechnych wyborach, mierzony frekwencją wyborczą. Statystyki gminy Jabłonna w tym zakresie również wypadają nieco słabiej niż powiat lubelski oraz województwo lubelskie.

Jak widać frekwencja w ostatnich 11 najważniejszych głosowaniach wyborczych w gminie Jabłonna za każdym razem była niższa od powiat oraz województwa. Gmina była najczęściej również jedną z najniższych w tym zakresie wśród wszystkich jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład powiatu lubelskiego. Pomimo tego należy zauważyć, że liczba osób biorących udział w wyborach regularnie rośnie, osiągając w roku 2023 (wybory do Sejmu) rekordowe 69,61%.

Oprócz wspomnianych wyborów do Sejmu z roku 2023, mieszkańcy gminy najchętniej brali udział w wyborach na Prezydenta RP. Podczas drugiej tury w roku 2020 pierwszy raz w historii gminy przekroczony został próg 60% (64,11%). Trochę mniejszą popularnością cieszyły się wybory samorządowe. W roku 2018 frekwencja nieznacznie przekroczyła 51%. Najmniej popularne były, podobnie jak w całym kraju, wybory do Parlamentu Europejskiego, osiągając w roku 2019 jedynie 37,75%.

Warto podkreślić, że frekwencja w wyborach do poszczególnych organów publicznych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim za każdym razem wzrasta w porównaniu do poprzednich wyborów tego samego rodzaju. Jest to fakt świadczący o stałym wzroście świadomości oraz aktywności społecznej mieszkańców gminy Jabłonna.

Wykres 17 - Frekwencja wyborcza w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW

Ważnym przejawem aktywności społecznej jest działająca od 2021 roku Młodzieżowa Rada Gminy Jabłonna. Zasiada w niej 16 młodych mieszkańców wybranych w 5 okręgach wyborczych obejmujących poszczególne szkoły w gminie. Wśród ich zadań należy wymienić podejmowanie uchwał i stanowisk w sprawach dotyczących młodzieży oraz inicjowanie i promowanie działań społecznych, kulturalnych, edukacyjnych, ekologicznych, charytatywnych.

Wskaźnikiem pozwalającym określić aktywność obywatelską może być frekwencja na zebraniach sołeckich (np. podczas ostatniego wyboru sołtysa). Frekwencja wyborcza jest dowodem zaangażowania obywatelskiego w życie gminy. Mierzy również stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w zarządzaniu gminą oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji na zebraniach sołeckich może wskazywać jakich obszarach istnieje ryzyko wystąpienia problemu niskiego kapitału społecznego.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z poziomem aktywności obywatelskiego analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna. Szósty wskaźnik delimitacyjny - określony na frekwencji na zebraniach sołeckich podczas ostatnich wyborów sołtysów wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Wartości procentowe wskaźnika w poszczególnych sołectwach uzyskano poprzez podzielenie liczby osób uprawnionych do głosowania przez liczbę osób faktycznie głosujących.

Analiza danych z zakresu frekwencji na zebraniach sołeckich podczas ostatnich wyborów sołtysów wskazuje jak duże dysproporcje występują pomiędzy poszczególnymi sołectwami. Średnia dla Gminy Jabłonna wynosi 12,39%. Bardzo wysoką frekwencję (57,14%) odnotowano w sołectwie Wolnica. Jednak aż 11 sołectw odnotowało wynik poniżej średniej: Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel - Kolonia, Czerniejów - Kolonia, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Wierciszów.

Tabela 10 - Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa

Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa (2024)	
Chmiel Pierwszy	9,48%
Chmiel Drugi	6,49%
Chmiel - Kolonia	3,57%
Czerniejów	17,03%
Czerniejów - Kolonia	3,41%
Jabłonna Pierwsza	3,77%
Jabłonna Druga	3,59%
Jabłonna - Majątek	4,83%
Piotrków Pierwszy	9,65%
Piotrków Drugi	14,12%
Piotrków - Kolonia	12,5%
Skrzynice Pierwsze	24,14%
Skrzynice Drugie	7,97%
Skrzynice - Kolonia	12,13%
Tuszów	14,35%
Wierciszów	6,39%
Wolnica	57,14%
ŚREDNIA	12,39%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Analiza danych z zakresu frekwencji na zebraniach sołeckich podczas ostatnich wyborów sołtysów wskazuje jak duże dysproporcje występują pomiędzy poszczególnymi sołectwami. Średnia dla Gminy Jabłonna wynosi 12,39%. Bardzo wysoką frekwencję (57,14%) odnotowano w sołectwie Wolnica. Jednak aż 11 sołectw odnotowało wynik poniżej średniej: Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel - Kolonia, Czerniejów - Kolonia, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Wierciszów.

2.3. OBSZAR GOSPODARCZY

Diagnoza obszaru gospodarczego stanowi jeden z elementów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości oraz słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiednio rozwinięty obszar działalności gospodarczej zależy przede wszystkim od samych mieszkańców i jest ściśle związany z obszarem społecznym.

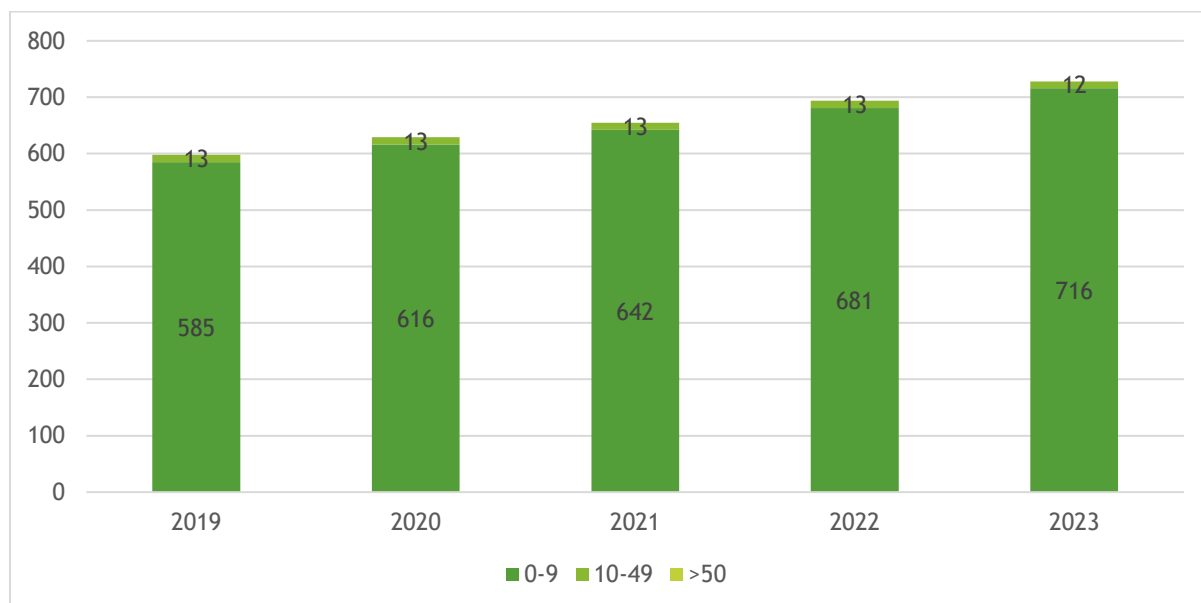
2.3.1. STRUKTURA PRZEDSIĘBIORSTW

Analizując strukturę przedsiębiorstw na terenie Gminy Jabłonna, należy zwrócić uwagę na ich podział wg liczby zatrudnionych pracowników. Najliczniejszą grupę stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Ich liczba na przestrzeni lat 2019-2023 wzrosła z poziomu 585 do poziomu 716. Należy odnotować również, że wzrost liczby najmniejszych przedsiębiorstw jest względnie stały. Corocznie ich liczba zwiększa się o kilkanaście/kilkadziesiąt jednostek.

W zakresie przedsiębiorstw małych, zatrudniających od 10 do 49 pracowników zmiany nie są już tak znaczące. Tutaj ich liczba na przestrzeni badanego okresu utrzymywała się na stałym poziomie 13, jednak w 2023 r. spadła o 1 jednostkę. Należy również zaznaczyć, że na terenie Gminy Jabłonna nie znajduje się żadne przedsiębiorstwo średnie, zatrudniające od 50 do 249 osób ani żadne duże przedsiębiorstwo zatrudniające ponad 250 pracowników.

Na podstawie danych GUS, możemy również stwierdzić, że zdecydowana większość z powyższych podmiotów to przedsiębiorstwa prywatne, w tym również jednoosobowe działalności gospodarcze.

Wykres 18 - Struktura przedsiębiorstw w Gminie Jabłonna na podstawie liczby zatrudnionych pracowników

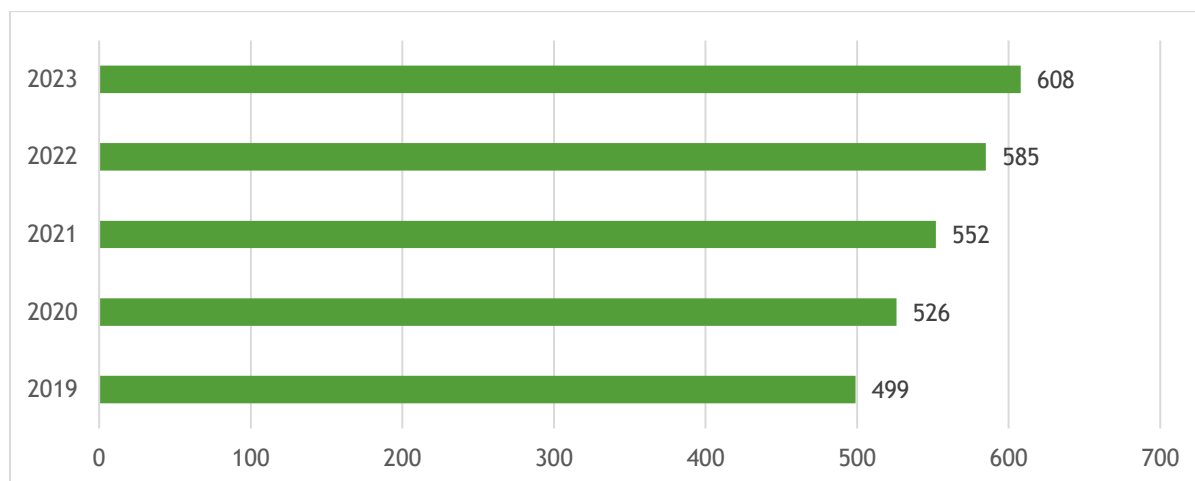
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

2.3.2. POZIOM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW

Istotnym elementem danych z zakresu gospodarki jest również wskaźnik poziomu przedsiębiorczości mieszkańców. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej jest podstawowym elementem struktury przedsiębiorstw. Znacząca większość podejmowanych inicjatyw gospodarczych opiera się właśnie o tą formę funkcjonowania. Należy również zaznaczyć, że na przestrzeni badanego okresu liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stale rośnie, co z pewnością jest zjawiskiem pozytywnym. W roku 2019 takich podmiotów było 499, natomiast w roku 2023 odnotowano ich już 608, co stanowi wzrost o prawie 22%.

W związku z powyższym, analizie poddano, w poszczególnych jednostkach referencyjnych, wskaźnik w celu określenia konkretnych problemów w obszarze gospodarczym analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna. Takie zestawienie pozwala na porównanie sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze gospodarczej.

Wykres 19 - Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Jabłonna w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Siódmy wskaźnik delimitacyjny - procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością wskazuje, w których sołectwach możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu dotyczącego przerywania prowadzenia działalności gospodarczej czasowego lub stałego. Porównywane dane dotyczą liczby podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w poszczególnych sołectwach w stosunku do tych podmiotów na terenie całej Gminy Jabłonna. Taki stan rzeczy może świadczyć o niekorzystnych trendach na rynku, co z kolei przekłada się na ogólny stan sytuacji gospodarczej gminy oraz jej mieszkańców. Należy również zaznaczyć, iż poziom przedsiębiorczości mieszkańców jest bardzo istotnym elementem pozwalającym na skuteczniejsze przeciwdziałanie problemom społecznym, w szczególności wynikającym z niedostatków finansowych.

Tabela 11 - Procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Jabłonna

Procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Jabłonna (2023)	
Chmiel Pierwszy	1,59%
Chmiel Drugi	0,00%
Chmiel - Kolonia	0,00%
Czerniejów	7,94%
Czerniejów - Kolonia	4,76%
Jabłonna Pierwsza	3,17%
Jabłonna Druga	25,40%
Jabłonna - Majątek	11,11%
Piotrków Pierwszy	12,70%
Piotrków Drugi	14,29%

Piotrków - Kolonia	0,00%
Skrzynice Pierwsze	1,59%
Skrzynice Drugie	3,17%
Skrzynice - Kolonia	3,17%
Tuszów	7,94%
Wierciszów	3,17%
Wolnica	0,00%
ŚREDNIA	5,88%

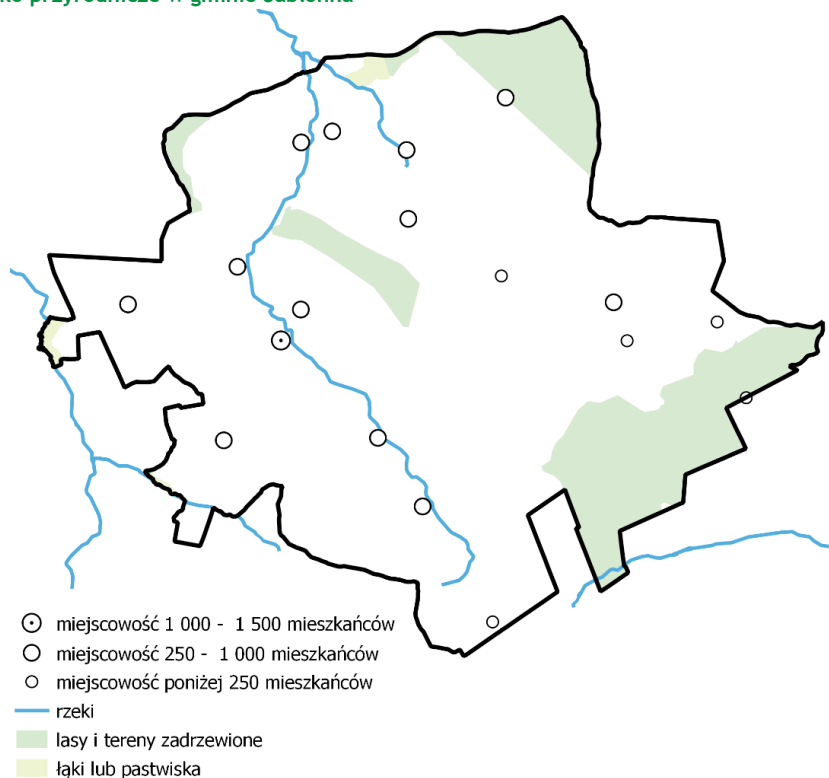
Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Taki stan rzeczy obrazuje w których sołectwach pojawiają się problemy z utrzymaniem działalności gospodarczej. Za niekorzystne przyjmuje się wyniki powyżej średniej dla Gminy Jabłonna, która wynosi 5,88%. Wśród sołectw na które należy zwrócić szczególną uwagę w niniejszym zakresie wymienić możemy: Czerniejów, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Tuszów. To właśnie w tych sołectwach sytuacja wydaje się najmniej korzystna. Należy dołożyć wszelkich starań aby odwrócić trend i pobudzać wśród mieszkańców wolę prowadzenia działalności gospodarczej przynoszącej zyski, a tym samym podnoszącej jakość i standardy życia mieszkańców.

2.4. OBSZAR ŚRODOWISKOWY

Diagnoza obszaru środowiskowego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska naturalnego, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Mapa 4 - Środowisko przyrodnicze w gminie Jabłonna

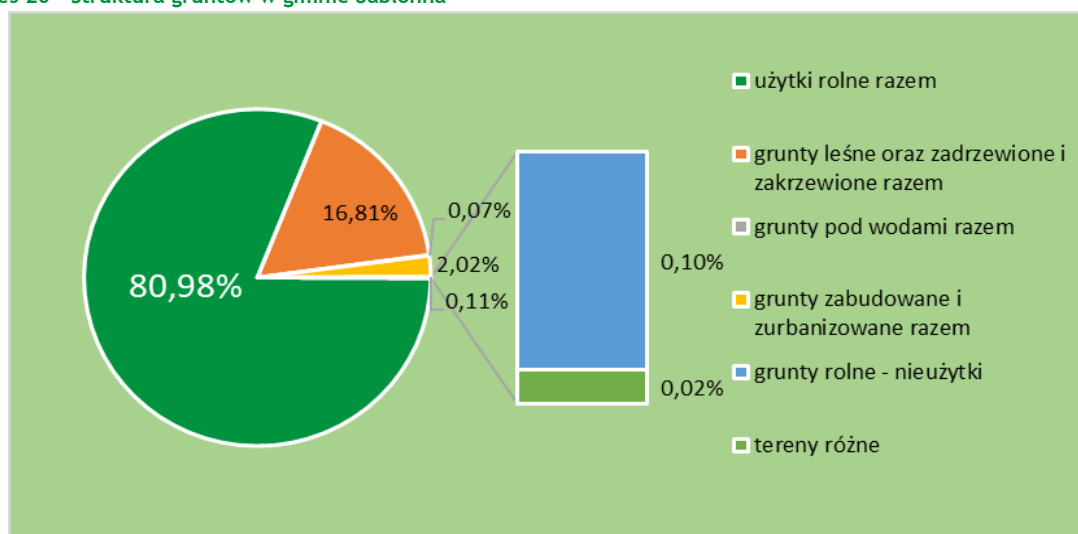
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Ogólnogeograficznych (BD00)

Poniższa analiza opisuje strukturę gruntów, klimat, wody powierzchniowe i podziemne oraz obszary prawnie chronione występujące na terenie Gminy Jabłonna. Obszary przyrodnicze w gminie Jabłonna zlokalizowane są w dużej większości na jej peryferiach i składają się głównie z terenów leśnych i zadrzewionych. Największe z nich znajdują się przy południowo-wschodniej oraz północno-wschodniej granicy gminy. W centralnej części, pomiędzy miejscowościami Jabłonna-Majątek, Jabłonna-Pierwsza, Czerniejów oraz Skrzynice-Kolonia znajduje się wąski pas leśny o długości niecałych 4 km. Ostatni i najmniejszy teren zadrzewiony położony jest przy granicy z gminą Strzyżewice. Poza terenami zalesionymi, w gminie Jabłonna zidentyfikować można jeszcze dwa niewielkie obszary pokryte łąkami, oba położone przy ciekach wodnych (na północy oraz na zachodzie przy granicy gminy).

2.4.1. STRUKTURA GRUNTÓW

Gmina Jabłonna jest przykładem gminy o charakterze rolniczym. Według danych statystycznych, użytki rolne pokrywały wtedy ponad 80% powierzchni gminy Jabłonna. Jak widać na poniższym wykresie poza użytkami rolnymi, znaczna część powierzchni gminy pokryta była gruntami leśnymi, zadrzewionymi i zakrzewionymi (16,81%). Jedynie ponad 2% terytorium stanowiły grunty zabudowane i zurbanizowane. Natomiast pozostałe rodzaje gruntów były prawie lub kompletnie nieobecne (brak użytków ekologicznych oraz nieznaczące obszary gruntów pod wodami, nieużytków oraz pozostałych terenów).

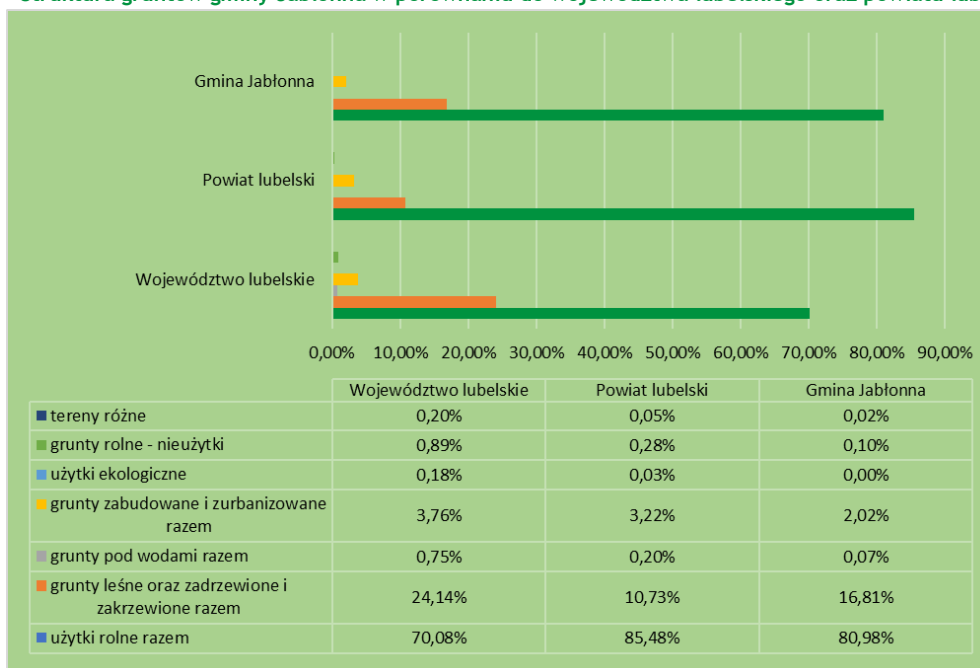
Wykres 20 - Struktura gruntów w gminie Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Gmina Jabłonna wypadła w tym zakresie bardzo podobnie do powiatu lubelskiego, którego całkowity obszar pokryty był jednak jeszcze większym odsetkiem użytków rolnych, a nieco mniej stanowiły lasy, tereny zadrzewione i zakrzewione. Z kolei na tle województwa lubelskiego gmina i powiat posiadały więcej terenów rolnych oraz mniej zalesionych.

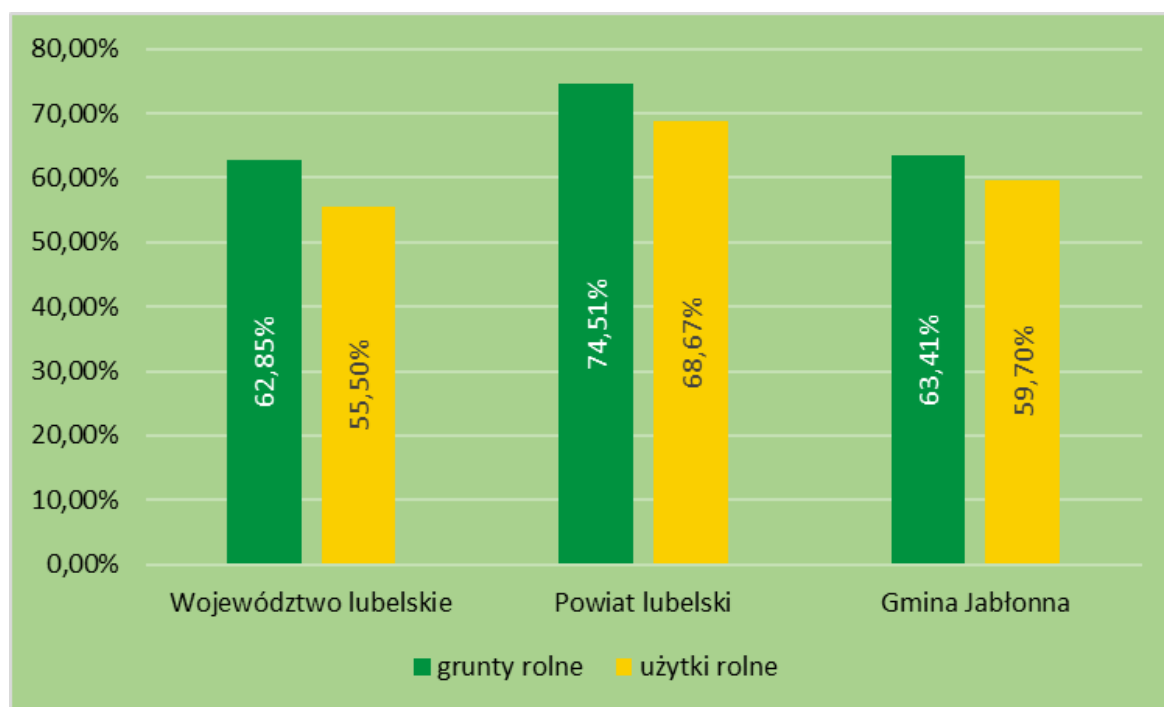
Wykres 21 - Struktura gruntów gminy Jabłonna w porównaniu do województwa lubelskiego oraz powiatu lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Gmina Jabłonna przechodzi jednak pewnego rodzaju transformację. Na przestrzeni ostatnich 10 lat rolniczy charakter powoli ustępuje na rzecz postępującego procesu suburbanizacji Lublina, który polega na przenoszeniu się mieszkańców miasta na tereny podmiejskie, do których w przypadku stolicy województwa lubelskiego zalicza się również gmina Jabłonna. Napływowa ludność tworzy nowe tereny zurbanizowane, jednocześnie zmniejszając obszar terenów rolniczych.

Wykres 22 - Powierzchnia gruntów i użytków rolnych w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w 2020 roku

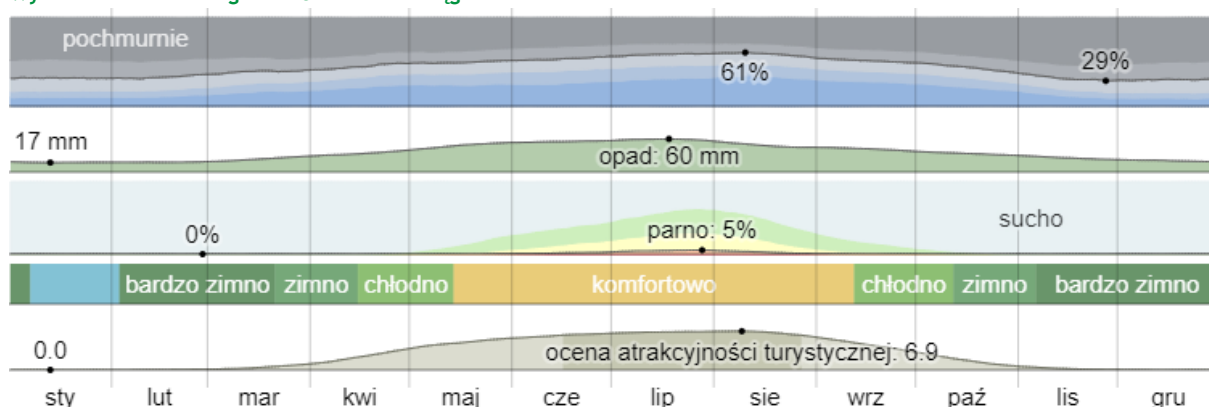
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL - Powszechny Spis Rolny 2020

Jak widać na powyższym wykresie powierzchnia gruntów i użytków rolnych spada wyraźnie na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego województwa lubelskiego. W przypadku gminy Jabłonna spadek wyniósł około 25%, sprawiając, że struktura gruntów gminy wygląda w tej chwili bardzo zbliżenie do całości województwa, natomiast zaczęła odbiegać nieco od średnich statystycznych dotyczących powiatu lubelskiego.

2.4.2. KLIMAT

Gmina Jabłonna położna jest w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego przejściowego. Charakterystycznymi jego cechami są mroźne, wietrzne i zachmurzone okresy zimowe trwające od 19 listopada do 8 marca oraz komfortowe okresy letnie trwające od 19 maja do 8 września.

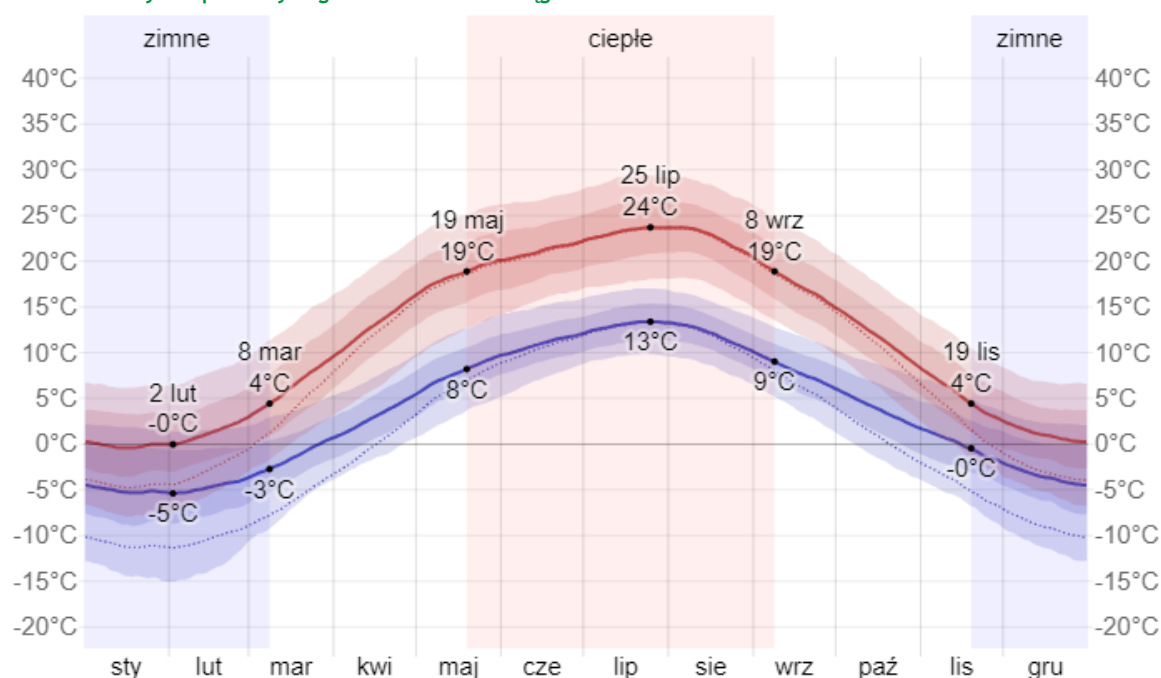
Wykres 23 - Klimat w gminie Jabłonna w ciągu roku

Źródło: pl.weatherspark.com

Średnie temperatury w ciągu roku wahają się od -5°C do 23°C , a najbardziej komfortowe warunki do funkcjonowania w gminie przypadają na okres od połowy maja do początku września. Jest to również okres największej atrakcyjności turystycznej gminy.

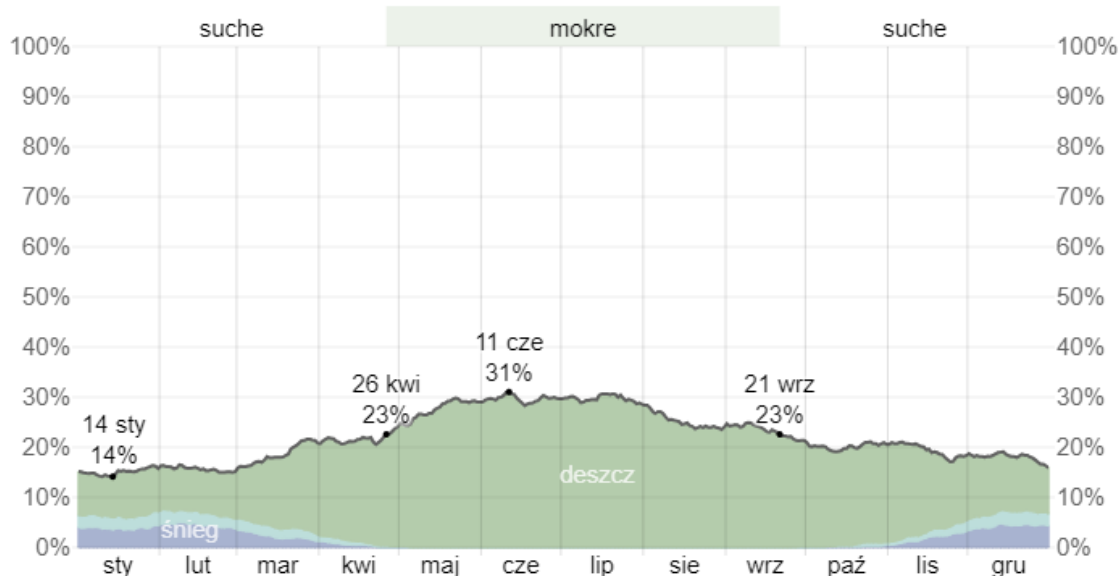
Wykres 24 - Zmiany temperatury w gminie Jabłonna w ciągu roku

Źródło: pl.weatherspark.com

Od 26 kwietnia do 21 września trwa w gminie Jabłonna pora występowania bardziej intensywnych opadów atmosferycznych. Szansa na takie zjawiska w tym okresie wynosi od 23% do 31% w szczycie wypadającym na drugi tydzień czerwca. Natomiast biorąc pod uwagę poszczególne miesiące, najbardziej obfitym w deszcz jest lipiec, kiedy pada średnio przez 9,2 dnia.

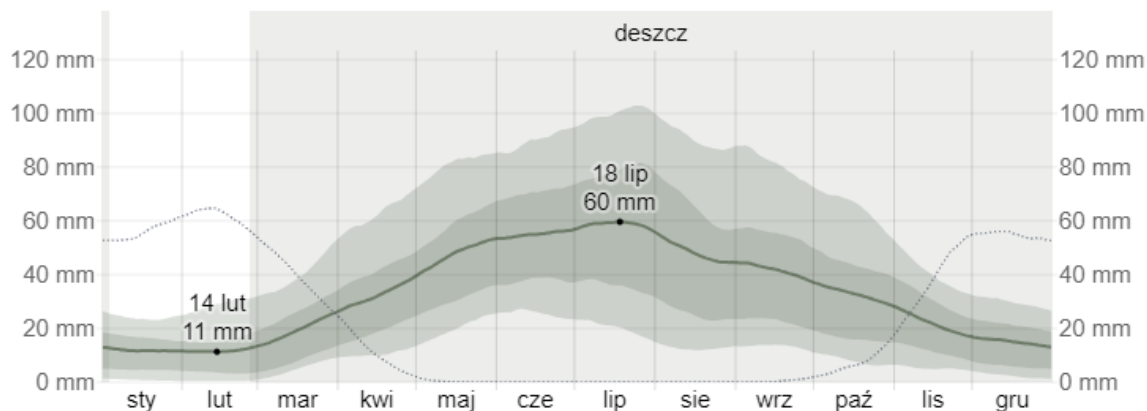
Wykres 25 - Dzielne prawdopodobieństwo opadów atmosferycznych w gminie Jabłonna

Źródło: pl.weatherspark.com

Jak widać na powyższym wykresie pora sucha trwa dłużej, a jej szczyt przypada na styczeń. Potwierdzają to również dane dotyczące średniego miesięcznego opadu deszczu. Najwyższa ilość opadu przypada ponownie na lipiec i wynosi średnio 60 mm.

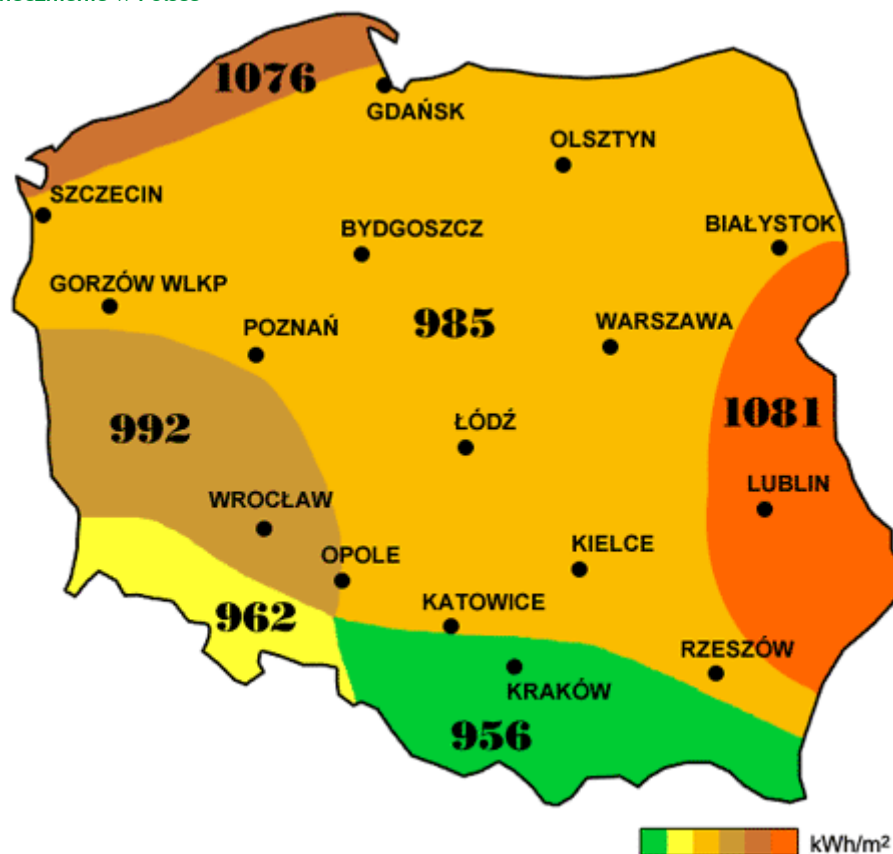
Wykres 26 - Średni miesięczny opad deszczu w gminie Jabłonna

Źródło: pl.weatherspark.com

Ostatnim istotnym elementem związanym z klimatem panującym w gminie Jabłonna jest poziom nasłonecznienia. W przypadku południowo-wschodniej Polski wynosi on ponad 1050 kWh/m² i jest to wynik najwyższy w skali kraju. Takie warunki stanowią bardzo dobrą podstawę do inwestycji w odnawialne źródła energii związane z energią słoneczną.

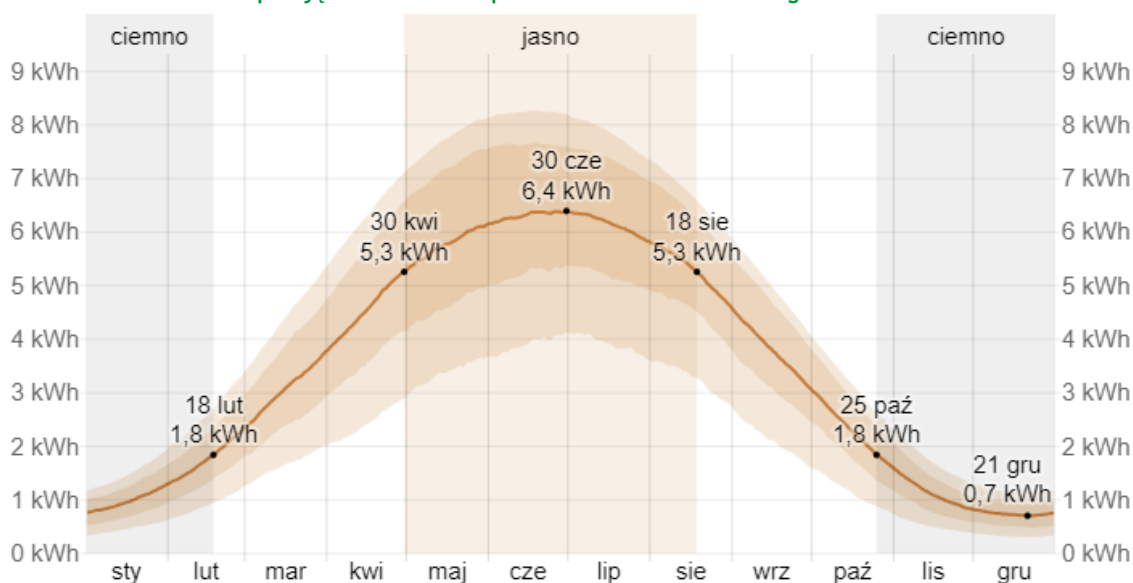
Mapa 5 - Nasłonecznienie w Polsce

Źródło: <https://ecosystemprojekt.pl/mapa-promieniowania-slonecznego-w-polsce,0,38.htm>

Okres jaśniejszy trwa 3,6 miesiąca od 30 kwietnia do 18 sierpnia, a szczyt przypada na czerwiec. Z kolei okres ciemniejszy trwa 3,8 miesiąca od 25 października do 18 lutego, ze szczytem w grudniu.

Wykres 27 - Średnie dobowe padające krótkofalowe promieniowanie słoneczne w gminie Jabłonna

Źródło: pl.weatherspark.com

2.4.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Główną arterią rzeczną gminy jest Czarniejówka, której źródła zlokalizowane są na granicy Piotrkowa Pierwszego oraz Piotrkowa-Kolonii. Całkowita długość rzeki to 32,42 km, z czego około połowa znajduje się w Jabłonce. Pierwsze kilometry biegu rzeki mają często charakter suchej doliny, a woda pojawia się w niej jedynie w przypadku obfitych opadów atmosferycznych. Rzeka płynie z południa na północ mijając szereg największych miejscowości w gminie tj. Piotrków Pierwszy oraz Drugi, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna-Majątek oraz Czarniejów, za którym wpływa do gminy Głusk. Jedyne dopływy Czarniejówki również ma swoje źródło w gminie Jabłonna, a dokładnie w jej północnej części w okolicach Skrzynic Pierwszych. Ten krótki (około 4,5 km długości) ciek wodny o nazwie Skrzyniczanka wpada do Czarniejówki tuż za granicą gminy w miejscowości Głuszczyzna.

Przez terytorium gminy Jabłonna przepływają jeszcze niewielkie fragmenty trzech innych rzek. Pierwsza, położona na zachodzie przy granicy z gminą Bychawa to Kosarzewka. Druga to dopływ Kosarzewki, nazywany w niektórych dokumentach hydrologicznych potokiem spod Tuszowa. Jego fragment przecina gminę na południowych zachodzie. Ostatnia to fragment strugi Olszanka na południu w pobliżu Piotrkowa-Kolonii.

Gmina Jabłonna nie posiada naturalnych zbiorników wodnych. Na jej terenie, w miejscowości Jabłonna-Majątek zlokalizowane są natomiast stawy, których własność podzielona jest pomiędzy samorząd a właścicielami Zespołu Pałacowo-Parkowego w Jabłonce. Całość terytorium gminy znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 406 (Niecka lubelska) i podlega jego obszarowi ochronnemu. Natomiast w przypadku Jednolitych Części Wód Podziemnych, gmina wchodzi w skład dwóch z nich o numer 89 (większa, zachodnia część gminy) oraz 90 (tereny przy wschodniej granicy gminy).

2.4.4. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

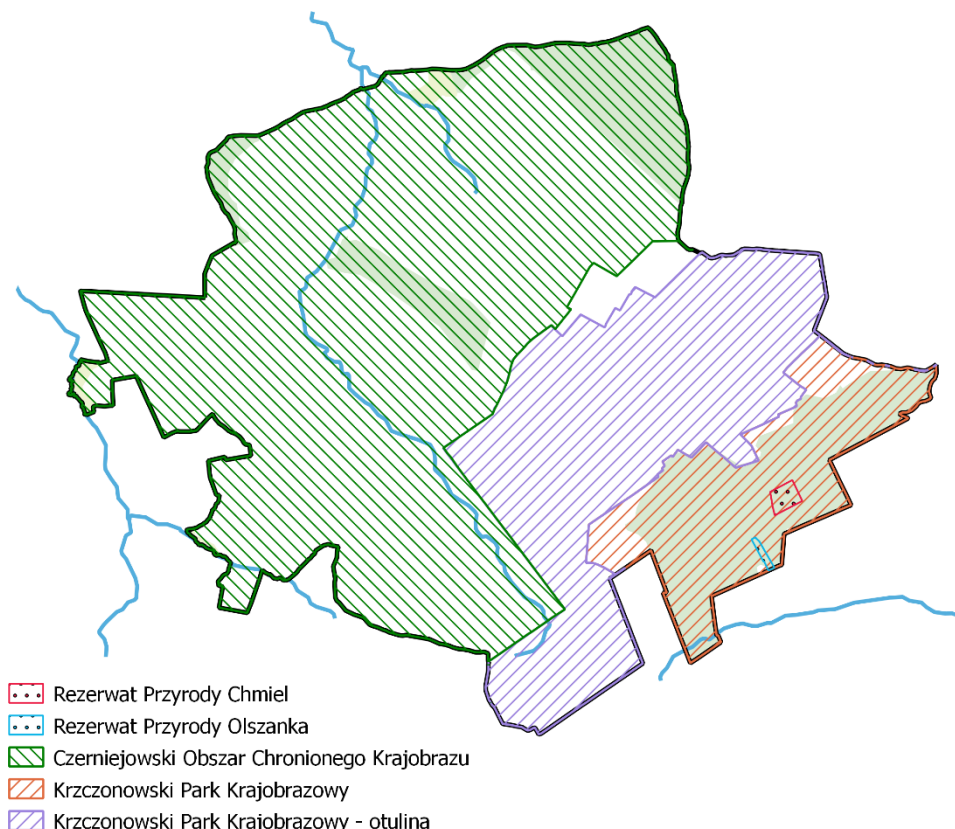
Niemal cała powierzchnia gminy Jabłonna pokryta jest różnymi formami ochrony prawnej środowiska naturalnego tj. obszarem chronionego krajobrazu, parkiem krajobrazowym, rezerwatami przyrody oraz obszarami Natura 2000. Nie występują parki narodowe oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Przez gminę nie przebiegają również żadne korytarze ekologiczne.

Największym obszarem ochrony prawnej jest Czarniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu, którego całkowita powierzchnia na terenie gminy wynosi 8 222 ha (ok. 42% całego Obszaru) i obejmuje całą zachodnią i północną jej część. Został on stworzony w celu ochrony zróżnicowanego ekosystemów, atrakcyjnych dla celów turystycznych, rekreacyjnych oraz ekologicznych. Obszar położony jest w wypełnionym osadami paleozoicznymi i mezozoicznymi rowie lubelskim, którego ok. 80% powierzchni pokryte jest glebami lessowymi. Występuje w nim ponad 100 gatunków roślin chronionych i rzadkich tj. zawilec wielkokwiatowy, orlik pospolity, wężymord stepowy, aster gawędka czy wisienka karłowata. Natomiast wśród przedstawicieli fauny spotkać można sarny, dziki, zające, łasice, lisy, tchórze, ponad 100 gatunków ptaków jak również gady takie jak żmija, żółwie błotne, węże wodne i jaszczurki.

Południowa i wschodnia część gminy Jabłonna położona jest w Krzczonowskim Parku Krajobrazowym. Sam Park pokrywa 1 548 ha, natomiast jego otulina 3 146 ha. Utworzono go w celu ochrony krajobrazu centralnej części Wyżyny Lubelskiej, w szczególności rzeźby

lessowej znajdującej się na Wyniosłości Giełczewskiej. Charakterystyczną cechą Parku jest występowanie ostańców denudacyjnych, czyli zbudowanych z twardych piaskowców wzgórz, które oparte są na procesach erozyjnych. Ok. 25% powierzchni parku pokryte jest lasami dębowo-grabowymi. Podobnie jak w przypadku Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, również na terenie Parku występują liczne gatunki flory oraz fauny.

Mapa 6 - Obszary ochrony prawnej środowiska przyrodniczego na terenie gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne

W największym, położonym na południu terenie leśnym gminy Jabłonna zlokalizowane są dwa rezerваты przyrody:

1. Rezerwat Przyrody Chmiel - rezerwat o powierzchni 25,77 ha utworzony w 1983 roku w celu ochrony fragmentów starego, naturalnego grądu z licznymi pomnikowymi okazami dębu szypułkowego.
2. Rezerwat przyrody Olszanka - rezerwat o powierzchni 8,75 ha utworzony w 1983 roku w celu zachowania starodrzewu dębowego z domieszką grabu i sosny oraz wieloma chronionymi gatunkami roślin w runie.

Terytorium obu rezerwatów objęte zostało również specjalnymi obszarami ochrony siedlisk Natura 2000, które zostały nazwane tak samo jak rezerваты, na terenie których się znajdują. W przypadku rezerwatu Chmiel, obszar Natura 2000 ma dokładnie taką samą wielkość. Natomiast obszar Natura 2000 Olszanka jest nieco większy od rezerwatu (11 ha)

Poza opisanymi powyżej obszarami ochrony prawnej środowiska naturalnego, na terenie gminy Jabłonna znajdują się 3 pomniki przyrody:

1. Dąb szypułkowy - rosnący w miejscowości Tuszów dąb o obwodzie wynoszącym ok. 6 m. Ustanowiony w 1987 r.
2. Buk pospolity - rosnący na terenie leśnym na południu gminy w pobliżu rezerwatu przyrody Olszanka. Ustanowiony w 1987 r.
3. Głaz narzutowy - zlokalizowany przy drodze na południu gminy przy granicy z gminą Krzczonów. Ustanowiony w 1997 r.

2.4.5. POTENCJALNE ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA

Główną przyczyną problemów środowiskowych w Polsce, a więc i w Gminie Jabłonna, jest nieodpowiedni dobór źródeł ciepła. Pomimo rosnącej świadomości ekologicznej Polaków, duża część budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej w dalszym ciągu ogrzewana jest przy pomocy przestarzałych kotłów węglowych. Jest to jedna z podstawowych przyczyn wysokiego poziomu emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych do atmosfery (zwłaszcza w sezonie grzewczym) oraz innych problemów z tym związanych tj. ogólnego zanieczyszczenia powietrza, niskiego komfortu życia czy też kłopotów zdrowotnych ludności.

Z uwagi na powyższe, analizie poddano w poszczególnych jednostkach referencyjnych, budynki zawierające węglowe kotły ciepła w celu określenia konkretnych problemów w obszarze środowiskowym. Takie zestawienie pozwala na porównanie sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze środowiskowej. Porównania dokonano poprzez zsumowanie liczby budynków ogrzewanych węglem w całej gminie i porównanie jej do ich liczby w poszczególnych sołectwach.

Kolejny wskaźnik delimitacyjny - Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła w poszczególnych sołectwach w Gminie Jabłonna wskazuje, w gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Z badania wynika, iż najwięcej obiektów ogrzewanych w ten sposób funkcjonuje w sołectwach Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Tuszów. Obszary te powinny zatem zostać uznane za priorytetowe w kontekście działań prośrodowiskowych, dot. wymiany źródeł ogrzewania.

Tabela 12 - Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła w poszczególnych sołectwach w Gminie Jabłonna

Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła (2023)	
Chmiel Pierwszy	3,24%
Chmiel Drugi	1,80%
Chmiel - Kolonia	2,74%
Czerniejów	11,39%
Czerniejów - Kolonia	4,33%
Jabłonna Pierwsza	7,50%
Jabłonna Druga	11,82%
Jabłonna - Majątek	8,22%
Piotrków Pierwszy	10,17%
Piotrków Drugi	10,81%
Piotrków - Kolonia	3,17%
Skrzynice Pierwsze	5,77%
Skrzynice Drugie	3,89%
Skrzynice - Kolonia	4,76%

Tuszów	6,34%
Wierciszów	3,32%
Wolnica	0,72%
ŚREDNIA	5,88%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

2.5. OBSZAR PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNY

Diagnoza obszaru przestrzenno-funkcjonalnego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.

2.5.1. FUNKCJE KULTURALNE

Kultura stanowi podstawę tworzącą tożsamość lokalną mieszkańców Gminy Jabłonna. Największe znaczenie dla tego procesu ma wspólna historia oraz działania instytucji w zakresie jej propagowania.

Historia gminy najlepiej wyrażona jest w zabytkach zlokalizowanych na jej terytorium. Do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa wpisane jest 5 historycznych obiektów położonych w gminie Jabłonna. Najstarszym z nich jest Kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca wraz z cmentarzem w miejscowości Czerniejów. Jego historia sięga XV w. kiedy na miejscu obecnego budynku funkcjonowała drewniana kaplica. Właściwa świątynia wybudowana została na początku wieku XVII.

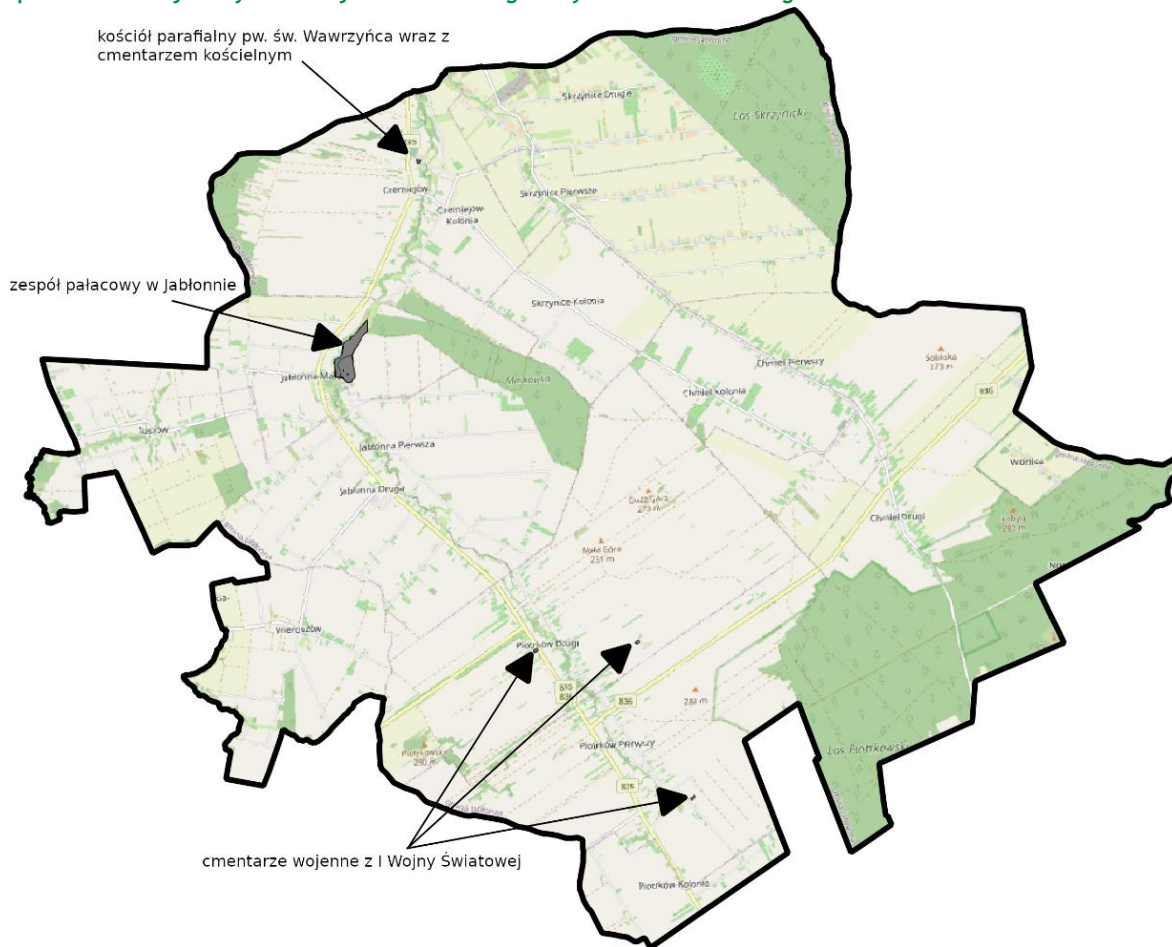
Drugi istotny zabytek to zespół pałacowo-parkowy w miejscowości Jabłonna-Majątek. Składa się on z pałacu oraz otaczających go budynków gospodarczych i terenów zielonych, które zostały w dużej mierze zachowane bez zmian. Pozostałe trzy zabytki w rejestrze NID to cmentarze wojenne z I wojny światowej w miejscowościach Piotrków Pierwszy oraz Piotrków Drugi.

Tabela 13 - Zabytki wpisane do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz Rejestru Zabytków Województwa Lubelskiego zlokalizowane w gminie Jabłonna

Czerniejów
Kościół parafialny pod wezwaniem św. Wawrzyńca wraz z cmentarzem kościelnym
Jabłonna-Majątek
Zespół pałacowo-parkowy wraz z oryginalnym wyposażeniem, park, stawy, pozostałości alei dojazdowej, budynek gospodarczy (Domek Ogrodnika).
Piotrków Pierwszy
Cmentarz wojenny z I wojny światowej
Cmentarz wojenny z I wojny światowej
Cmentarz wojenny z I wojny światowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru NID

Mapa 7 - Lokalizacja zabytków z rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa w gminie Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru NID

Z kolei w ewidencji zabytków prowadzonej przez województwo lubelskie znalazło się 25 obiektów położonych w 9 miejscowościach. Oprócz tych opisanych już wyżej znajdują się w nim m.in. kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Chmielu-Kolonii oraz budynek dawnej szkoły w Wierciszewie.

Gmina Jabłonna prowadzi również własną ewidencję, w której znajduje się 26 zabytków nieruchomych oraz ok. 50 stanowisk archeologicznych.

Drugim, po historycznych zabytkach, filarem tożsamości lokalnej mieszkańców są działania instytucji kultury. W przypadku gminy Jabłonna odpowiada za nie Centrum Kultury Gminy Jabłonna z siedzibą w Piotrkowie Drugim. Prowadzi ono stałe zajęcia edukacyjne na terenie gminy, organizuje warsztaty, spotkania, jak również okolicznościowe wydarzenia i imprezy. Jednym z założeń jego funkcjonowania jest również animacja społeczna poprzez umożliwienie udziału mieszkańców w tworzeniu swojej oferty.

Tabela 14 - Zabytki wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków zlokalizowane w gminie Jabłonna

Miejscowość	Liczba zabytków w ewidencji	Zabytki
Chmiel Drugi	3	Mogiła z I wojny światowej, cmentarz mariawicki oraz cmentarz wojenny z I wojny światowej
Chmiel Kolonia	1	Kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej
Czerniejów	3	Kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca, ogrodzenie kościoła oraz cmentarz przykościelny

Jabłonna-Majątek	13	Pałac, park, budynek gospodarczy (Domek Ogrodnika), gorzelnia w zespole folwarcznym, magazyn spirytusu w zespole folwarcznym, dom administratora w zespole folwarcznym, cztery budynki gospodarcze, wiatrak, kapliczka przydrożna
Piotrków Pierwszy	1	Cmentarz wojenny z I wojny światowej
Piotrków Drugi	2	Dwa cmentarze wojenne z I wojny światowej
Tuszów Kolonia	1	Cmentarz wojenny z pierwszej wojny światowej oraz mogiły z 1939 r.
Wierciszów	1	Budynek dawnej szkoły

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wojewódzkiej ewidencji zabytków

Równie ważną funkcję pełni Gminna Biblioteka Publiczna im. Władysława Taczanowskiego w Jabłonie-Majątek wraz z trzema filiami w Piotrkowie, Skrzynicach oraz Chmielu. Od 2020 roku działalność kulturalną wykonuje również, prowadzona przez Centrum Kultury Gminy Jabłonna oraz lokalne organizacje pozarządowe, świetlica w Jabłonie-Majątek zlokalizowana w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej.

Natomiast działania kulturalne na poziomie mieszkańców gminy najlepiej wyrażane są poprzez funkcjonowanie kół gospodyń wiejskich, których w Jabłonie jest 8 (w Jabłonie Pierwszej, Jabłonie Drugiej, Piotrkowie Pierwszym, Piotrkowie Drugim, Wierciszowie, Tuszowie, Skrzynicach oraz Czerniejowie). Każde z kół promuje lokalną tożsamość kulturową poprzez udział w wydarzeniach takich jak dożynki, konkursy czy festiwale. Udział ten najczęściej wyrażany jest przez zespoły śpiewacze występujące w lokalnych krzyczonowskich strojach ludowych.

Uzupełnieniem inicjatyw kulturalnych realizowanych przez gminę są wręczane od 2019 roku przez wójta stypendia kulturalne dla osób zajmujących się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury i opieką nad zabytkami. Do tej pory przyznane były one ośmiu osobom w dziedzinach takich jak muzyka, taniec, fotografia i sztuka filmowa.

Prężna działalność instytucji kultury w gminie Jabłonna dobrze widoczna jest w danych statystycznych dotyczących liczby imprez organizowanych w poszczególnych latach jak i liczby uczestników tych imprez.

Tabela 15 - Imprezy organizowane w gminie Jabłonna oraz liczba ich uczestników w latach 2018-2022

	2019	2020	2021	2022	2023
Imprezy	222	27	15	28	34
Uczestnicy	5 250	2 980	1 000	2 920	3 120

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wyraźnie widoczna jest bardzo duża liczba imprez organizowanych do 2019 roku w ramach działalności ośrodków kultury. Gmina Jabłonna osiągała w tym zakresie wyniki zbliżone do gmin miejsko-wiejskich jak sąsiednie Piaski, jednocześnie zdecydowanie przewyższając położone w tym samym regionie inne gminy wiejskie. Znaczący spadek widoczny w kolejnych latach związany jest z wybuchem pandemii Covid-19, która utrudniła funkcjonowanie instytucji kultury, szczególnie w szczytowym roku 2021. Rok 2022 i 2023 przyniósł powolny powrót do normalności co również uwidocznione jest w rosnącej liczbie imprez oraz jej uczestników.

2.5.2. FUNKCJE TURYSTYCZNE I REKREACYJNE

Zasoby dla rozwoju turystyki sportu i rekreacji na analizowanym obszarze stanowią istniejące obiekty sportowo-rekreacyjne, wartościowe walory krajobrazowe i przyrodnicze oraz jeziora, które stanowi atrakcję dla mieszkańców i turystów.

Mapa 8 - Przebieg szlaków rowerowych przez gminę Jabłonna

Źródło: <http://jablonna.lubelskie.pl>

Gmina Jabłonna posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. O jej atrakcyjności turystycznej decyduje przede wszystkim położenie wśród licznych obszarów chronionych. Głównymi walorami turystycznymi gminy Jabłonna są walory przyrodnicze ze szczególnym uwzględnieniem Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego oraz Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Co prawda nie przechodzą przez nie oficjalne szlaki turystyczne Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, jednak nie przeszkadza to w wytyczeniu szeregu ciekawych tras przez władze samorządowe. W szczególności istotne są te przeznaczone dla rowerzystów.

Główny szlak rowerowy prowadzi doliną Czerniejówki z naciskiem na oprowadzenie turysty po wszystkich najważniejszych atrakcjach przyrodniczych, kulturowych oraz historycznych zlokalizowanych w gminie Jabłonna. Na trasie szlaku ustawione zostało 12 tablic informacyjnych.

Na południu gminy przez tereny leśne Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego przebiega szlak pieszo-rowerowy utworzony wspólnie z gminą Krzczonów. Jego początek znajduje się w miejscowości Chmiel Drugi. Prowadzi on na południe, między innymi obok dwóch rezerwatów przyrody - Chmiel i Olszanka.

Niezwykle ważnym czynnikiem rozwoju turystycznego gminy jest dostępność miejsc noclegowych. W przypadku gminy Jabłonna baza noclegowa zlokalizowana jest w miejscowości Jabłonna-Majątek i składa się z kilku obiektów hotelowo-restauracyjnych:

1. Dworek Jabłonna oferujący 90 miejsc w 16 pokojach.
2. Dworek Ola oferujący 49 miejsc w 13 pokojach.
3. Pensjonat Nad Strumykiem.
4. Domek u Kowala w Jabłonnie-Majątek.

Dodatek do tej oferty stanowi gospodarstwo agroturystyczne Siedlisko Jabłonna zlokalizowane w pobliżu niewielkiego terenu leśnego przy Jabłonnie Drugiej. Umożliwia ono nocleg dla 4 osób.

Bliskość oraz dogodne połączenie komunikacyjne z Lublinem sprawiają, że gmina Jabłonna może być idealnym miejscem służącym turystom jako baza wypadowa do zwiedzania zarówno stolicy województwa jak i całego regionu.

Uzupełnieniem dość dobrej bazy noclegowej gminy jest równie bogata oferta restauracyjna. W gminie funkcjonuje szereg restauracji oraz punktów gastronomicznych, które zlokalizowane są w całości wzdłuż trasy drogi wojewódzkiej 835 w miejscowościach Piotrków Pierwszy, Jabłonna Druga, Jabłonna Pierwsza oraz Jabłonna-Majątek.

Równie ważna jak oferta kulturowa oraz turystyczna gminy Jabłonna jest dostępna dla jej mieszkańców infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Najistotniejszymi obiektami są boiska piłkarskie w miejscowości Jabłonna-Majątek i Piotrków Pierwszy. Uzupełniają je kompleks boisk sportowych Orlik (również w Piotrkowie Pierwszym), boiska przyszkolne oraz pięć siłowni zewnętrznych. Infrastruktura ta podlegają stałym modernizacjom takim jak budowa oświetlenia.

Należy podkreślić, że bliskość większych ośrodków miejskich jak Lublin i Bychawa pozwala mieszkańcom gminy na dostęp do takich obiektów jak baseny czy hale sportowe. Podobnie jak w przypadku kultury, wójt gminy Jabłonna od 2019 roku przyznaje również stypendia sportowe za osiągnięte wyniki. Do tej pory otrzymane zostały 14 razy przez przedstawicieli takich dyscyplin jak tenis stołowy, taniec współczesny, pływanie oraz judo.

2.5.3. JAKOŚĆ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Pojęcie przestrzeni publicznej zostało zdefiniowane w art. 2. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z jego treścią poprzez "obszar przestrzeni publicznej" - należy rozumieć obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Przestrzeń publiczna jest zatem niejako dobrem wspólnie użytkowanym, kształtowanym, zgodnie ze społecznymi zasadami i wartościami. Zadaniem przestrzeni publicznej jest zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnych. Jest ona również miejscem transmisji różnych produktów materialnych i niematerialnych zaspokajających różnorodne

potrzeby mieszkańców gminy. Z tego względu jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych.

Tabela 16 - Poziom degradacji przestrzeni publicznej na terenie Gminy Jabłonna

Poziom degradacji przestrzeni publicznej (2023)	
Chmiel Pierwszy	niski
Chmiel Drugi	niski
Chmiel - Kolonia	niski
Czerniejów	średni
Czerniejów - Kolonia	niski
Jabłonna Pierwsza	średni
Jabłonna Druga	średni
Jabłonna - Majątek	wysoki
Piotrków Pierwszy	średni
Piotrków Drugi	niski
Piotrków - Kolonia	niski
Skrzynice Pierwsze	wysoki
Skrzynice Drugie	średni
Skrzynice - Kolonia	wysoki
Tuszów	wysoki
Wierciszów	wysoki
Wolnica	niski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłonna.

Dziewiąty wskaźnik delimitacyjny - określa poziom degradacji przestrzeni publicznej w trójstopniowej skali wysoki/średni/niski. Wskaźnik ten określa poziom występowania złego stanu technicznego infrastruktury społecznej lub niskiej jakości terenów publicznych, w tym np. niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej.

Powyższe zestawienie wskazuje, które sołectwa z terenu Gminy Jabłonna, w szczególności wymagają interwencji w zakresie poprawy stanu przestrzeni publicznych. Występowanie terenów zdegradowanych, fizycznie zniszczonych, sprzyja budowaniu poczucia niskiej jakości życia i może być elementem napędzającym powstawanie różnego rodzaju problemów społecznych.

Takie zestawienie pozwala również na dokonanie porównania sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Możemy wśród nich wymienić sołectwa, w których poziom degradacji został określony jako średni lub wysoki tj.: Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Tuszów, Wierciszów.

2.6. OBSZAR TECHNICZNY

Diagnoza obszaru technicznego stanowi jeden z elementów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań

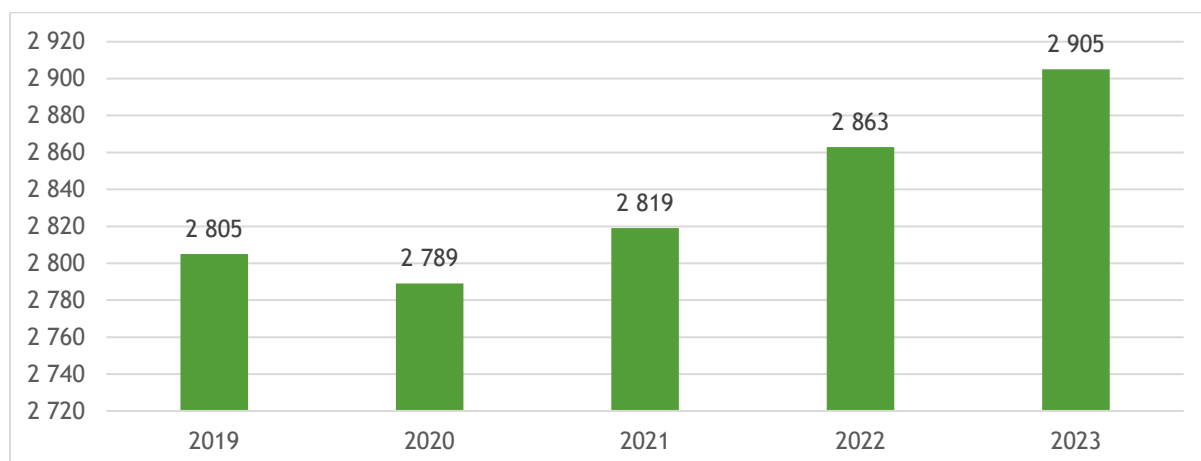
technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Dlatego też, należy zaznaczyć, że obszar techniczny oraz obszar przestrzenno-funkcjonalny w wielu elementach przenikają się lub wzajemnie uzupełniają.

2.6.1. ZASOBY MIESZKANIOWE

Zasoby mieszkaniowe są bardzo istotnym czynnikiem świadczącym o rozwoju Gminy. W pewien sposób związane są również z rozwojem gospodarczym społeczeństwa oraz poziomem jego zamożności. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego wskazuje, że na przestrzeni lat 2019-2023 liczba mieszkań w Gminie Jabłonna wzrosła z poziomu 2805 w roku 2019 do poziomu 2905 w roku 2023. Jest to wzrost o około 3,57% co z pewnością możemy odnotować jako zjawisko pozytywne.

Analogicznie do liczby mieszkań rośnie również ich powierzchnia użytkowa, która w 2023 roku wynosiła 286 473 m². Taki stan rzeczy świadczy o poprawie sytuacji mieszkaniowej. Wzrosty nie są jednak odpowiednio wysokie i wskazują na powolne polepszanie się warunków mieszkaniowych. Co może być również przyczyną pojawiania się różnego rodzaju problemów społecznych.

Wykres 28 - Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Jabłonna w latach 2016-2020

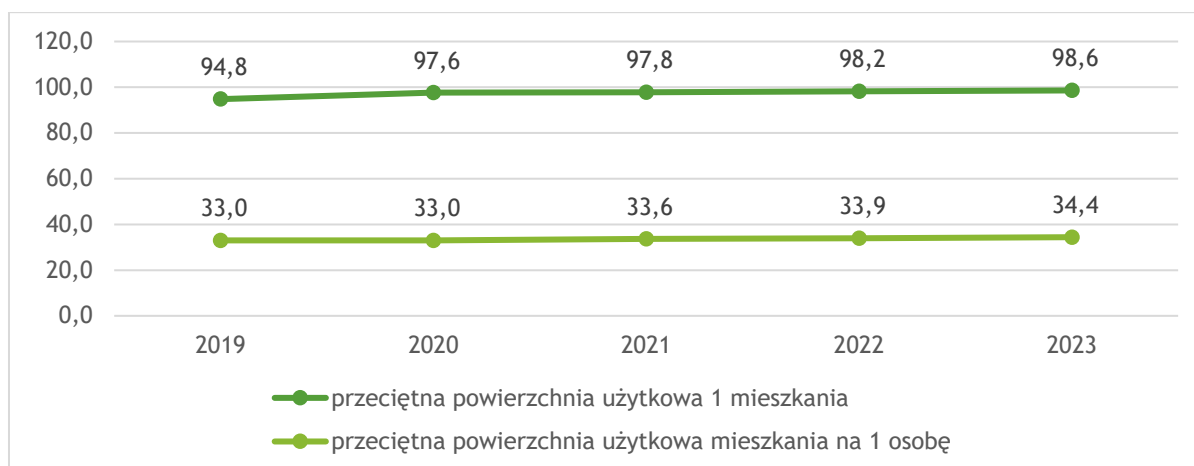

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Należy jednocześnie zaznaczyć, że zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2022 r. tylko 15 z 2863 mieszkań było mieszkaniami komunalnymi. Ich łączna powierzchnia wynosiła 756 m². Takie zasoby będące własnością Gminy Jabłonna z pewnością nie wyczerpują potrzeb mieszkańców w niniejszym zakresie.

Uszczegółowieniem wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na terenie Gminy Jabłonna, mogą być wskaźniki określające przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania oraz przeciętną powierzchnię użytkową przypadającą na 1 mieszkańca. W obydwu przypadkach, możemy zauważyć wzrost wartości wskaźnika w analizowanym okresie. Nie są to wzrosty znaczące, co może świadczyć o względnie stałej sytuacji w zakresie dostępnych zasobów mieszkaniowych, jednak jest warto odnotowania.

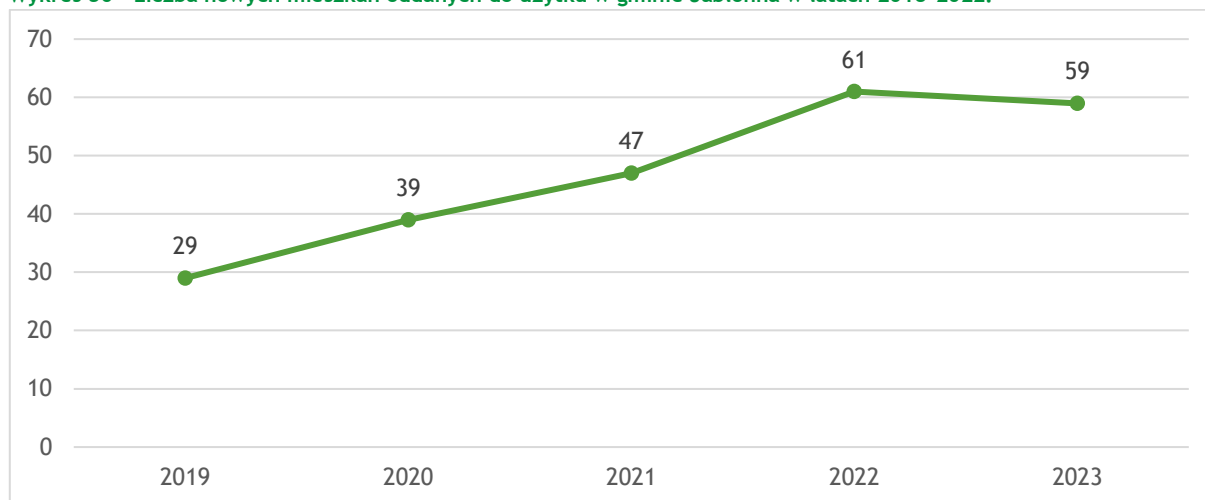
Wykres 29 - Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy Jabłonna w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego: przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2023 r. wynosi 98,6. Należy również zaznaczyć, że jednocześnie przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na 1 osobę nieznacznie rośnie na przestrzeni badanego okresu. W roku 2019 wskaźnik ten osiągnął wartość 33 natomiast w 2023 już 34,4. Należy jednak zaznaczyć, że wpływ na taki stan rzeczy może mieć również wyludnianie się Gminy Jabłonna, a nie znacząca poprawa zasobów mieszkaniowych poprzez istotny wzrost liczby mieszkań oddanych do użytku.

Wykres 30 - Liczba nowych mieszkań oddanych do użytku w gminie Jabłonna w latach 2018-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Ostatnią statystyką potwierdzającą rozwój zasobów mieszkaniowych w gminie Jabłonna jest liczba nowych mieszkań oddawanych każdego roku. Widoczny jest dość dynamiczny trend wzrostowy. Jeszcze w roku 2019 liczba nowych mieszkań wyniosła 29, natomiast w roku 2023 było to już 59.

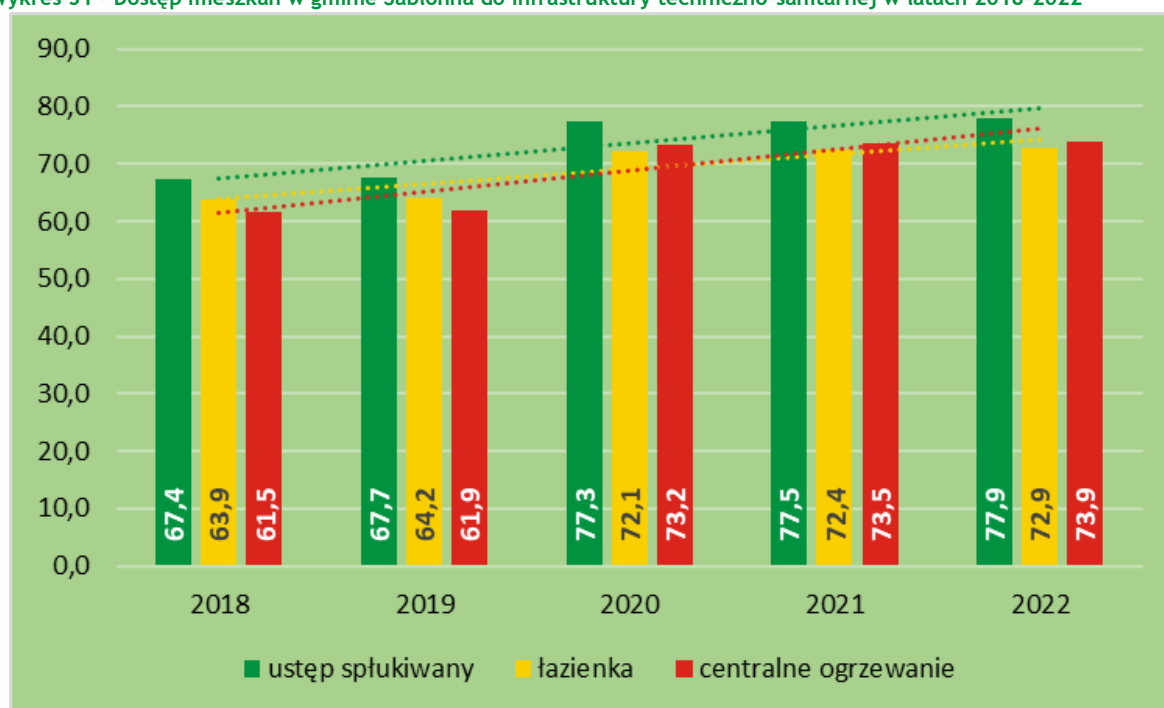
Łącznie oddane w latach 2016-2023 zostało 235 nowych mieszkań, z czego wszystkie miały charakter budynków jednorodzinnych. Miały więc charakter inwestycji indywidualnych, a zatem budowanych w związku ze zmianą miejsca zamieszkania.

2.6.2. INFRASTRUKTURA SIECIOWA

Drugim elementem obszaru technicznego jest infrastruktura sieciowa. Wiąże się ona bezpośrednio z odnotowanymi zasobami mieszkaniowymi. Można wręcz powiedzieć, że uszczegółowieniem wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na terenie Gminy Jabłonna, może być właśnie wskaźnik określający procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację oraz gaz.

Zgodnie z danymi zawartymi w powyższej tabeli ponad 70% mieszkań w gminie Jabłonna ma dostęp do ustępu splukiwanego, łazienki oraz centralnego ogrzewania. Są to wyniki nieco odstające od średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. Wyraźnie widoczny jest jednak stały pozytywny trend w tym zakresie od roku 2018. W pięcioletnim badanym okresie dostęp wzrósł odpowiednio o 10,5%, 9% oraz 12,4%. Był to wzrost dynamiczniejszy niż ten notowany w obu jednostkach samorządu terytorialnego wyższego szczebla.

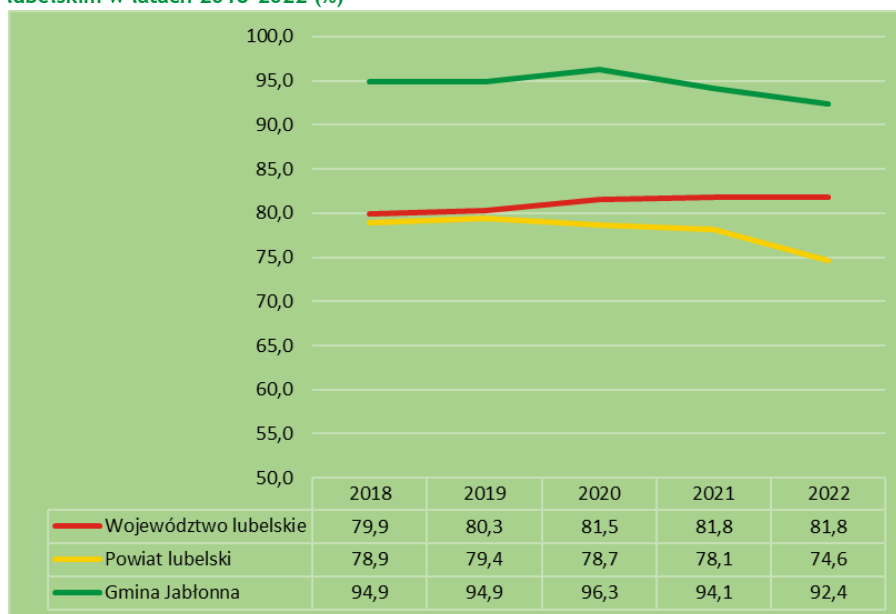
Wykres 31 - Dostęp mieszkań w gminie Jabłonna do infrastruktury techniczno-sanitarnej w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Kolejnym ważnym aspektem wpływającym na jakość zasobów mieszkaniowych w gminie jest ich podłączenie do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej. Długość wodociągów w gminie Jabłonna na koniec roku 2022 wyniosła 151,6 km co zapewnia dostęp dla 92,4% budynków mieszkalnych. Jest to wynik wyraźnie wyższy zarówno od średniej powiatu lubelskiego (74,6%) jak i całego województwa lubelskiego (81,8%). Na przestrzeni lat 2018-2022 zanotowany został niewielki wzrost długości sieci (o 4,8 km) przy jednoczesnym spadku dostępu mieszkań (o 2,5%). Sugeruje to, że tempo uzupełniania infrastruktury wodociągowej nie do końca nadąża za wzrostem zasobów mieszkaniowych gminy co z pewnością jest dużym minusem w sferze technicznej.

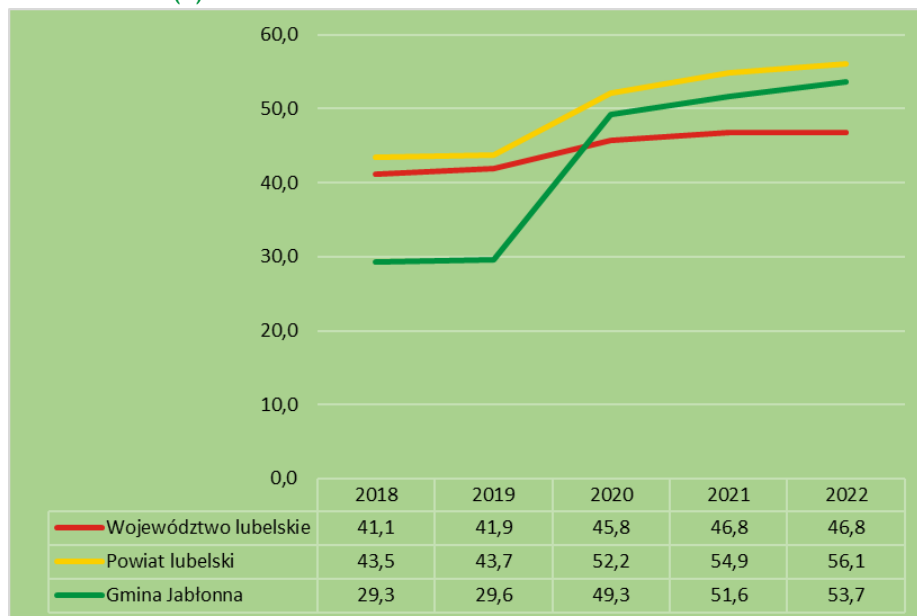
Wykres 32 - Dostęp budynków mieszkalnych do sieci wodociągowej w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Pomimo nieznacznego spadku odsetka budynków mieszkalnych podpiętych do sieci wodociągowej, w tym samym czasie wzrósł procent populacji gminy Jabłonna, która ten dostęp posiada. Na koniec roku 2022 było to 94,1% mieszkańców, co stanowiło wzrost o 0,9% w stosunku do roku 2018. Wyniki gminy były też wyraźnie wyższe od średniej powiatu lubelskiego oraz województwa lubelskiego.

Wykres 33 - Dostęp mieszkańców do sieci gazowniczej w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Długość sieci gazowej w gminie Jabłonna na koniec roku 2022 wyniosła 147,6 km. Był to niewielki wzrost o 3,2 km w porównaniu do roku 2018. Pomimo tak nieznaczonej zmiany, na przestrzeni lat 2018-2022 bardzo wyraźnie zwiększył się odsetek dostępu mieszkańców gminy do tej infrastruktury. Wyniósł on w roku 2022 53,7% i był to wzrost o 24,4% w stosunku do roku 2018. Dzięki temu gmina Jabłonna wyprzedziła średnią wojewódzką (46,8%) oraz zbliżyła się znacznie do powiatu lubelskiego (56,1%).

Najłabszym punktem infrastruktury sfery technicznej w gminie Jabłonna jest całkowity brak sieci kanalizacyjnej. Niski poziom dostępu do niej jest cechą charakterystyczną dla obszarów wiejskich, jednak biorąc pod uwagę rosnące znaczenie gminy jako miejsca migracji ludności z terenów miejskich, możliwy jest wzrost zapotrzebowania na inwestycje w tym zakresie. W tym celu gmina Jabłonna realizuje inwestycje z zakresu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców oraz większej infrastruktury tego typu zlokalizowanej przy placówkach publicznych takich jak szkoły podstawowe.

2.6.3. POZIOM DOSTĘPNOŚCI BUDYNKÓW

Bardzo istotnym zagadnieniem w kwestii planowania działań rewitalizacyjnych jest również poziom dostępności. Analiza poszczególnych sołectw pod kątem infrastruktury publicznej pozwala na weryfikację, które z nich nie zapewniają odpowiedniego poziomu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Najważniejsze kwestie w niniejszym zakresie reguluje Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Sektor publiczny jest na jej podstawie zobowiązany do zapewnienia co najmniej minimalnej dostępności, która zagwarantuje dostępność podmiotu publicznego. Podmiot publiczny zapewnia dostępność przez stosowanie uniwersalnego projektowania nowych rozwiązań lub racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier. Minimalne wymagania obejmują zapewnienie w instytucjach publicznych:

- dostępności architektonicznej - zarówno korytarze, jak i klatki schodowe powinny być wolne od barier i zapewniać możliwość poruszania się po nich między innymi osób na wózku, osób korzystających z kul, lasek i innych pomocy ortopedycznych, osób starszych, a także osób z wózkami dziecięcymi, mających różne problemy z poruszaniem się (windy, schody, korytarze, ciągi piesze w budynku),
- dostępności cyfrowej - została kompleksowo uregulowana w ustawie o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych,
- dostępności informacyjno-komunikacyjnej - zapewnienie informacji na temat tego, jakie zadania wykonuje dany podmiot w postaci nagrania w polskim języku migowym dla osób głuchych, informacji w tekście łatwym do czytania (ETR) - m.in dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, czy pliku odczytywalnego maszynowo, dzięki któremu taką informację może udźwiękować osoba niewidoma. Dostępność w tym zakresie to także umożliwienie komunikacji z podmiotem w taki sposób, jaki jest dogodny dla osoby ze szczególnymi potrzebami np. poprzez SMS czy przy użyciu usługi tłumaczenia migowego online.

Dziesiąty wskaźnik delimitacyjny określa poziom dostępności budynków publicznych w poszczególnych sołectwach w Gminie Jabłonna. Jest to z pewnością jeden ze wskaźników wpływających na ogólny poziom życia mieszkańców, w szczególności w zakresie osób ze szczególnymi potrzebami. Do sołectw w których zidentyfikowano problem należy zaliczyć sołectwa: Chmiel Drugi, Czarniejów, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice - Kolonia, Tuszów, Wierciszów.

Tabela 17 - Występowanie budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w sołectwach w Gminie Jabłonna

Liczba budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (2023)	
Chmiel Pierwszy	0
Chmiel Drugi	1
Chmiel - Kolonia	0
Czerniejów	1
Czerniejów - Kolonia	0
Jabłonna Pierwsza	0
Jabłonna Druga	1
Jabłonna - Majątek	1
Piotrków Pierwszy	1
Piotrków Drugi	1
Piotrków - Kolonia	0
Skrzynice Pierwsze	2
Skrzynice Drugie	0
Skrzynice - Kolonia	1
Tuszów	2
Wierciszów	1
Wolnica	0
ŚREDNIA	0,75

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Weryfikacji poddano tutaj występowanie budynków niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w poszczególnych sołectwach Gminy Jabłonna. Należy jednocześnie zaznaczyć, że jako sołectwa w których występuje analizowany problem wskazywano te w których zidentyfikowano braki przynajmniej w jednym zakresie spośród następujących elementów poprawiających dostępność architektoniczną: podjazd/winda, łazienka, parking.

2.7. BADANIA ANKIETOWE

W ramach opracowania GPR przeprowadzono badania ankietowe.

3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna zostało przeprowadzone w oparciu o analizę wskaźnikową i analizę jakościową, opisaną w rozdziale drugim niniejszego dokumentu.

Poprzez diagnozę stanu obecnego określono, które sołectwa (wyznaczone jako jednostki referencyjne) notują najgorszą sytuację w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. W każdym z powyższych obszarów wskazano przynajmniej jeden wskaźnik delimitacyjny, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru społecznego. W tym przypadku, wskaźniki delimitacyjne zostały określone na poziomie obszarów szczegółowych.

Analiza jakościowa dotyczyła interpretacji wyników otrzymanych w poszczególnych obszarach oraz badania ankietowego na potrzeby opracowania GPR i formułowania na tej bazie wniosków diagnostycznych.

Należy również zaznaczyć, że przeprowadzona analiza, w przypadku poszczególnych rozdziałów miała zazwyczaj charakter dwu poziomowy. Przedstawione dane i statystyki na poziomie Gminy Jabłonna były zazwyczaj elementem diagnozy o charakterze ogólnym. Jednak w przypadku każdego z obszarów były one pomocne w określeniu stanu Gminy oraz określeniu bardziej szczegółowych wskaźników delimitacyjnych.

3.1. WSKAŹNIKI DELIMITACYJNE

Wskaźniki delimitacyjne to wybrane na etapie prac diagnostycznych wskaźniki statystyczne lub jakościowe pozwalające na wskazanie obszarów o szczególnym poziomie nasilenia problemów. Ustawa o rewitalizacji określa elementy wpływające na kryzys w sferze społecznej. Jest on związany z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Dlatego też, przeprowadzoną analizę oparto o 10 wskaźników obrazujących występowanie szczególnego natężenia wskazanych w ustawie problemów społecznych. Przedstawiona poniżej tabela określa zbiór wskaźników delimitacyjnych w podziale na poszczególne obszary wyodrębnione w diagnozie Gminy Jabłonna.

Tabela 18 - Zestawienie wskaźników delimitacyjnych

Numer	Nazwa wskaźnika	Obszar diagnozy	Problem społeczny
1.	Zmiana liczby urodzeń w latach 2019-2023	Obszar społeczny	Wyludnianie się gminy
2.	Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023	Obszar społeczny	Starzejące się społeczeństwo (szczególne potrzeby społeczne)
3.	Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023	Obszar społeczny	Ubóstwo
4.	Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023)	Obszar społeczny	Bezrobocie
5.	Procent interwencji publicznych w sołectwach w ogólnej liczbie interwencji publicznych w Gminie Jabłonna (2023)	Obszar społeczny	Przestępczość
6.	Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa (2024)	Obszar społeczny	Niski poziom aktywności społecznej
7.	Procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Jabłonna (2023)	Obszar gospodarczy	Niewystarczająca aktywność gospodarcza
8.	Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła (2023)	Obszar środowiskowy	Występujące zagrożenia środowiskowe

9.	Poziom degradacji przestrzeni publicznej (2023)	Obszar przestrzenno-funkcjonalny	Niski poziom przestrzeni publicznej
10.	Liczba budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (2023)	Obszar techniczny	Braki techniczne infrastruktury publicznej

Źródło: Opracowanie własne

W każdym z wyżej wymienionych wskaźników dokonano porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych sołectwach. W przypadku wskaźników statystycznych opartych o wartości liczbowe, określano średnią wartość dla Gminy Jabłonna, a następnie oznaczano sołectwa o wartości powyżej średniej, ze szczególnym uwzględnieniem sołectw najbardziej narażonych na dany problem. Wskaźniki jakościowe były natomiast oceniane zgodnie ze stanem faktycznym w znacznej mierze podkreśliły skuteczność wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: obszar zdegradowany określony jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. W przypadku sołectw znajdujących się na terenie Gminy Jabłonna dokonano analizy również pozostałych sfer. W dalszej części niniejszego opracowania przedstawiono zbiorowe zestawienie wszystkich zastosowanych w diagnozie wskaźników delimitacyjnych wraz z określeniem ich wartości prowadzącej do określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

3.2. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Definicja ustawowa obszaru zdegradowanego wskazuje, że jest nim taki obszar, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz występuje na nim co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Natomiast obszar rewitalizacji jest wyznaczony w ramach obszaru zdegradowanego, należy jednak pamiętać, że obszar rewitalizacji to obszar gdzie widzimy szczególną koncentrację zjawisk negatywnych obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego. Nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

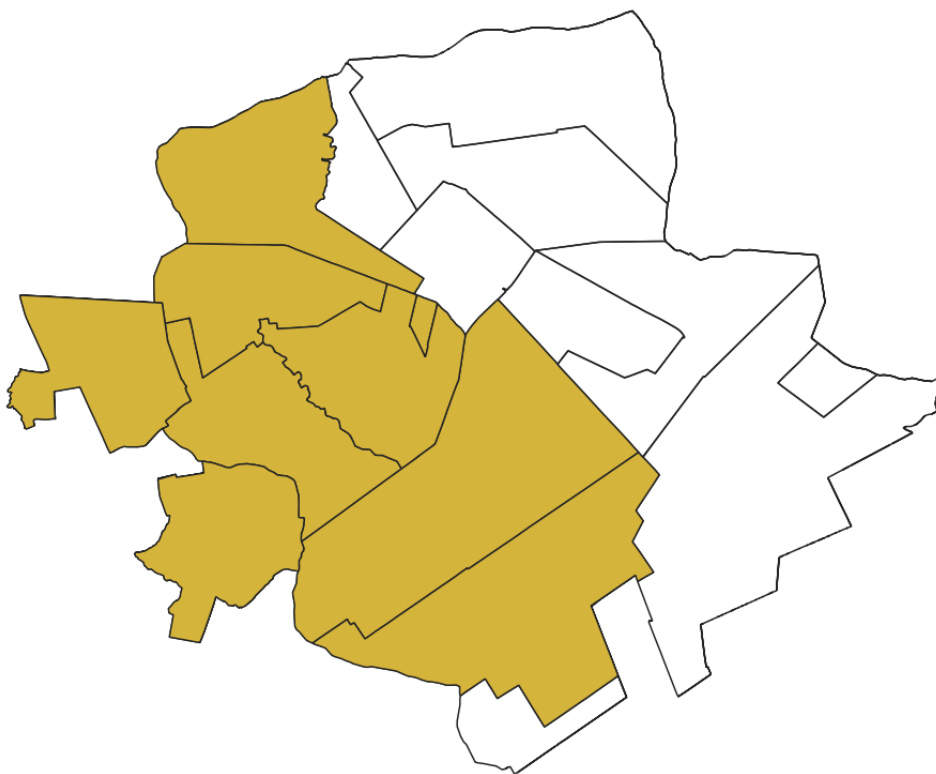
W celu wyznaczenia powyższych obszarów na podstawie przeprowadzonej diagnozy wielokryterialnej dotyczącej stanu istniejącego dla Gminy Jabłonna i jej poszczególnych sołectwa, należy przedstawić zestawienie wszystkich wskaźników delimitacyjnych. Takie podejście pozwala na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów referencyjnych i wyszczególnienie obszarów znajdujących się w stanie kryzysu.

Tabela 19 - Wyznaczenie sołectw o szczególnym nasileniu problemów

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	W10	R
Chmiel Pierwszy	100,00%	1,47%	20,00%	1,89%	5,50%	9,48%	1,59%	3,24%	niski	0	3
Chmiel Drugi	0,00%	20,83%	20,00%	0,00%	4,59%	6,49%	0,00%	1,80%	niski	1	3
Chmiel - Kolonia	33,33%	-1,61%	50,00%	2,11%	0,92%	3,57%	0,00%	2,74%	niski	0	4
Czerniejów	50,00%	-0,53%	44,44%	2,34%	12,39%	17,03%	7,94%	11,39%	średni	1	8
Czerniejów Kolonia	28,57%	6,90%	25,00%	1,96%	3,67%	3,41%	4,76%	4,33%	niski	0	4
Jabłonna Pierwsza	60,00%	6,15%	30,77%	2,23%	4,13%	3,77%	3,17%	7,50%	średni	0	7
Jabłonna Druga	22,22%	7,69%	10,00%	2,08%	12,39%	3,59%	25,40%	11,82%	średni	1	8
Jabłonna - Majątek	71,43%	5,52%	100,00%	2,39%	20,18%	4,83%	11,11%	8,22%	wysoki	1	10
Piotrków Pierwszy	20,00%	0,58%	40,00%	1,51%	9,63%	9,65%	12,70%	10,17%	średni	1	8
Piotrków Drugi	10,00%	4,60%	18,75%	2,33%	8,72%	14,12%	14,29%	10,81%	niski	1	6
Piotrków - Kolonia	33,33%	7,02%	37,50%	3,17%	1,83%	12,50%	0,00%	3,17%	niski	0	3
Skrzynice Pierwsze	25,00%	6,60%	11,11%	1,35%	2,75%	24,14%	1,59%	5,77%	wysoki	2	4
Skrzynice Drugie	20,00%	-1,33%	0,00%	0,95%	0,92%	7,97%	3,17%	3,89%	średni	0	2
Skrzynice - Kolonia	0,00%	16,67%	25,00%	1,75%	3,21%	12,13%	3,17%	4,76%	wysoki	1	4
Tuszów	66,67%	7,55%	60,00%	0,76%	5,96%	14,35%	7,94%	6,34%	wysoki	2	8
Wierciszów	25,00%	8,62%	0,00%	3,18%	3,21%	6,39%	3,17%	3,32%	wysoki	1	6
Wolnica	0,00%	25,00%	0,00%	2,50%	0,00%	57,14%	0,00%	0,72%	niski	0	1
ŚREDNIA	14,18%	-0,19%	16,93%	1,91%	5,88%	12,39%	5,88%	5,88%	n.d	0,75	5,24

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 9 - Obszar zdegradowany na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne

W efekcie przeprowadzonej diagnozy wyodrębniono sołectwa z największą liczbą wskaźników delimitacyjnych świadczących o nagromadzeniu obszarów problemowych. Średnia wartość wyniosła tutaj 5,24. Dlatego też, sołectwa dla których odnotowano wynik wyższy, możemy zaliczyć do kategorii obszaru zdegradowanego. To właśnie w tych sołectwach nagromadzenie problemów społecznych jest największe. Należy wśród nich wymienić: Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Tuszów, Wierciszów.

Wśród wyżej wymienionych sołectw, możemy wyznaczyć również sołectwa, w których nagromadzenie problemów społecznych jest szczególnie widoczne. Szczególną koncentrację zjawisk negatywnych możemy zaobserwować w sołectwach, dla których liczba wskaźników przekraczających wartość średnią jest najwyższa. Możemy wśród nich wskazać następujące sołectwa: Czerniejów, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Tuszów.

Tabela 20 - Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Jabłonna

	Liczba mieszkańców	% udział w liczbie mieszkańców w Gminie Jabłonna	Powierzchnia (km ²)	% udział w powierzchni Gminy Jabłonna
Chmiel Pierwszy	264	3,31%	17,89	13,64%
Chmiel Drugi	177	2,22%	8,23	6,28%
Chmiel - Kolonia	237	2,97%	4,08	3,11%
Czerniejów	770	9,65%	8,47	6,46%
Czerniejów - Kolonia	358	4,49%	3,07	2,34%
Jabłonna Pierwsza	673	8,44%	7,65	5,83%
Jabłonna Druga	1155	14,48%	5,91	4,51%
Jabłonna - Majątek	710	8,90%	7	5,34%
Piotrków Pierwszy	727	9,11%	16,57	12,63%
Piotrków Drugi	731	9,16%	12,96	9,88%
Piotrków - Kolonia	221	2,77%	2,68	2,04%
Skrzynice Pierwsze	445	5,58%	11,17	8,52%
Skrzynice Drugie	316	3,96%	7,6	5,79%
Skrzynice - Kolonia	343	4,30%	4,11	3,14%
Tuszów	527	6,61%	6,27	4,78%
Wierciszów	283	3,55%	6,32	4,81%
Wolnica	40	0,50%	1,2	0,91%
RAZEM	7977	100%	131,19	100,00%

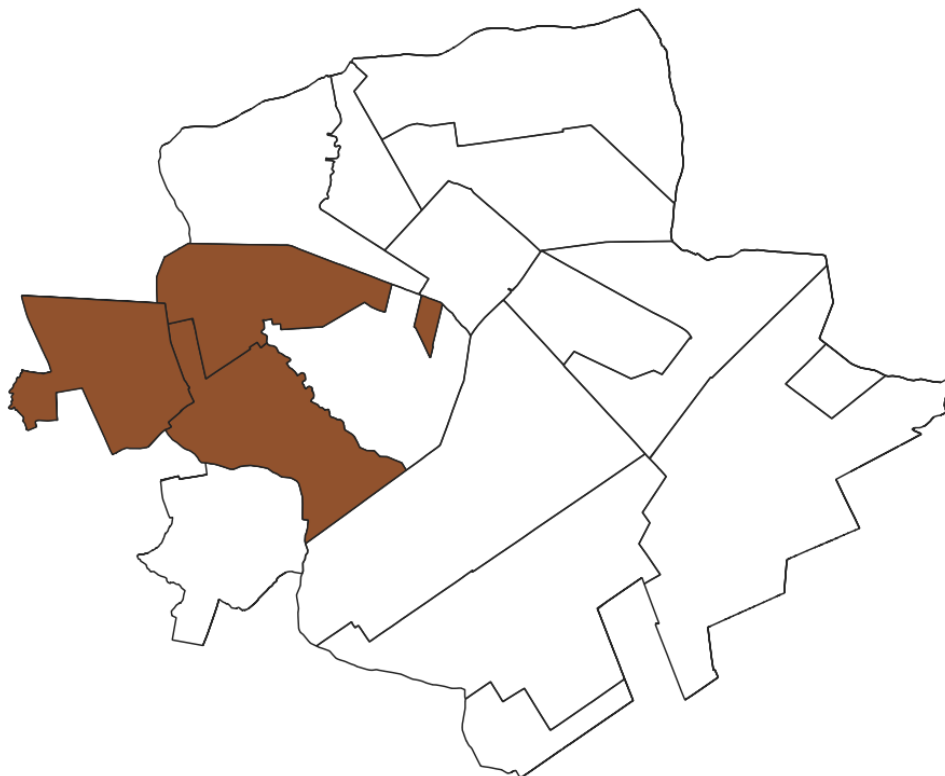
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłonna.

Zwracając jednak uwagę na obostrzenia związane z delimitacją obszaru rewitalizacji w zakresie maksymalnej jego powierzchni i liczby ludności, należy przedstawić również tabelę określającą dane w tym zakresie w podziale na poszczególne sołectwa znajdujące się na terenie Gminy Jabłonna.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Jednak w przypadku Gminy Jabłonna obszar rewitalizacji jest spójny i obejmuje sołectwa: Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek oraz

Tuszów o łącznej liczbie mieszkańców wynoszącej 2 392 tj. 29,99 % ludności gminy oraz powierzchni 19,18 km² tj. 14,63% obszaru gminy.

Mapa 10 - Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych. Po pierwsze jest to obszar na którym notuje się spadek liczby ludności. Jednocześnie rośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, których możemy zaliczyć jako osoby ze szczególnymi potrzebami. Nakładają się tutaj na siebie dwa problemy społeczne: wyludnianie się gminy i starzenie się społeczeństwa.

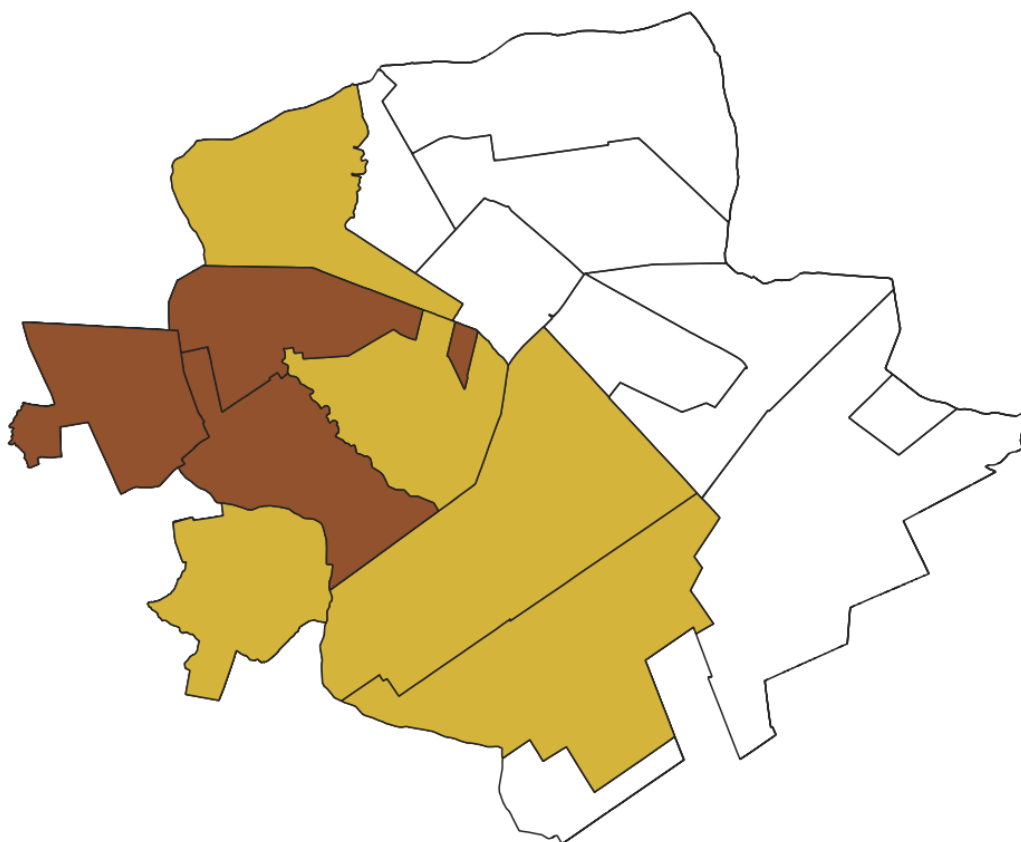
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wskazuje natomiast na notowany poziom ubóstwa. Problem dużej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na złą sytuację materialną, rodzin ubogich i dysfunkcyjnych nieradzących sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy prowadzenia gospodarstwa domowego jest bardzo istotny. Należy zaznaczyć, że problem ten łączy się bardzo często z innym niekorzystnym zjawiskiem społecznym jakim jest bezrobocie. Może być to jedną z przyczyn niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i wysokiego natężenia problemu emigracji ludzi młodych i wykształconych. Taki stan rzeczy może prowadzić również do pogłębiania się zjawiska wykluczenia społecznego, występowania patologii społecznych oraz natężenia zjawiska „dziedziczenia biedy”.

Negatywnym zjawiskiem jest również poziom bezrobocia, który jest problemem społecznym mającym również wpływ na sferę gospodarczą. Tutaj notuje się dodatkowo wysoki procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością co pokazuje problem niewystarczającej aktywności gospodarczej. Bardzo ważną kwestią jest również

niski poziom poczucia bezpieczeństwa związany z odnotowaną dużą liczbą prowadzonych interwencji domowych. Problem niskiej aktywności społecznej i uczestnictwa w życiu obywatelskim potwierdzają dane dotyczące wskaźników prezentujących frekwencje w ostatnio organizowanych wyborach na sołtysów.

Jeżeli natomiast chodzi o kwestie środowiskowej, to duży jest również udział budynków z węglowymi kotłami ciepła. Obszar rewitalizacji boryka się także z szeregiem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Wpływa na to znaczący poziom degradacji przestrzeni publicznej. Problemem sfery technicznej jest niewystarczający poziom budynków występowanie budynków publicznych niespełniających norm dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Mapa 11 - Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne

4. WIZJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Rozdział ten stanowi kluczowy element Gminnego Programu Rewitalizacji, wyznaczając ramy strategiczne dla planowanych działań na obszarach wymagających wsparcia. Zawarta tu wizja określa pożądany, długofalowy obraz gminy Jabłonna po zakończeniu procesu rewitalizacji, zgodny z lokalnymi uwarunkowaniami i aspiracjami społeczności. Cele i kierunki działań natomiast przekładają tę wizję na konkretne, mierzalne zadania, umożliwiając skuteczne planowanie i koordynację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wspólne zdefiniowanie tych elementów tworzy podstawę do budowania zintegrowanej i trwałej zmiany, odpowiadającej na zdiagnozowane problemy oraz wzmacniającej potencjały rozwojowe gminy.

4.1. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Niniejszy rozdział zawiera opis wizji stanu obszarów zdegradowanych po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji. Wizja wyznacza kierunek, w którym zmierza gmina Jabłonna, stanowiąc jednocześnie obraz pożądanej przyszłości - takiej, w której rozwiązywane są kluczowe problemy zidentyfikowane przy udziale lokalnej społeczności, a także skutecznie wykorzystywane są rozpoznane potencjały rozwojowe. Ambitna, ale realistyczna wizja pełni funkcję motywującą dla wszystkich interesariuszy rewitalizacji - zachęcając do wspólnego, efektywnego działania.

Rewitalizacja, jako złożony i długofalowy proces przemian, obejmuje wiele aspektów życia społecznego, gospodarczego, przestrzennego i środowiskowego. W szczególności dotyczy poprawy jakości życia mieszkańców, pobudzania aktywności gospodarczej, podniesienia estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych, jak również pełniejszego wykorzystania zasobów kulturowych i przyrodniczych gminy Jabłonna - w tym jej potencjału turystycznego i rekreacyjnego.

Podstawowym celem działań rewitalizacyjnych jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego poprzez odwrócenie negatywnych zjawisk zidentyfikowanych w analizach przedstawionych w poprzednich rozdziałach niniejszego programu. Wnioski z diagnozy posłużyły do określenia mocnych i słabych stron obszaru, jak również czynników sukcesu niezbędnych do skutecznej realizacji procesu rewitalizacji w gminie Jabłonna.

Planowane działania będą realizowane etapowo i w sposób przemyślany, z uwzględnieniem aktywnego udziału mieszkańców. Tylko dzięki wspólnej odpowiedzialności i zaangażowaniu możliwa będzie trwała poprawa funkcjonowania przestrzeni objętej rewitalizacją - zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, jak i przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym. Wizja rewitalizacji gminy Jabłonna zakłada, że:

Do 2030 roku wyznaczony w Gminie Jabłonna obszar rewitalizacji zostanie skutecznie wyprowadzony z negatywnych zjawisk społecznych i stanie się obszarem o wysokiej jakości przestrzeni publicznej, z atrakcyjnymi miejscami spędzania wolnego czasu, wykorzystującym potencjał i aktywność swoich mieszkańców oraz zapewniającym im wysoką jakość życia.

W latach 2023-2030 obszar rewitalizacji zostanie poddany kompleksowym przemianom w oparciu o zaplanowaną i skoordynowaną interwencję. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgodnych z przyjętymi celami umożliwi osiągnięcie oczekiwanych efektów. Wizja ta została oparta na realistycznych przesłankach, uwzględniających możliwości finansowe, w tym absorpcję środków unijnych w ramach perspektywy 2021-2027. Docelowy stan obszarów rewitalizowanych zostanie osiągnięty z końcem obowiązywania niniejszego programu.

Dzięki działaniom rewitalizacyjnym, w szczególności obszar sołectw Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek oraz Tuszów zostanie przeobrażony w sposób, który wzmocni jego funkcjonalność i atrakcyjność. Odnowiona infrastruktura, uporządkowana przestrzeń publiczna oraz poprawa jakości usług wpłyną na wzrost jakości życia mieszkańców, a także na większą atrakcyjność gminy jako miejsca do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej i wypoczynku.

Zmieni się także wizerunek obszaru - stanie się on przestrzenią otwartą, tętniącą życiem społecznym, oferującą bogaty program kulturalny, edukacyjny i rekreacyjny. Spadnie poziom wykluczenia społecznego, a zamiast zjawisk stygmatyzujących pojawi się większa aktywność obywatelska, solidarność międzypokoleniowa i lokalna przedsiębiorczość. Proces rewitalizacji będzie wspierany przez działania integracyjne i przeciwdziałające marginalizacji wynikającej m.in. z ubóstwa czy długotrwałego bezrobocia.

Szczególnie istotnym efektem będzie podniesienie jakości i dostępności usług publicznych - zwłaszcza w obszarze edukacji, kultury, sportu i rekreacji - które będą lepiej odpowiadały na potrzeby mieszkańców. Wśród kluczowych rezultatów znajdują się także inicjatywy sprzyjające aktywnemu spędzaniu czasu wolnego oraz rozwój potencjału turystycznego gminy Jabłonna.

4.2. CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

W nawiązaniu do przyjętej wizji rewitalizacji gminy Jabłonna, określono pięć głównych celów rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań. Cele te obejmują pięć kluczowych obszarów: społeczny, gospodarczy, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny oraz techniczny. Stanowią one logicznie powiązany i wzajemnie uzupełniający się zestaw, odpowiadający na zidentyfikowane problemy oraz potrzeby występujące na obszarze rewitalizacji znajdującym się w stanie kryzysowym.

Każdy z celów stanowi krok na drodze od aktualnej sytuacji problemowej do stanu pożądanego, który został zdefiniowany na podstawie analiz diagnostycznych. Cele te odpowiadają zarówno na wyzwania, jak i na potencjały rozwojowe zidentyfikowane w toku prac nad programem. Ich szczegółowe rozwinięcie w postaci kierunków działań umożliwia ukierunkowanie interwencji oraz wybór odpowiednich instrumentów wdrożeniowych - w tym konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Jabłonna adresowany jest do szerokiego grona interesariuszy - mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych, instytucji publicznych oraz partnerów zewnętrznych. Uwzględnia on nie tylko problemy ujawnione w diagnozie, ale również lokalne aspiracje oraz oczekiwania wyrażone w trakcie konsultacji

społecznych. Cele programu zostały opracowane w sposób inkluzyjny, by odzwierciedlały zarówno realne potrzeby, jak i potencjał aktywności oddolnej.

Struktura celów tworzy spójną ramę logiczną, która pozwala skutecznie planować i realizować działania rewitalizacyjne. Realizacja zaplanowanych kierunków działań w każdym z obszarów tematycznych ma na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych, ekonomicznych, przestrzennych czy środowiskowych występujących na terenie zdegradowanym. Warto podkreślić, że kierunki działań w poszczególnych obszarach często wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Dzięki temu możliwa będzie realizacja zintegrowanych projektów, wzmacniających efektywność podejmowanych interwencji i pozwalających na osiągnięcie trwałych rezultatów poprzez efekt synergii.

Rysunek 2 - Schemat struktury GPR w zakresie wizji, celów i kierunków działań

Źródło: Opracowanie własne

Cele rewitalizacji możemy podzielić na cele występujące w poszczególnych obszarach, które poddawane były wyczerpującej diagnozie:

- a) obszar społeczny,
- b) obszar gospodarczy,
- c) obszar środowiskowy,
- d) obszar techniczny,
- e) obszar przestrzenno-funkcjonalny.

Poniższe zestawienie przedstawia cele rewitalizacji gminy Jabłonna wraz z przypisanymi do nich kierunkami działań. Zdefiniowane kierunki wskazują zakres niezbędnych interwencji, które powinny być realizowane wspólnie przez samorząd oraz jego partnerów - zarówno publicznych, jak i społecznych oraz gospodarczych. Odpowiadają one na pytanie: „co należy zrobić?”, aby w odniesieniu do zidentyfikowanych obszarów problemowych skutecznie osiągnąć założone cele rewitalizacji. Kierunki działań, wdrażane za pośrednictwem konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, stanowią podstawę realizacji celów programu. Ich precyzyjne określenie - a tam, gdzie to możliwe, również wskazanie konkretnych projektów - jest kluczowym elementem programowania działań rewitalizacyjnych.

Tabela 21 - Cele rewitalizacji i kierunki działań GPR

Cel rewitalizacji	Kierunki działań
1. Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1. Rozwój lokalnych inicjatyw społecznych i sąsiedzkich 1.2. Wsparcie dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. osoby starsze, młodzież, osoby bezrobotne) 1.3. Organizacja działań edukacyjnych, kulturalnych i integracyjnych 1.4. Rozbudowa oferty usług społecznych i opiekuńczych

2. Pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców	2.1. Wsparcie dla rozwoju mikro- i małych przedsiębiorstw 2.2. Tworzenie lokalnych partnerstw na rzecz zatrudnienia i przedsiębiorczości 2.3. Adaptacja przestrzeni na potrzeby działalności gospodarczej i społecznej 2.4. Promocja lokalnych produktów i usług
3. Poprawa stanu środowiska naturalnego i podniesienie świadomości ekologicznej	3.1. Fizyczna odnowa terenów zieleni i przestrzeni przyrodniczych 3.2. Realizacja działań edukacyjnych w zakresie ekologii i zrównoważonego rozwoju 3.3. Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej i odnawialnych źródeł energii 3.4. Poprawa systemu gospodarowania odpadami i wody deszczowej
4. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa warunków życia mieszkańców	4.1. Modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i energetycznej 4.2. Modernizacja infrastruktury drogowej, rowerowej oraz pieszej 4.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków 4.3. Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych	5.1. Fizyczna odnowa zdegradowanych budynków publicznych i przestrzeni wspólnych 5.2. Tworzenie atrakcyjnych i dostępnych przestrzeni publicznych (np. skwery, place, ścieżki pieszo-rowerowe) 5.3. Ochrona i adaptacja dziedzictwa kulturowego i historycznego

Źródło: Opracowanie własne

W ramach GPR gminy Jabłonna zdefiniowano pięć głównych celów rewitalizacji, odpowiadających kluczowym obszarom problemowym: społecznemu, gospodarczemu, środowiskowemu, technicznemu oraz przestrzenno-funkcjonalnemu. Dla każdego z nich określono kierunki działań, które wskazują na priorytetowe obszary interwencji. W obszarze społecznym nacisk położono na integrację mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu i rozwój usług społecznych. W wymiarze gospodarczym przewidziano działania wspierające lokalną przedsiębiorczość, aktywizację zawodową oraz promocję lokalnych inicjatyw. Środowiskowe cele koncentrują się na poprawie stanu przyrody i zielonej infrastruktury. W obszarze technicznym zaplanowano modernizację infrastruktury komunalnej i poprawę efektywności energetycznej. Natomiast działania w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym mają na celu nadanie zdegradowanym przestrzeniom nowych funkcji oraz poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych.

Należy podkreślić, że przy formułowaniu celów i kierunków działań przyjęto wykorzystanie podejścia zintegrowanego, uwzględniającego współzależność i komplementarność działań prowadzonych w różnych obszarach tematycznych. Wskazane w tabeli cele i kierunki wzajemnie się uzupełniają i przenikają, co pozwala na wzmocnienie efektu synergii. Taki sposób podejścia znacząco zwiększa szanse na skuteczną realizację wizji rozwojowej dla obszaru rewitalizacji. Warto również zaznaczyć, że planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne często będą jednocześnie wspierać realizację kilku celów oraz wpisywać się w więcej niż jeden kierunek działań. Mechanizmy zapewniające integrację działań i projektów rewitalizacyjnych zostały szczegółowo omówione w kolejnym podrozdziale niniejszego programu.

4.3. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Jabłonna do roku 2030 prezentuje kompleksowe podejście do planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych w pięciu głównych obszarach diagnostycznych: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym. Zachowana została wyraźna korelacja pomiędzy celami, kierunkami działań a konkretnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Elementy te są powiązane na każdym poziomie - koncepcyjnym, organizacyjnym, czasowym, finansowym oraz informacyjnym.

W programie przyjęto przejrzystą strukturę, która pozwala nie tylko przyporządkować poszczególne działania do odpowiednich celów i kierunków, ale również jasno określić ich miejsce w harmonogramie rzeczowo-finansowym. Proces rewitalizacji w gminie Jabłonna będzie opierał się zarówno na działaniach inwestycyjnych, jak i tzw. działaniach miękkich (społecznych i edukacyjnych), które będą wzajemnie się uzupełniać, umożliwiając osiągnięcie efektu synergii - czyli wzmocnienia efektów poprzez zintegrowane oddziaływanie różnych typów interwencji.

Tego rodzaju podejście zwiększa skuteczność realizacji założonych celów rewitalizacyjnych. Warto jednak podkreślić, że komplementarność działań nie jest celem samym w sobie. Rewitalizacja powinna obejmować działania adekwatne do lokalnych potrzeb i potencjałów oraz trafnie adresować oczekiwania i problemy rzeczywistych beneficjentów - mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcia spełniające te kryteria zostały wskazane w niniejszym programie.

W praktyce, komplementarność działań jest osiągana poprzez ich spójność w kilku wymiarach:

Komplementarność przestrzenna

Realizacja przedsięwzięć koncentruje się na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, obejmując działania rozproszone równomiernie w jego obrębie - a nie punktowo. Projekty nie tylko odpowiadają na kluczowe problemy tego terenu, ale również przeciwdziałają ich przenoszeniu poza wyznaczony obszar. Szczególną rolę odgrywają tutaj działania dotyczące miejsc i obiektów użyteczności publicznej, z których korzystać będą mieszkańcy całej gminy. Komplementarność przestrzenna zakłada m.in.:

- realizację działań na całym obszarze rewitalizacji,
- przestrzenną spójność i uzupełnianie się projektów,
- eliminację ryzyka powstawania nowych napięć społecznych, np. segregacji czy wykluczenia.

Komplementarność problemowa

Odnosi się do wzajemnego dopełniania się projektów w kontekście zidentyfikowanych problemów społecznych, ekonomicznych, przestrzennych i środowiskowych. Dzięki temu rewitalizacja oddziałuje kompleksowo - jednocześnie niwelując skutki kryzysów i wzmacniając lokalne potencjały. Takie podejście przeciwdziała

fragmentaryzacji działań i skupia się na całościowym ujęciu sytuacji rewitalizowanego obszaru. Przemyślana struktura celów i kierunków działań pozwala ukierunkować interwencje i wpływać strategicznie na decyzje władz gminy.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Wszystkie przedsięwzięcia objęte programem podlegają spójnym zasadom weryfikacji, monitoringu i realizacji. Ujednolicone procedury w zakresie planowania, oceny i zarządzania zapewniają spójność całego procesu. System zarządzania GPR w gminie Jabłonna powinien umożliwiać efektywną współpracę między instytucjami, zapewniając koordynację i przejrzystość wdrażania programu - zarówno na poziomie formalnym, jak i organizacyjnym.

Komplementarność międzyokresowa

Odnosi się do ciągłości działań rewitalizacyjnych w dłuższej perspektywie czasowej, z uwzględnieniem zmieniających się uwarunkowań formalnych i finansowych. Poszczególne projekty stanowią elementy zaplanowanej sekwencji działań prowadzących do realizacji wizji obszaru rewitalizacji. Program został opracowany z horyzontem czasowym do roku 2030, co umożliwia jego powiązanie z okresem wykorzystania środków z funduszy unijnych w ramach perspektywy 2021-2027. Zasady monitorowania i oceny, zakładające przegląd aktualności programu co najmniej co 3 lata, wspierają utrzymanie spójności w długim okresie.

Komplementarność źródeł finansowania

Została zapewniona poprzez wskazanie różnorodnych źródeł wsparcia finansowego - zarówno publicznych, jak i prywatnych. Obejmuje to środki własne gminy, fundusze zewnętrzne (np. dotacje z Unii Europejskiej), środki organizacji pozarządowych, partnerów prywatnych oraz mieszkańców. Kluczowe znaczenie mają tu środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. W przypadku wszystkich przedsięwzięć z listy podstawowej określono orientacyjne ramy finansowe, natomiast dla projektów dodatkowych - szacunkowe koszty ich realizacji.

5. OPIS POWIĄZAŃ GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Jabłonna do roku 2030 jest dokumentem o charakterze operacyjnym, którego podstawowym celem jest wyznaczenie ram dla skutecznej i skoordynowanej interwencji rewitalizacyjnej, skoncentrowanej na zidentyfikowanych obszarach problemowych. Program wskazuje kierunki działań oraz konkretne przedsięwzięcia mające na celu eliminację negatywnych zjawisk i wzmocnienie lokalnych potencjałów w pięciu kluczowych obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym.

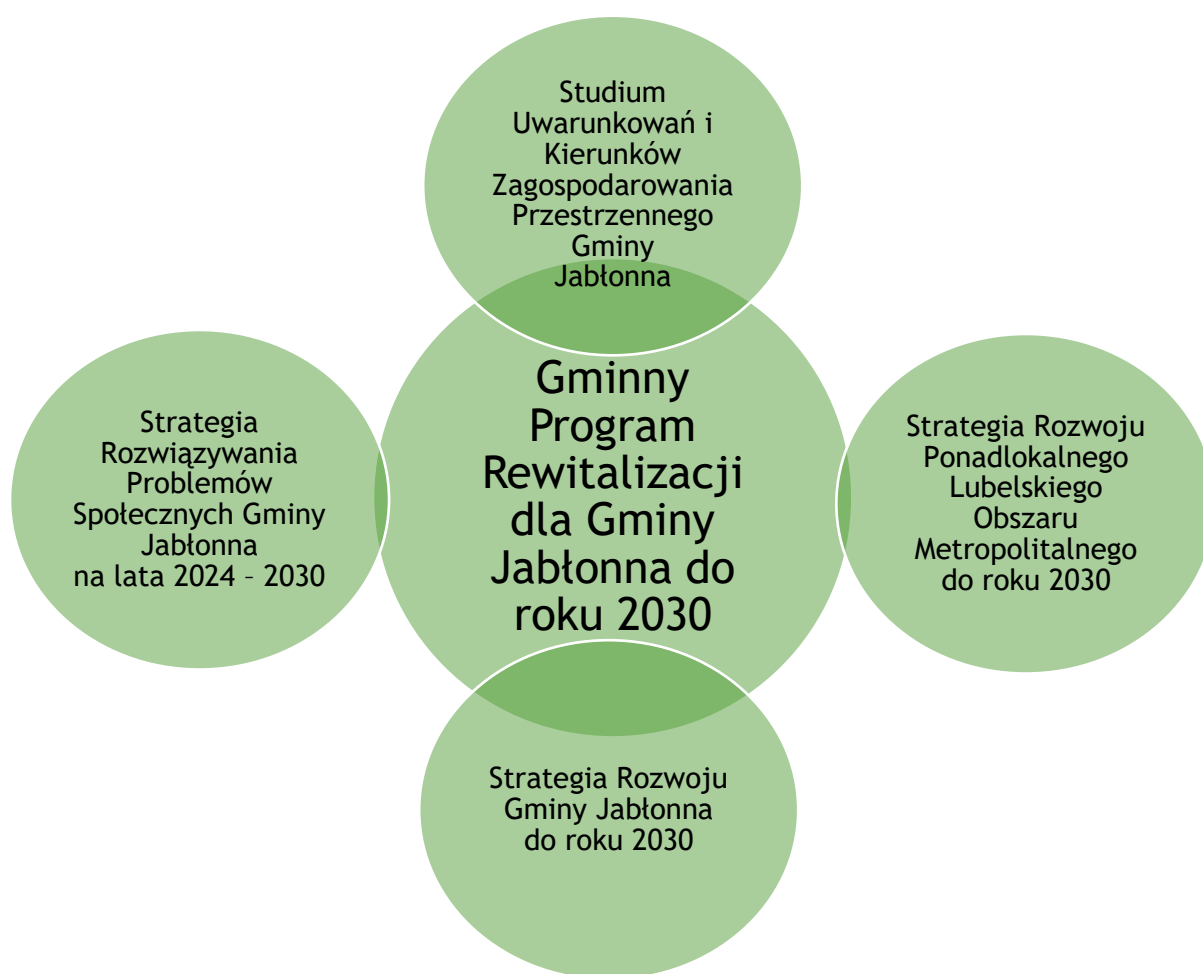
Dokument ten nie funkcjonuje w oderwaniu od szerszego kontekstu planowania strategicznego gminy Jabłonna. Wręcz przeciwnie - GPR stanowi rozwinięcie, uzupełnienie i uszczegółowienie celów zawartych w dokumentach strategicznych gminy, takich jak m.in. Strategia Rozwoju Gminy Jabłonna, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także lokalne dokumenty sektorowe (np. programy ochrony środowiska,

programy wspierania rodziny, programy polityki senioralnej czy plany gospodarki niskoemisyjnej).

Zachowanie zgodności GPR z dokumentami strategicznymi gminy jest nie tylko wymogiem formalnym, ale także warunkiem skutecznego i trwałego wdrażania działań rewitalizacyjnych. Działania ujęte w GPR zostały zaplanowane w taki sposób, aby wspierać osiągnięcie celów strategicznych gminy, zwłaszcza w zakresie:

- poprawy jakości życia mieszkańców,
- wzmacniania potencjału gospodarczego,
- zrównoważonego rozwoju przestrzennego i środowiskowego,
- ochrony dziedzictwa kulturowego,
- oraz podnoszenia efektywności infrastruktury technicznej.

Rysunek 3 - Schemat zgodności GPR z dokumentami lokalnymi

Źródło: Opracowanie własne

Dlatego też należy podkreślić, że GPR spaja zagadnienia związane z szeroko pojętą rewitalizacją, które występują w innych dokumentach na poziomie lokalnym. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłonna do roku 2030 jest komplementarny w swoich założeniach z dokumentami o charakterze programowym i strategicznym. Poniżej przedstawiono opis sposobu realizacji przez gminny program rewitalizacji dokumentów strategicznych gminy, który pokazuje w jaki sposób założenia GPR wpisują się w inne dokumenty gminne obowiązujące we wskazanych obszarach.

GPR pełni zatem funkcję instrumentu wdrażającego lokalną politykę rozwoju w najbardziej wrażliwych i wymagających obszarach. Umożliwia też lepsze ukierunkowanie środków finansowych - zarówno gminnych, jak i zewnętrznych (w tym unijnych) - na działania odpowiadające realnym potrzebom społeczności lokalnej, a jednocześnie zbieżne z długofalowymi planami rozwojowymi gminy. W rezultacie Gminny Program Rewitalizacji staje się narzędziem operacyjnym o silnym osadzeniu strategicznym, które pozwala nie tylko na skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym i infrastrukturalnym, ale także na budowanie spójności i komplementarności działań rozwojowych w skali całej gminy Jabłonna.

5.1. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

Gminny Program Rewitalizacji gminy Jabłonna do roku 2030 został opracowany w pełnej zgodzie z obowiązującym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jabłonna*, przyjętym Uchwałą Nr XLII/317/2018 Rady Gminy Jabłonna z dnia 16.10.2018r. i zmienianym Uchwałą Nr XXXVI/278/2022 Rady Gminy Jabłonna z dnia 29.03.2022 r. oraz Uchwałą Rady Gminy Jabłonna Nr III/12/2024 z dnia 25.06.2024 r. Studium to stanowi nadrzędny dokument planistyczny, określający ramy polityki przestrzennej, funkcje terenów oraz wytyczne dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Weryfikacja zapisów GPR wykazuje jego pełną zgodność ze Studium w odniesieniu do pięciu kluczowych obszarów tematycznych

GPR zakłada rozwój usług społecznych, integrację mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Studium również wskazuje na konieczność zapewnienia dostępności usług oświatowych, zdrowotnych i kulturalnych oraz dostosowania infrastruktury do potrzeb starzejącego się społeczeństwa i napływowej ludności z Lublina. GPR odpowiada na te potrzeby, planując m.in. rozwój centrów aktywności lokalnej i inwestycje w infrastrukturę społeczną.

Zgodnie ze Studium, Gmina Jabłonna znajduje się w strefie wzmożonej aktywności gospodarczej (wzdłuż drogi Lublin-Przeworsk) oraz pełni funkcję gminy rolniczo-usługowej z potencjałem dla rozwoju przedsiębiorczości. GPR wspiera ten kierunek, przewidując działania w zakresie wsparcia MŚP, adaptacji przestrzeni na cele gospodarcze oraz promocji lokalnych produktów i usług.

Studium wskazuje na wysokie walory krajobrazowe i środowiskowe (m.in. Krzczonowski Park Krajobrazowy, Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000) oraz konieczność ochrony wód podziemnych. GPR jest z tym spójny - promuje rozwój zielonej infrastruktury, ochronę zasobów przyrodniczych i edukację ekologiczną. Zakłada także działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej i poprawy systemu gospodarowania wodą i odpadami.

Studium kładzie silny nacisk na rozwój i modernizację infrastruktury technicznej, w tym sieci wodno-kanalizacyjnych, energetycznych i komunikacyjnych. GPR wpisuje się w te cele, planując modernizację infrastruktury komunalnej, poprawę efektywności energetycznej budynków oraz działania na rzecz poprawy dostępu do usług technicznych, szczególnie na obszarach peryferyjnych i słabiej zurbanizowanych.

W Studium przewidziano uporządkowanie struktury funkcjonalnej gminy, ograniczenie rozlewania się zabudowy oraz koncentrację inwestycji w wybranych lokalizacjach. GPR realizuje te cele poprzez zintegrowane projekty rewitalizacyjne, obejmujące adaptację zdegradowanych obiektów, zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz działania na rzecz spójnego i zrównoważonego rozwoju przestrzennego.

Wszystkie cele i kierunki działań ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji są zgodne z polityką przestrzenną określoną w Studium, a wręcz stanowią jej rozwinięcie i doprecyzowanie na poziomie operacyjnym. Dzięki temu GPR:

- wspiera realizację nadrzędnych kierunków rozwoju gminy,
- integruje działania rewitalizacyjne z dokumentami planistycznymi i strategicznymi,
- zwiększa szanse na skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych,
- zapewnia spójność działań inwestycyjnych, społecznych i przestrzennych.

Takie powiązanie czyni z Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna do roku 2030 narzędzie strategicznego wdrażania polityki przestrzennej, odpowiadające na rzeczywiste potrzeby mieszkańców i uwarunkowania lokalne.

5.2. STRATEGIA ROZWOJU PONADLOKALNEGO LUBELSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO DO ROKU 2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna do roku 2030 pozostaje w pełnej zgodności z celami strategicznymi określonymi w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (SRP LOM) do roku 2030. Dokumenty te wzajemnie się uzupełniają - GPR stanowi operacyjne narzędzie wdrażania działań na poziomie lokalnym, natomiast SRP LOM wyznacza kierunki rozwoju w skali ponadlokalnej, obejmującej współpracę samorządów w ramach metropolii lubelskiej, w której skład wchodzi Gmina Jabłonna.

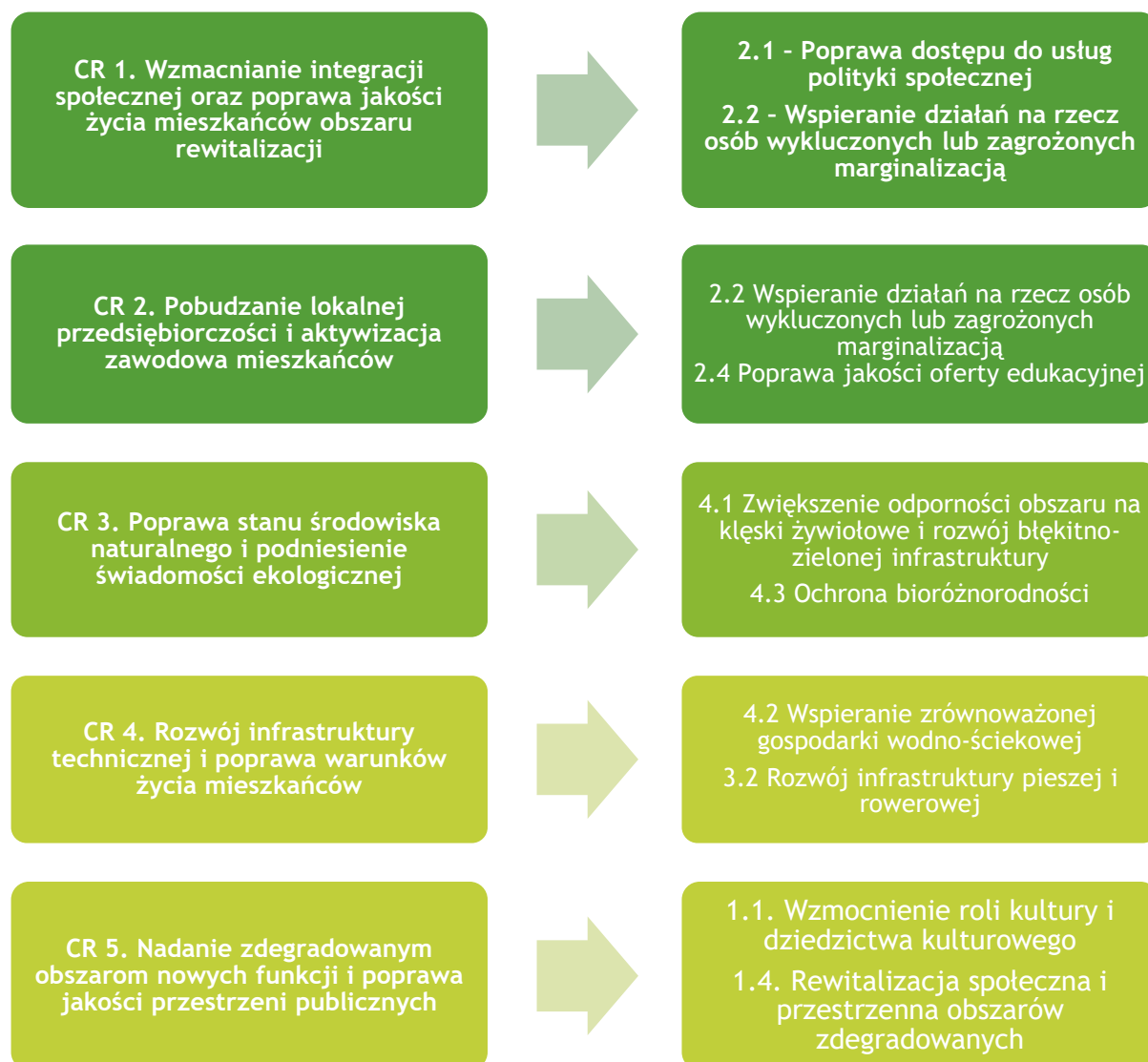
W obszarze społecznym cele GPR, takie jak integracja społeczna, rozwój usług społecznych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu, wpisują się w cele Strategii Rozwoju Ponadlokalnego LOM dotyczące poprawy jakości życia mieszkańców poprzez wzmocnienie spójności społecznej oraz rozwój infrastruktury i oferty usług publicznych. Oba dokumenty podkreślają znaczenie aktywizacji społeczności lokalnych i zwiększenia dostępności usług dla różnych grup społecznych.

W zakresie rozwoju gospodarczego GPR zakłada działania wspierające przedsiębiorczość, lokalny rynek pracy oraz współpracę międzysektorową. Jest to zgodne z celami Strategii Rozwoju Ponadlokalnego LOM, który kładzie nacisk na wzmacnianie potencjału gospodarczego obszaru metropolitalnego, tworzenie warunków dla inwestycji oraz podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców.

W obszarze środowiskowym zachowana jest pełna zgodność dokumentów. GPR koncentruje się na ochronie środowiska, działaniach proekologicznych, gospodarce niskoemisyjnej oraz adaptacji do zmian klimatu, co odpowiada celowi SRP LOM dotyczącemu podnoszenia odporności obszaru metropolitalnego na zmiany klimatyczne i

poprawy stanu środowiska przyrodniczego i ochrony różnorodności biologicznej. Oba dokumenty promują rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury oraz edukację ekologiczną.

Rysunek 4 - Schemat zgodności celów rewitalizacji w GPR z priorytetami rozwojowymi SRP LOM.

Źródło: Opracowanie własne

Z punktu widzenia infrastruktury technicznej GPR proponuje modernizację sieci wodno-kanalizacyjnych, energetycznych, drogowych i cyfrowych, a także poprawę efektywności energetycznej budynków i dostępności usług. Jest to w pełni spójne z SRP LOM, która jako priorytety rozwojowe wskazuje rozwój nowoczesnej i zrównoważonej infrastruktury technicznej, poprawiającej komfort życia mieszkańców oraz atrakcyjność inwestycyjną gmin należących do LOM.

W zakresie przestrzeni publicznych i ładu przestrzennego GPR koncentruje się na rewitalizacji zdegradowanych obszarów, poprawie jakości przestrzeni wspólnych oraz nadawaniu im nowych funkcji. To bezpośrednio nawiązuje do celu SRP LOM dotyczącego zrównoważonego rozwoju przestrzennego poprzez działania rewitalizacyjne, wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz zwiększanie atrakcyjności funkcjonalnej i estetycznej obszaru metropolitalnego.

Podsumowując, cele i kierunki działań Gminnego Programu Rewitalizacji gminy Jabłonna wpisują się w logikę i założenia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego LOM, co wzmacnia spójność planowania rozwoju w ujęciu terytorialnym oraz zwiększa szanse na efektywną realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych, m.in. poprzez możliwość lepszego ubiegania się o środki zewnętrzne oraz realizację projektów partnerskich w ramach Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego.

5.3. STRATEGIA ROZWOJU GMINY JABŁONNA DO ROKU 2030

Strategia Rozwoju Gminy Jabłonna do roku 2030 stanowi najważniejszy dokument planowania strategicznego w gminie, wskazujący kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego w długiej perspektywie czasowej. Gminny Program Rewitalizacji (GPR) jest natomiast narzędziem wdrożeniowym - ukierunkowanym na rozwiązywanie konkretnych, zdiagnozowanych problemów na obszarach zdegradowanych. Analiza porównawcza wykazuje, że cele GPR są w pełni spójne i zgodne z celami zawartymi w Strategii. Co więcej, można je traktować jako rozwinięcie i operacjonalizację założeń strategicznych - umożliwiających ich praktyczną realizację poprzez zintegrowane działania rewitalizacyjne.

Cele Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna wpisują się w cele i kierunki wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy Jabłonna do roku 2030. Oba dokumenty, mimo różnego poziomu szczegółowości, są wzajemnie komplementarne - GPR stanowi bowiem operacyjne rozwinięcie strategicznych celów rozwojowych, określonych dla całej gminy.

W obszarze społecznym, GPR zakłada wzmacnianie integracji społecznej i podnoszenie jakości życia mieszkańców. Strategia gminy również koncentruje się na rozwoju społecznego kapitału - szczególną uwagę poświęca rozwojowi aktywności społecznej i kulturalnej, wsparciu dla opieki zdrowotnej i senioralnej oraz rozwijaniu edukacji i opieki nad dziećmi. Działania rewitalizacyjne zorientowane na aktywizację lokalnych wspólnot, rozbudowę usług społecznych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu są więc całkowicie zbieżne z tymi kierunkami. Uzupełniają one strategiczne cele społeczne poprzez konkretne mechanizmy wdrożeniowe skierowane do mieszkańców obszarów zdegradowanych.

W zakresie rozwoju gospodarczego, choć strategia nie zawiera odrębnego celu zatytułowanego wprost jako „rozwój przedsiębiorczości”, wiele działań podejmowanych w jej ramach w sposób pośredni wspiera aktywność gospodarczą. Dotyczy to m.in. poprawy efektywności energetycznej (co wpływa na redukcję kosztów działalności), rozwoju infrastruktury komunalnej i usługowej oraz cyfryzacji usług. Cele GPR, odnoszące się do wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw oraz tworzenia przestrzeni do prowadzenia działalności gospodarczej, idealnie wpisują się w ten kierunek, zapewniając jednocześnie narzędzia służące wzmacnianiu potencjału ekonomicznego społeczności lokalnej.

Obszar środowiskowy również wykazuje wyraźną zbieżność. Strategia Gminy Jabłonna podkreśla konieczność ochrony zasobów przyrodniczych i dziedzictwa naturalnego, a także rozwijania świadomości ekologicznej i promowania odnawialnych źródeł energii. GPR wspiera te cele poprzez konkretne działania rewitalizacyjne - takie jak tworzenie i odnowa terenów zielonych, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, edukację ekologiczną czy inwestycje w rozwiązania proekologiczne. Tym samym program rewitalizacji staje się narzędziem realizującym środowiskową politykę rozwoju gminy.

W odniesieniu do infrastruktury technicznej, zarówno strategia rozwoju, jak i GPR wskazują na konieczność modernizacji i rozbudowy infrastruktury komunalnej - w tym sieci wodno-kanalizacyjnych, energetycznych, transportowych oraz systemów informatycznych. Strategia szczególnie akcentuje potrzebę rozwoju cyfryzacji usług publicznych i podnoszenia efektywności energetycznej, a GPR odpowiada na te potrzeby, planując działania zwiększające dostępność i jakość infrastruktury na terenach rewitalizowanych. To pozwala nie tylko na poprawę funkcjonalności przestrzeni, ale również na wyrównywanie dysproporcji rozwojowych w skali lokalnej.

Wreszcie, cel przestrzenno-funkcjonalny GPR, zakładający nadanie zdegradowanym terenom nowych funkcji oraz poprawę jakości przestrzeni publicznych, wpisuje się bezpośrednio w strategiczne założenia gminy. Strategia rozwoju zakłada rewitalizację obszarów zdegradowanych, poprawę ładu przestrzennego, ochronę i zagospodarowanie dziedzictwa kulturowego oraz wspieranie rozwoju turystyki i poprawy estetyki przestrzeni publicznych. Realizacja projektów GPR - takich jak modernizacja placów, skwerów, przestrzeni wspólnych czy adaptacja budynków do celów społecznych i kulturalnych - stanowi bezpośrednie rozwinięcie tych celów, jednocześnie wzmacniając tożsamość lokalną i atrakcyjność miejsca zamieszkania.

Tabela 22 - Zgodność Celów rewitalizacji w GPR z Celami Strategicznymi SRGJ.

Cele Rewitalizacji	Cele Strategiczne SRGJ
1. Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców	1. Wsparcie opieki zdrowotnej i senioralnej 2. Wsparcie systemu edukacji i opieki nad dziećmi 3. Rozwój aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców
2. Pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców	4. Poprawa efektywności energetycznej 6. Wsparcie cyfryzacji usług
3. Poprawa stanu środowiska naturalnego i podniesienie świadomości ekologicznej	8. Ochrona zasobów przyrodniczych i dziedzictwa naturalnego
4. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa warunków życia mieszkańców	4. Poprawa efektywności energetycznej 5. Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej i komunalnej
5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych	7. Wsparcie rozwoju turystyki i dziedzictwa kulturowego 8. Ochrona zasobów przyrodniczych i dziedzictwa naturalnego 9. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowując, należy stwierdzić, że cele Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna do roku 2030 są w pełni zgodne z priorytetami i celami Strategii Rozwoju Gminy do roku 2030. Dokumenty te uzupełniają się wzajemnie: strategia wyznacza kierunki rozwoju na poziomie ogólnym, natomiast GPR wdraża konkretne działania w lokalnym, często w najbardziej problemowym wymiarze przestrzennym i społecznym. Taka zgodność zapewnia spójność całej polityki rozwoju gminy, umożliwia realizację działań rewitalizacyjnych w sposób celowy i planowy i gwarantuje trwałość efektów rewitalizacji.

5.4. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY JABŁONNA NA LATA 2024 - 2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna pełni funkcję narzędzia operacyjnego, którego założenia koncentrują się na przewyższaniu kryzysów społecznych, gospodarczych i przestrzennych na obszarach zdegradowanych. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2024-2030 z kolei koncentruje się na wsparciu grup szczególnie wrażliwych i marginalizowanych. Analiza zgodności obu dokumentów wskazuje na wyraźną komplementarność ich celów oraz możliwość ich wspólnej i skoordynowanej realizacji.

Cel społeczny GPR: Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców znajduje swoje silne odzwierciedlenie w założeniach Celu głównego I SRPS - *Poprawa warunków życia osób starszych oraz ich integracja ze środowiskiem*. W szczególności działania GPR wspierają: cel szczegółowy I: Zapewnienie kompleksowego wsparcia w zakresie usług społecznych na rzecz osób starszych, cel szczegółowy II: Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym i kulturalnym, cel szczegółowy III: Kształtowanie pozytywnego obrazu osób starszych i integracja ze środowiskiem lokalnym. Działania rewitalizacyjne związane z tworzeniem infrastruktury społecznej, wspieraniem inicjatyw lokalnych i organizacją działań integracyjnych stanowią również odpowiedź na wyzwania opisane w celu głównym V - *Wzmocnienie potencjału i poprawa funkcjonowania rodzin*, w tym: cel szczegółowy II: Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, cel szczegółowy III: Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości wsparcia na rzecz rodzin dysfunkcyjnych.

W odniesieniu do celu gospodarczego GPR: Pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców należy stwierdzić, że choć Strategia skupia się głównie na sferze społecznej, zawiera również zapisy odnoszące się do zatrudnienia i walki z ubóstwem. Zgodność z GPR znajduje się w ramach celu głównego II SRPS - *Zmniejszenie skali bezrobocia i ubóstwa*, a w szczególności: cel szczegółowy I: Podniesienie jakości wsparcia osób biernych zawodowo i bezrobotnych, cel szczegółowy II: Aktywizacja osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Planowane w GPR działania takie jak wsparcie MŚP, tworzenie lokalnych partnerstw dla rynku pracy czy adaptacja przestrzeni na działalność gospodarczą odpowiadają na te wyzwania i wzmacniają lokalny potencjał ekonomiczny.

GPR odnosi się również do kwestii infrastrukturalnych, które umożliwiają lepszy dostęp do usług społecznych. Wyraża się to poprzez cel techniczny GPR: Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa warunków życia mieszkańców. Jest on spójny z zapisami SRPS, w szczególności z: celem szczegółowym III celu głównego III - dotyczącym poprawy dostępności infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami oraz celem szczegółowym IV celu głównego I - zapewniającym poczucie bezpieczeństwa i przeciwdziałanie przemocy wobec osób starszych. Poprawa jakości infrastruktury to nie tylko aspekt techniczny - ma ona kluczowe znaczenie dla realizacji polityki społecznej.

Jeżeli chodzi o cel przestrzenno-funkcjonalny GPR: Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych, należy zaznaczyć, że przestrzenie wspólne mają ogromne znaczenie w kontekście działań profilaktycznych i integracyjnych. Z tego względu ten cel znajduje bezpośrednie odniesienie w: celu głównym IV SRPS - *Ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie i problemu uzależnień*, w

szczegółności: cel szczegółowy I: Zwiększenie świadomości społecznej na temat profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy oraz cel szczegółowy IV: Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych promujących prawidłowe metody wychowawcze. Przestrzenie objęte rewitalizacją będą wykorzystywane m.in. do działań edukacyjnych, integracyjnych i wychowawczych - co pozwoli zapobiegać patologiom społecznym i wspierać wspólnotowość.

Podsumowując należy stwierdzić, że zestawienie celów Gminnego Programu Rewitalizacji z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jabłonna na lata 2024-2030 ujawnia wysoką spójność kierunków działania. GPR nie tylko wspiera, ale również operacjonalizuje zapisy strategii społecznej, dostarczając konkretne instrumenty do realizacji celów w zakresie integracji społecznej, przeciwdziałania wykluczeniu, aktywizacji zawodowej i poprawy jakości życia osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji. Zintegrowane podejście rewitalizacyjne wzmacnia więc politykę społeczną gminy i pozwala skuteczniej reagować na lokalne problemy społeczne w sposób systemowy, infrastrukturalny i zorientowany na długofalową poprawę sytuacji mieszkańców.

Tabela 23 - Zgodność Celów rewitalizacji w GPR z Celami Strategicznymi SRPS.

Cele Rewitalizacji	Cele Strategiczne SRPS
1. Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców	Cel główny I: Poprawa warunków życia osób starszych oraz ich integracja ze środowiskiem: - Cel szczegółowy I: Zapewnienie kompleksowego wsparcia w zakresie usług społecznych na rzecz osób starszych - Cel szczegółowy II: Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym i kulturalnym - Cel szczegółowy III: Kształtowanie pozytywnego obrazu osób starszych i integracja ze środowiskiem lokalnym Cel główny V: Wzmocnienie potencjału i poprawa funkcjonowania rodzin: - Cel szczegółowy II: Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności - Cel szczegółowy III: Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości wsparcia na rzecz rodzin dysfunkcyjnych
2. Pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców	Cel główny II: Zmniejszenie skali bezrobocia i ubóstwa: - Cel szczegółowy I: Podniesienie jakości wsparcia osób biernych zawodowo i bezrobotnych - Cel szczegółowy II: Aktywizacja osób bezrobotnych i biernych zawodowo
3. Poprawa stanu środowiska naturalnego i podniesienie świadomości ekologicznej	Cel główny III: Poprawa jakości funkcjonowania osób niepełnosprawnych: - Cel szczegółowy III: Poprawa dostępności do infrastruktury społecznej i informacji

4. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa warunków życia mieszkańców	Cel główny III: Poprawa jakości funkcjonowania osób niepełnosprawnych: - Cel szczegółowy III: Poprawa dostępności do infrastruktury społecznej i informacji Cel główny I: - Cel szczegółowy IV: Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i zapobieganie przemocy wobec osób starszych
5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych	Cel główny IV: Ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie i problemu uzależnień: - Cel szczegółowy I: Zwiększenie świadomości społecznej na temat profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy - Cel szczegółowy IV: Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Niniejszy rozdział Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna zawiera opis planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Uwzględniono w nim działania o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym, zgodnie z potrzebami zidentyfikowanymi na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu obszaru zdegradowanego. Przedsięwzięcia zostały podzielone na dwie główne grupy: projekty Gminy Jabłonna wskazane do realizacji w ramach zadań własnych samorządu oraz projekty wskazane przez lokalnych interesariuszy m.in. w ramach prowadzonych konsultacji społecznych podczas których lokalni interesariusze w otwartym naborze mieli możliwość zgłaszania przedsięwzięć do GPR.

Rysunek 5 - Schemat struktury przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

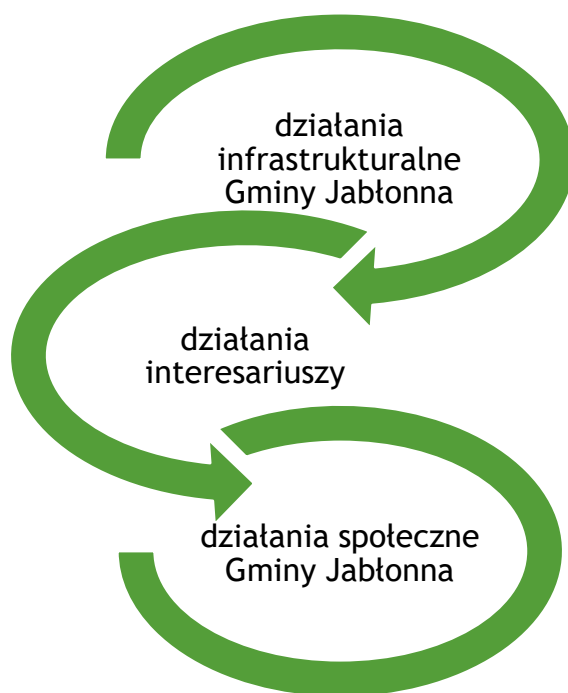
Zawarte w niniejszym rozdziale przedsięwzięcia odnoszą się do wszystkich sfer objętych rewitalizacją i mają charakter zintegrowany. Oznacza to, że działania infrastrukturalne będą powiązane z projektami społecznymi, edukacyjnymi, gospodarczymi czy środowiskowymi - tak, aby wspólnie tworzyły kompleksową odpowiedź na problemy występujące na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Realizacja każdego z przedsięwzięć została osadzona w szerszym kontekście zmian strukturalnych, zmierzających do trwałego wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego.

Ważnym aspektem planowanych działań jest komplementarność pomiędzy inicjatywami gminy a projektami zgłoszonymi przez partnerów lokalnych. Choć nie wszystkie przedsięwzięcia muszą być realizowane jednocześnie, ich wzajemne powiązania umożliwiają synchronizację efektów oraz wzmocnienie skuteczności podejmowanych interwencji. Działania te nie tylko uzupełniają się tematycznie i przestrzennie, ale również wzajemnie wzmacniają, prowadząc do efektu synergii.

Dla każdego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego wskazano następujące informacje: nazwę projektu oraz podmiot odpowiedzialny za jego realizację, zakres planowanych zadań i miejsce ich wdrażania, szacunkową wartość projektu, prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w kontekście realizacji celów rewitalizacji, elementy zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami - w zakresie możliwym do określenia na etapie opracowywania dokumentu.

W dalszej części rozdziału przedstawiono także graficzny schemat spójności i uzupełniania się działań rewitalizacyjnych, obrazujący wzajemne zależności i logiczne powiązania między różnymi typami przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach GPR Gminy Jabłonna.

Rysunek 6 - Schemat spójności i uzupełniania się działań w ramach GPR.

Źródło: Opracowanie własne

6.1. PROJEKTY PODSTAWOWE

Niniejsza część dokumentu przedstawia zestaw podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których realizacja została zaplanowana bezpośrednio przez Gminę Jabłonna. Projekty te zostały wytypowane na podstawie diagnozy stanu obszaru zdegradowanego oraz w oparciu o zidentyfikowane potrzeby lokalnej społeczności. Obejmują one działania o charakterze infrastrukturalnym, społecznym, środowiskowym, przestrzennym i technicznym, mające na celu kompleksowe i trwałe wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Przedsięwzięcia te wpisują się w cele i kierunki działań Gminnego Programu Rewitalizacji i będą realizowane z wykorzystaniem środków własnych gminy oraz dostępnych źródeł zewnętrznych. Ich realizacja będzie stanowić fundament działań rewitalizacyjnych, wokół którego możliwe będzie integrowanie inicjatyw lokalnych partnerów.

Tabela 24 - Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych przez Gminę Jabłonna - projekty podstawowe

Numer	1	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa skateparku oraz toru rowerowego pumptrack	
Powiązanie z celami GPR	1. Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji 5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Jabłonna	
Partnerzy	Gminny Klub Sportowy Avenir Jabłonna	
Miejsce realizacji	Jabłonna-Majątek dz. ewid. nr 279/7	
Grupa docelowa	Dzieci, młodzież, osoby dorosłe	
Zakres realizowanych zadań	Budowa skateparku oraz toru rowerowego pumptrack. Tor rowerowy pumptrack składa się z przeszkód w postaci wyprofilowanych zakrętów, garbów oraz małych „hopek”. Realizacja toru polega na wykonaniu nasypów oraz nawierzchni jezdnej z betonu asfaltowego. Urządzenia skateparku przewidziano jako modułowe ze sklejki ciemnej obustronnie laminowanej, plac zaprojektowano z betonu zacieranego na gładko.	
Działania wspierające dostępność	Nowo wybudowany skatepark oraz pumptrack dostosowane zostaną do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Do skateparku dotrzeć będzie można bez barier architektonicznych.	
Okres realizacji	2026-2028	
Wartość	853 685,84 zł brutto	
Źródła finansowania	Środki własne Gminy jabłonna Dofinansowanie z Ministerstwa Sportu i Turystyki Środki Lokalnej Grupy działania na Rzecz Rozwoju Gmin Powiatu Lubelskiego „Kraina wokół Lublina”	

Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba wybudowanych skateparków	sztuka		dane Gminy Jabłonna
Liczba osób korzystających ze skateparku	sztuka		dane Gminy Jabłonna
Efekty realizacji projektu	Budowa miejsca rekreacji dla mieszkańców Gminy Jabłonna, zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,		
Projekty komplementarne	Prowadzenie świetlicy środowiskowej w miejscowości Jabłonna-Majątek w ramach projektu „Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem w gminach powiatu lubelskiego i świdnickiego” Remont kapliczki w miejscowości Jabłonna-Majątek wpisanej do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków		

Numer	2	
Nazwa przedsięwzięcia	Zagospodarowanie terenu przyległego do rzeki Czarniejówki w m. Jabłonna - Majątek - I ETAP Zagospodarowanie terenu przyległego do rzeki Czarniejówki w m. Jabłonna - Majątek - II ETAP	
Powiązanie z celami GPR	3. Poprawa stanu środowiska naturalnego i podniesienie świadomości ekologicznej 5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Jabłonna	
Partnerzy	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	
Miejsce realizacji	Jabłonna-Majątek dz. ew. nr: • 284/4, 449, 284/2 - I ETAP • 481/2, 482/2, 483/2, 484/2, 485/2, 487/2, 488/2, 489/2, 288/4, 288/3, 299/4, 287/1, 287/2, 491, 490 - II ETAP	
Grupa docelowa	Dzieci, młodzież, osoby dorosłe	
Zakres realizowanych zadań	Budowa miejsca wypoczynku, edukacji i rekreacji turystycznej obejmujące wykonanie alejek w formie kładek drewnianych i tarasów widokowych z przyległymi do nich strefami funkcjonalno-tematycznymi, platformę widokową ze schodami, obiekty małej architektury oraz budynek toalety publicznej w ramach zagospodarowania terenu przyległego do rzeki Czarniejówki w miejscowości Jabłonna - Majątek. W ramach zadania zostaną wykonane zewnętrzne instalacje: energetyczna, oświetlenia i monitoringu, wodociągowa, kanalizacji sanitarnej z bezodpływowym zbiornikiem ścieków.	
Działania wspierające dostępność	W ramach działań zaplanowane zostało dostosowanie kładek i ścieżek do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Zaplanowane	

	zostały pochylnie, dostępne elementy infrastruktury placu zabaw, opisy na tabliczkach w alfabecie Braille'a		
Okres realizacji	2026-2030		
Wartość	Etap I - 3 605 540,50 zł Etap II 1 - 4 789 932,51 zł		
Źródła finansowania	Środki własne Gminy Jabłonna Dofinansowanie z programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (FEL) Krajowy plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Powierzchnia zrewitalizowanego terenu	ha		dane Gminy Jabłonna
Liczba obiektów infrastruktury służące rewitalizacji	sztuka		dane Gminy Jabłonna
Liczba gatunków chronionych (flora i fauna) objętych działaniami rewitalizacyjnymi	sztuka		dane Gminy Jabłonna i Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych
Efekty realizacji projektu	- budowa miejsca rekreacji dla mieszkańców Gminy Jabłonna, - rewitalizacja terenu zdegradowanego, - ochrona terenów ważnych przyrodniczo, - zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,		
Projekty komplementarne	Prowadzenie działań edukacyjnych, warsztatów w zakresie ochrony środowiska oraz zrównoważonej gospodarki wodnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych		

Numer	3	
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja boiska sportowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Jabłonna- Majątek.	
Powiązanie z celami GPR	1. Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji 5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Jabłonna	
Partnerzy	Gminny Klub Sportowy Avenir Jabłonna	
Miejsce realizacji	Jabłonna-Majątek, dz. nr 278/3	
Grupa docelowa	Dzieci, młodzież, osoby dorosłe	
Zakres realizowanych zadań	Zakres inwestycji obejmuje modernizację murawy istniejącego boiska wraz z budową trybun, oświetleniem, instalacją nawadniającą i infrastrukturą towarzyszącą (piłkochwyty, ogrodzenie, systemowe	

	elementy wyposażenia sportowego - bramki, ławki dla zawodników rezerwowych)		
Działania wspierające dostępność	Miejsca parkingowe przy boisku sportowym, dostęp do trybun dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami		
Okres realizacji	2026-2030		
Wartość	1 200 000,00 zł		
Źródła finansowania	Środki własne Gminy Jabłonna Dofinansowanie z Ministerstwa Sportu i Turystyki Krajowy plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Powierzchnia zrewitalizowanego terenu	ha		dane Gminy Jabłonna
Liczba obiektów infrastruktury służące rewitalizacji	sztuka		dane Gminy Jabłonna
Liczba osób korzystających ze zmodernizowanego boiska	sztuka		dane Gminy Jabłonna i Gminnego Klubu Sportowego Avenir Jabłonna
Efekty realizacji projektu	- modernizacja boiska sportowego, - rewitalizacja terenu zdegradowanego, - zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych		
Projekty komplementarne	1. Prowadzenie treningów sportowych, rozgrywek sportowych przez kluby sportowe 2. Budowa skateparku oraz toru rowerowego pumptrack		

Numer	4		
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa budynku magazynowego, administracyjno-socjalnego, wagi, wiaty na potrzeby PSZOK i przebudowa drogi wewnętrznej.		
Powiązanie z celami GPR	3. Poprawa stanu środowiska naturalnego i podniesienie świadomości ekologicznej 4. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa warunków życia mieszkańców		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie	
	gospodarczy	Tak/Nie	
	środowiskowy	Tak/Nie	
	techniczny	Tak/Nie	
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie	
Podmiot realizujący	Gmina Jabłonna		
Partnerzy	Celowy Związek Gmin „PROEKOB” w Bełżycach		
Miejsce realizacji	Tuszów dz. nr 527/1, 528/1, 517,		
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Jabłonna		
Zakres realizowanych zadań	Przedsięwzięcie obejmuje budowę hali magazynowej, budynku administracyjno-socjalnego, wagi najazdowej, wiatę na kontenery do segregacji odpadów, przebudowę drogi wewnętrznej na dz. nr		

	517, budowę drogi gminnej Nr 107170L w Tuszowie na dz. nr ewid. 430, rozbudowę sieci wodociągowej.		
Działania wspierające dostępność	Budynek oraz wiaty dostosowane będą do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami		
Okres realizacji	2026-2030		
Wartość	1 445 174,53 zł - branża ogólnobudowlana 145 287,27zł - branża elektryczna 30 333,12 zł - branża sanitarna 721777,03 zł - branża drogowa (droga wewnętrzna) 215 500,00 zł - branża sanitarna (sieć wodociągowa) 600 000,00 zł - branża drogowa rozbudowa drogi gminnej Nr 107170L Suma 3 158 071,95 zł		
Źródła finansowania	Środki własne Gminy jabłonna Dofinansowanie z programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (FEL) Krajowy plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Powierzchnia zrewitalizowanego terenu	ha		dane Gminy Jabłonna
Liczba obiektów infrastruktury technicznej służące rewitalizacji	sztuka		dane Gminy Jabłonna
Efekty realizacji projektu	- przygotowanie infrastruktury technicznej niezbędnej do realizacji działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarowania odpadami komunalnymi, - rewitalizacja terenu zdegradowanego,		
Projekty komplementarne	Modernizacja remizy OSP w Tuszowie. Wymiana i budowa hydrantów w miejscowościach Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza, Tuszów, Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Piotrków Pierwszy. Piotrków Drugi. Wierciszów		

Numer	5	
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja remizy OSP w Tuszowie	
Powiązanie z celami GPR	1. Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji 5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie
	gospodarczy	Tak/Nie
	środowiskowy	Tak/Nie
	techniczny	Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Jabłonna	
Partnerzy	Ochotnicza Straż Pożarna w Tuszowie Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich w Tuszowie	
Miejsce realizacji	Tuszów	

Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Jabłonna			
Zakres realizowanych zadań	Przedmiotem zamierzenia budowlanego jest termomodernizacja oraz remont budynku. W zakresie termomodernizacji jest m.in. ocieplenie ścian zewnętrznych, ocieplenie ścian zagłębionych w gruncie, ocieplenie dachu, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej. Stan techniczny pomieszczeń wymusza konieczność przeprowadzenia remontu budynku w zakresie instalacji wody zimnej i ciepłej, hydrantowej, centralnego ogrzewania, kanalizacyjnej, wentylacyjnej, gazowej oraz remontu ogólnobudowlanego w tym dostosowanie pomieszczeń dla osób niepełnosprawnych.			
Działania wspierające dostępność	Budynek dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami			
Okres realizacji	2026-2030			
Wartość	5 000 000,00 zł			
Źródła finansowania	Środki własne Gminy jabłonna Dofinansowanie z programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (FEL) Krajowy plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej			
Wybrane wskaźniki monitoringowe		Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Powierzchnia budynku poddanego rewitalizacji		m2		dane Gminy Jabłonna
Liczba obiektów infrastruktury technicznej służące rewitalizacji		sztuka		dane Gminy Jabłonna
Efekty realizacji projektu		- przygotowanie infrastruktury technicznej niezbędnej do realizacji działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarowania odpadami komunalnymi, - rewitalizacja terenu zdegradowanego,		
Projekty komplementarne		Budowa budynku magazynowego, administracyjno-socjalnego, wagi, wiaty na potrzeby PSZOK i przebudowa drogi wewnętrznej. Wymiana i budowa hydrantów w miejscowościach Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza, Tuszów, Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Wierciszów		

Numer	6		
Nazwa przedsięwzięcia	Wymiana i budowa hydrantów w miejscowościach Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza, Tuszów, Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Wierciszów		
Powiązanie z celami GPR	3. Poprawa stanu środowiska naturalnego i podniesienie świadomości ekologicznej 4. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa warunków życia mieszkańców		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie	
	gospodarczy	Tak/Nie	
	środowiskowy	Tak/Nie	
	techniczny	Tak/Nie	
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie	

Podmiot realizujący	Gmina Jabłonna			
Partnerzy	WODROL sp. z o.o. w Lublinie			
Miejsce realizacji	Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza, Tuszów, Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Wierciszów			
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Jabłonna			
Zakres realizowanych zadań	Wymiana istniejących hydrantów DN80 na czynnych sieciach wodociągowych o średnicach DN80 do110mm wraz z zasuwami i trójnikami Inwestycja realizowana z uwagi na zły stan techniczny hydrantów- przecieki i nieszczelności powodujące straty wody na sieciach.			
Działania wspierające dostępność	Nie dotyczy			
Okres realizacji	2026-2030			
Wartość	845 000, 00 zł			
Źródła finansowania	Środki własne Gminy jabłonna Dofinansowanie z programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (FEL) Krajowy plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej			
Wybrane wskaźniki monitoringowe		Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba zmodernizowanych hydrantów		sztuka		dane Gminy Jabłonna
Liczba nowych hydrantów		sztuka		dane Gminy Jabłonna
Efekty realizacji projektu	- przygotowanie infrastruktury technicznej niezbędnej do realizacji działań z zakresu gospodarki wodnej,			
Projekty komplementarne	Budowa budynku magazynowego, administracyjno-socjalnego, wagi, wiaty na potrzeby PSZOK i przebudowa drogi wewnętrznej.			

Numer	7		
Nazwa przedsięwzięcia	Remont kapliczki w miejscowości Jabłonna-Majątek wpisanej do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków		
Powiązanie z celami GPR	1. Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji 5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie	
	gospodarczy	Tak/Nie	
	środowiskowy	Tak/Nie	
	techniczny	Tak/Nie	
	przestrzenno-funkcjonalny	Tak/Nie	
Podmiot realizujący	Gmina Jabłonna		
Partnerzy	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie		

Miejsce realizacji	Jabłonna-Majątek, przy drodze wojewódzkiej 835 dz. nr 186/14, 186/15		
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Jabłonna		
Zakres realizowanych zadań	Kapliczka pochodząca z połowy XVIII wieku. W ramach działań planowane jest wykonanie dokumentacji technicznej, wymiana pokrycia dachowego, wzmocnienie fundamentów kapliczki, wymiana tynków, pomalowanie kapliczki, nasadzenia wokół kapliczki. Dodatkowo w ramach prowadzonych prac niezbędną mogą okazać się badania archeologiczne.		
Działania wspierające dostępność	Kapliczka umiejscowiona jest w miejscu w pełni dostępnym dla osób ze szczególnymi potrzebami. Obok kapliczki usytuowana zostanie tablica informacyjna z informacjami na temat kapliczki oraz kodem QR odsyłającym do szczegółowych informacji na stronie gminy jabłonna, która w pełni dostosowana jest do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.		
Okres realizacji	2025-2030		
Wartość	150 000,00 zł		
Źródła finansowania	Środki własne Gminy jabłonna Dofinansowanie z programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (FEL) Krajowy plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) Środki z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego		
Wybrane wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Źródło danych
Liczba zmodernizowanych obiektów o wartości historycznej	sztuka		dane Gminy Jabłonna
Efekty realizacji projektu	- przygotowanie infrastruktury technicznej niezbędnej do realizacji działań z zakresu gospodarki wodnej,		
Projekty komplementarne	Zagospodarowanie terenu przyległego do rzeki Czerniejówki w m. Jabłonna - Majątek - I ETAP Zagospodarowanie terenu przyległego do rzeki Czerniejówki w m. Jabłonna - Majątek - II ETAP		

Źródło: Opracowano przez Urząd Gminy Jabłonna

6.2. PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE

Lista przedsięwzięć podstawowych Gminy Jabłonna może być w przyszłości poszerzona o projekt z listy przedsięwzięć uzupełniających. Na chwilę opracowania GPR, z uwagi na brak szczegółowych informacji nie można wypełnić dla nich fiszki projektowej, jednak znajdują się one w planach realizacyjnych Gminy Jabłonna na kolejne lata.

Tabela 25 - Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych przez Gminę Jabłonna - projekty uzupełniające

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Krótki opis	Podmiot realizujący	Szacowany koszt	Zgodność z celami GPR
1	Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem w gminach powiatu	Prowadzenie świetlicy środowiskowej w miejscowości Jabłonna-Majątek dla 15 dzieci z rodzin wymagających wsparcia środowiskowego	Gmina Jabłonna, LGD Dolina Gietczwi	500 000,00 zł	CR 1 CR 5

	lubelskiego i świdnickiego				
2	Projekt GOPS	Realizacja bieżących działań GOPS na rzecz mieszkańców Gminy Jabłonna potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	GOPS Jabłonna	500 000,00 zł	CR 1 CR 5
3	Szkolenia i warsztaty dla osób starszych, zagrożonych wykluczeniem społecznym	Organizacja szkoleń, warsztatów, spotkań dla osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym np. warsztaty komputerowe, spotkania z psychologiem, warsztaty z rękodzieła, rehabilitacja	Gmina Jabłonna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonie	300 000,00 zł	CR 1 CR 5
4	Wsparcie psychologiczne i psychiatryczne	Spotkania, konsultacje i warsztaty z psychologiem i psychiatrą	Gmina Jabłonna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonie	300 000,00 zł	CR 1 CR 5
5	Wdrożenie programów rozwojowych w szkołach podstawowych gminy Jabłonna	Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla uczniów Szkoły Podstawowej im. Stanisława Konarskiego w Jabłonie oraz uczniów Szkoły Podstawowej w Tuszowie. Zajęcia wyrównawcze oraz rozwijające zainteresowania uczniów	Gmina Jabłonna, Zespół Szkół w Jabłonie, Szkoła Podstawowa w Tuszowie	1 000 000,00 zł	CR 1 CR 2
6	Wsparcie działań na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	Tworzenie lokalnych partnerstw na rzecz zatrudnienia i przedsiębiorczości, wspieranie rozpoczynających działalność gospodarczą oraz promocja lokalnych produktów i usług	Gmina Jabłonna, lokalni przedsiębiorcy	300 000,00 zł	CR 2

Źródło: Opracowano przez Urząd Gminy Jabłonna

W ramach realizacji postanowień Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłonna przewiduje się również realizację dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (potencjalnie we współpracy z organizacjami pozarządowymi). Przedsięwzięcia te będą realizowały następujące cele:

- wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrażanie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją,
- poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych,
- pobudzenie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne,
- zachęcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddolnych działań na rzecz dobra wspólnego,
- zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich,
- wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym,
- wykorzystywanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwo kulturowe)
- wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności.

Finansowanie powyższych działań będzie możliwe zgodnie z zasadą komplementarności źródeł finansowania i będą one realizowane np. z wykorzystaniem grantów na mini-projekty rewitalizacyjne realizowane przez JST i lokalnych interesariuszy.

6.3. PROJEKTY SPOŁECZNE

W niniejszym rozdziale zaprezentowano katalog przedsięwzięć społecznych, których realizacja planowana jest przez lokalnych interesariuszy - w tym organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorców, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, a także samych mieszkańców Gminy Jabłonna. Projekty te zostały zgłoszone w ramach otwartego naboru oraz podczas konsultacji społecznych prowadzonych na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji. Ich celem jest uzupełnienie działań podstawowych realizowanych przez gminę i wspólne oddziaływanie na obszary dotknięte negatywnymi zjawiskami społecznymi, gospodarczymi i przestrzennymi. Przedsięwzięcia uzupełniające wpisują się w cele i kierunki działań GPR i wykazują silne powiązania z projektami podstawowymi, dzięki czemu przyczyniają się do zwiększenia efektu synergii i wzmocnienia oddziaływania całego procesu rewitalizacji. Udział lokalnych podmiotów w realizacji GPR podkreśla także znaczenie współpracy międzysektorowej i partycypacji społecznej w kształtowaniu przyszłości obszarów zdegradowanych.

Tabela 26 - Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych przez lokalnych interesariuszy

TABELA ZOSTANIE UZUPEŁNIONA PO REALIZACJI OTWARTEGO NABORU PROJEKTÓW DLA LOKALNYCH INTERESARIUSZY

Źródło: Opracowano przez Urząd Gminy Jabłonna

7. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE

Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna zostały opracowane w oparciu o dane dotyczące zarówno przedsięwzięć podstawowych realizowanych przez gminę, jak i projektów uzupełniających zgłoszonych przez interesariuszy lokalnych. Uwzględniono w nich orientacyjne wartości poszczególnych zadań, przewidywane źródła finansowania, planowane poziomy dofinansowania oraz rodzaj wkładu własnego - publicznego bądź prywatnego.

Jednym z kluczowych założeń programu jest komplementarność finansowa, rozumiana jako umiejętne łączenie środków pochodzących z różnych źródeł - w tym funduszy publicznych (krajowych i unijnych) oraz kapitału prywatnego. Takie podejście pozwala zwiększyć możliwości inwestycyjne w obszarze rewitalizacji, a tym samym wzmocnić tempo i skalę planowanych przemian. Wydatki ponoszone w ramach GPR będą realizowane z wykorzystaniem środków publicznych, przy jednoczesnym zaangażowaniu projektów wspieranych przez partnerów prywatnych. Efektem tej współpracy będzie dźwignia finansowa, wzmacniająca oddziaływanie programu i zwiększająca efektywność interwencji.

Istotnym aspektem zarządzania finansowego GPR jest również koordynacja różnych instrumentów wsparcia, w szczególności środków polityki spójności Unii Europejskiej z krajowymi mechanizmami finansowania. Zachowanie zasady dodatkowości środków unijnych - zgodnie z którą fundusze europejskie nie mogą zastępować środków krajowych przeznaczonych na prowadzenie polityki rozwoju - wymaga zabezpieczenia wkładów własnych gminy oraz pozyskiwania środków z budżetu państwa i innych źródeł krajowych.

W ramach funduszy europejskich, szczególną rolę w finansowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych odegrają programy regionalne - w tym przede wszystkim Fundusze

Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Finansowanie projektów wynikających z GPR będzie możliwe zarówno z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), w ramach Celu Polityki 5 - Europa bliżej obywateli, jak i z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), w przypadku działań miękkich wpisujących się w Cel Polityki 4. Dodatkowo przewidziano możliwość korzystania zarówno z form bezzwrotnych (dotacje), jak i z instrumentów zwrotnych.

Tabela 27 - Szacunkowe ramy finansowe GPR

Źródło finansowania	Projekty Gminy Jabłonna	Projekty interesariuszy
wkład własny gminy	4 649 701,66 zł	-
krajowe środki publiczne	725632,96 zł	-
środki europejskie – EFRR	14 661 896,18 zł	-
środki europejskie – EFS+	2 365 000,00 zł	-
środki prywatne	-	-
środki z innych źródeł	100 000,00 zł	-
RAZEM w GPR	22 502 230,80 zł	-

Źródło: Opracowanie własne

Prezentowane szacunkowe ramy finansowe służą nie tylko oszacowaniu zapotrzebowania na środki w poszczególnych obszarach działania, lecz również stanowią dowód na zapewnienie spójności, komplementarności i wieloźródłowości finansowania. Wskazują one na możliwości efektywnego wykorzystania dostępnych instrumentów wsparcia w realizacji celów rewitalizacyjnych, w sposób zgodny z zasadami polityki spójności Unii Europejskiej.

8. STRUKTURA ZARZĄDZANIA GPR

Niniejszy rozdział zawiera syntetyczny opis systemu zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna do roku 2030, wraz ze wskazaniem kosztów jego obsługi oraz ramowym harmonogramem wdrażania. Jasne i przejrzyste określenie zasad organizacyjnych i proceduralnych realizacji programu stanowi podstawę zapewnienia jego komplementarności proceduralno-instytucjonalnej.

System zarządzania GPR obejmuje zarówno strukturę organizacyjną na poziomie Urzędu Gminy Jabłonna, jak i współpracę z partnerami społecznymi, gospodarczymi i instytucjonalnymi. Kluczowym elementem wdrażania programu jest zapewnienie efektywnej koordynacji działań różnych podmiotów oraz spójności podejmowanych inicjatyw. Budowanie silnych partnerstw i współpracy wielosektorowej ma istotne znaczenie dla skuteczności całego procesu rewitalizacji. W ramach struktur gminnych odpowiedzialnych za realizację GPR należy wskazać:

- Koordynatora ds. rewitalizacji, powoływanego przez Wójta Gminy Jabłonna, który odpowiada za całościowe zarządzanie programem,
- Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji, działający przy Urzędzie Gminy, którego zadaniem jest operacyjne wspieranie wdrażania zapisów GPR,
- Komitet Rewitalizacji, pełniący funkcję forum współpracy i dialogu międzysektorowego.

Komitet Rewitalizacji będzie pełnił funkcję doradczo-opiniodawczą oraz monitorującą, wspierając proces rewitalizacji poprzez aktywne uczestnictwo reprezentantów różnych środowisk - mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli instytucji publicznych. Zakres działania i sposób funkcjonowania Komitetu zostaną określone w odrębnym regulaminie, przyjętym przez Wójta Gminy. W realizację zadań związanych z wdrażaniem GPR zaangażowane będą również gminne jednostki organizacyjne, takie jak:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonie,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Gminne jednostki oświatowe (szkoły podstawowe i przedszkola),
- instytucje kultury i sportu funkcjonujące na terenie gminy.

Powyższe instytucje, w zależności od charakteru przedsięwzięcia, będą odgrywać rolę zarówno realizatorów konkretnych projektów rewitalizacyjnych, jak i partnerów wspierających działania organizacyjne i społeczne w ramach GPR.

System zarządzania GPR zakłada także ścisłą współpracę z podmiotami zewnętrznymi, w tym instytucjami regionalnymi, powiatowymi oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi. Współpraca ta będzie realizowana zarówno poprzez bieżące działania operacyjne, jak i w ramach Komitetu Rewitalizacji, którego otwarta formuła pozwala na udział przedstawicieli różnych grup interesariuszy.

Efektywne wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna opiera się na wspólnym wyznaczeniu kierunków działań oraz konsekwentnym dążeniu do realizacji przyjętych celów rewitalizacyjnych. Dzięki zaangażowaniu wielu podmiotów i spójnej koordynacji, możliwe będzie osiągnięcie trwałych i pozytywnych zmian na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

8.1. SYSTEM REALIZACJI GPR W GMINIE

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, przygotowanie, koordynowanie oraz prowadzenie działań rewitalizacyjnych - w zakresie właściwości gminy - stanowi jej zadanie własne. W przypadku Gminy Jabłonna podjęto decyzję, aby proces ten był realizowany w oparciu o wewnętrzne struktury organizacyjne urzędu oraz jednostek organizacyjnych gminy. Taki model zarządzania pozwala z jednej strony na racjonalizację kosztów administracyjnych, a z drugiej - zapewnia, że działania prowadzone będą przez osoby dobrze znające lokalne uwarunkowania oraz potrzeby mieszkańców.

Rewitalizacja to proces złożony, wymagający zaangażowania wielu komórek organizacyjnych urzędu, jednostek podległych oraz lokalnych interesariuszy - w tym mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i instytucji publicznych. Skuteczne zarządzanie tym procesem wymaga dobrze zaplanowanej struktury koordynacyjnej, integrującej działania wszystkich zaangażowanych podmiotów.

Zgodnie z przyjętym modelem, za całłościowy nadzór nad realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiada Wójt Gminy Jabłonna. Do bieżącej koordynacji zadań związanych z realizacją programu zostanie powołany Koordynator ds. rewitalizacji -

pracownik Urzędu Gminy Jabłonna, odpowiedzialny za integrację działań, monitorowanie postępów oraz komunikację z interesariuszami.

Rysunek 7 - Struktura zarządzania GPR

Wójt Gminy
Jabłonna

- Odpowiedzialny za prowadzenie procesu rewitalizacji i ko-

Koordinator ds.
rewitalizacji

Zespół zadaniowy
ds. rewitalizacji

- Odpowiedzialny za wsparcie dla Koordynatora w zakresie realizacji zadań związanych z GPR i organizacją procesu rewitalizacji

Koordynator będzie wspierany przez Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji, który tworzyć będą wybrani pracownicy urzędu oraz przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy, w tym:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłonie,
- Gminnej Biblioteki Publicznej,
- lokalnych szkół podstawowych i przedszkoli,
- jednostek kultury i sportu.

Takie podejście umożliwi szerokie włączenie instytucji gminnych w proces zarządzania GPR, przyczyniając się do zwiększenia skuteczności działań oraz lepszego dostosowania interwencji do realnych potrzeb społecznych i przestrzennych gminy.

Tabela 28 - Zakres zadań Koordynatora ds. rewitalizacji i zespołu do spraw rewitalizacji

Koordynator ds. rewitalizacji	Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji
1. Koordynuje prowadzenie procesu rewitalizacji. 2. Współpracuje i koordynuje przekazywanie danych między podmiotami zewnętrznymi, a komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy i jednostkami organizacyjnymi gminy. 3. Odpowiada za kontakt z podmiotami zewnętrznymi współpracującymi w procesie rewitalizacji z Urzędem Gminy. 4. Przekazuje na bieżąco informacje o realizacji procesu rewitalizacji Wójtowi Gminy i innym przełożonym. 5. Może zlecać przygotowanie dokumentów i materiałów niezbędnych do prac nad procesem rewitalizacji pracownikom Referatu inwestycji. 6. Organizuje i prowadzi działania edukacyjne i informacyjne realizowanych w ramach procesu rewitalizacji, zgodnie z wymaganiami ustawy o rewitalizacji. 7. Koordynuje udział interesariuszy we wdrażaniu procesu rewitalizacji, w tym w ramach konsultacji społecznych. 8. Odpowiada za monitoring GPR.	1. Przygotowuje materiały niezbędne do opracowania i realizacji gminnego programu rewitalizacji. 2. Bierze udział w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. 3. Współpracuje z komórkami organizacyjnymi urzędu w zakresie przygotowania materiałów niezbędnych do prowadzenia procesu rewitalizacji. 4. Bierze czynny udział w konsultacjach i warsztatach i spotkaniach związanych z tematyką rewitalizacji i wdrażaniem procesu rewitalizacji w gminie. 5. Współpracuje z interesariuszami zgłaszającymi swoje zainteresowanie współpracą i zaangażowaniem się w działania gminy. 6. Wykonuje zadania zlecone przez Koordynatora ds. rewitalizacji. 7. Gromadzi dane niezbędne do realizacji monitoringu GPR. 8. Poszukuje optymalnych źródeł finansowania działań wskazanych w GPR.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że w ramach zarządzania procesem rewitalizacji gmina planuje skupić się na realizowanych przedsięwzięciach, jednocześnie ograniczając koszty administracyjne. Nie planuje się zatrudniania nowych pracowników ds. rewitalizacji. Wszystkie zadania będą realizowane przez wyznaczonych pracowników urzędu w ramach ich obowiązków służbowych. Obsługa Komitetu Rewitalizacji będzie również realizowana siłami własnymi, przy wykorzystaniu zasobów administracyjnych

gminy. Nie przewiduje się zatem, aby realizacja procesu rewitalizacyjnego spowodowała zwiększenie kosztów administracyjnych w urzędzie gminy. W ramach GPR przewiduje się wyłącznie występowanie kosztów związanych z zaplanowanymi przedsięwzięciami (np. opracowanie dokumentacji, wniosków aplikacyjnych, opracowanie wymaganych analiz lub ekspertyz itp.).

8.2. KOMITET REWITALIZACJI

Komitet Rewitalizacji Gminy Jabłonna to ciało o charakterze społecznym, powołane w celu zapewnienia przejrzystości, partycypacji oraz wysokiego poziomu współpracy interesariuszy w realizacji procesu rewitalizacji. Pełni on funkcję opiniodawczo-doradczą dla Wójta Gminy Jabłonna i stanowi forum dialogu oraz wymiany informacji pomiędzy mieszkańcami, przedstawicielami instytucji, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami oraz innymi podmiotami zaangażowanymi w rewitalizację.

Podstawową rolą Komitetu jest reprezentowanie stanowiska lokalnych interesariuszy i wypracowywanie akceptowalnych społecznie rozwiązań w zakresie planowania, wdrażania i oceny działań rewitalizacyjnych. Komitet posiada kompetencje do formułowania opinii, stanowisk oraz rekomendacji w odniesieniu do wszystkich etapów realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

W Gminie Jabłonna powołanie Komitetu Rewitalizacji poprzedził otwarty nabór kandydatów, ogłoszony publicznie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Nabór trwał do wyznaczonego terminu, a zgłoszenia można było przysyłać drogą elektroniczną lub tradycyjną pocztą. Cały proces został przeprowadzony w oparciu o Regulamin Komitetu Rewitalizacji, przyjęty Uchwałą NR XI/72/2025 Rady Gminy Jabłonna z dnia 25 marca 2025 r. w sprawie określenia zasad wyznaczenia składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Jabłonna.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, w skład Komitetu mogą wchodzić przedstawiciele różnych grup interesariuszy, m.in.:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele i zarządcy nieruchomości na tym terenie,
2. pozostali mieszkańcy gminy,
3. podmioty prowadzące lub planujące działalność gospodarczą w gminie,
4. organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
5. instytucje publiczne, w tym jednostki samorządu terytorialnego,
6. organy administracji publicznej,
7. inne podmioty realizujące zadania Skarbu Państwa na obszarze rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji Gminy Jabłonna został powołany Zarządzeniem Wójta na czas nieokreślony i funkcjonuje w trybie ciągłym. Co istotne, skład Komitetu został wyłoniony jeszcze przed formalnym przyjęciem Gminnego Programu Rewitalizacji, co pozwoliło na jego aktywne uczestnictwo już na etapie tworzenia dokumentu. Tym samym, Komitet

zaopiniował projekt GPR przed jego uchwaleniem przez Radę Gminy - co stanowi wyraz rzeczywistej partycypacji społecznej.

W skład Komitetu Rewitalizacji Gminy Jabłonna weszli przedstawiciele różnych środowisk, m.in. mieszkańców, organizacji społecznych, instytucji kultury, edukacji i bezpieczeństwa, a także samorządowi urzędnicy. Skład Komitetu ma charakter otwarty na dialog i współpracę międzysektorową.

Funkcjonowanie Komitetu odbywa się poprzez cykliczne posiedzenia, zwoływane przez Wójta lub przewodniczącego Komitetu. Podczas pierwszego zebrania członkowie wybierają spośród siebie przewodniczącego oraz jego zastępcę w drodze głosowania jawnego. Posiedzenia Komitetu mają charakter otwarty, a informacje o jego pracach są publikowane na stronie internetowej Gminy Jabłonna oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, co zapewnia przejrzystość i jawność działania.

Powołanie i aktywność Komitetu Rewitalizacji stanowią istotny element systemu zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Jabłonna, wzmacniając społeczne fundamenty procesu oraz podkreślając wagę włączenia lokalnych środowisk w działania na rzecz rozwoju obszarów zdegradowanych.

8.3. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ GPR

Harmonogram działań i realizacji przedsięwzięć stanowi kluczowy element systemu zarządzania wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna. Został on opracowany w oparciu o informacje zawarte w kartach przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ekspertyzy tematyczne, zapisy dokumentów strategicznych gminy oraz wyniki konsultacji społecznych, w ramach których mieszkańcy i interesariusze wyrażali swoje opinie i potrzeby.

Istotnym założeniem harmonogramu było jego dostosowanie do rzeczywistych możliwości organizacyjnych, administracyjnych oraz finansowych Gminy Jabłonna. W pierwszej kolejności uwzględniono przedsięwzięcia o największym znaczeniu dla procesu rewitalizacji, zidentyfikowane jako projekty podstawowe. To właśnie one stanowią główną oś Programu i będą w największym stopniu odpowiadać za realizację kluczowych celów rewitalizacyjnych.

W dalszej kolejności uwzględniono projekty uzupełniające oraz działania zgłoszone przez partnerów społecznych, gospodarczych i instytucjonalnych. Ich realizacja będzie uzależniona od dostępności środków finansowych, możliwości pozyskania dofinansowania zewnętrznego oraz poziomu zaangażowania lokalnych interesariuszy.

Aby zobrazować sekwencję i ramy czasowe wdrażania GPR Gminy Jabłonna do roku 2030, przygotowano wykres Gantta, który ilustruje podział procesu na konkretne działania oraz ich rozmieszczenie w czasie. Narzędzie to pozwala na przejrzyste zarządzanie projektami, monitorowanie postępu realizacji i zapewnienie skutecznej koordynacji wszystkich elementów programu.

Tabela 29 - Harmonogram realizacji przedsięwzięć GPR

Projekt:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Projekty Gminy Jabłonna						

Budowa skateparku oraz toru rowerowego pumptrack						
Zagospodarowanie terenu przyległego do rzeki Czerniejówki w m. Jabłonna - Majątek - I ETAP						
Zagospodarowanie terenu przyległego do rzeki Czerniejówki w m. Jabłonna - Majątek - II ETAP						
Modernizacja boiska sportowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Jabłonna-Majątek.						
Budowa budynku magazynowego, administracyjno-socjalnego, wagi, wiaty na potrzeby PSZOK i przebudowa drogi wewnętrznej.						
Modernizacja remizy OSP w Tuszowie						
Wymiana i budowa hydrantów w miejscowościach Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza, Tuszów, Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Wierciszów						
Projekty lokalnych interesariuszy						

Źródło: Opracowanie własne

9. MONITORING I EWALUACJA

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna podlega obowiązkowej ocenie aktualności i stopnia realizacji, przeprowadzanej przez Wójta Gminy co najmniej raz na trzy lata (art. 22 ustawy o rewitalizacji). Proces ten realizowany będzie zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w niniejszym programie. W celu umożliwienia skutecznej weryfikacji realizacji programu, dokument został wyposażony w zestaw narzędzi tworzących spójny system monitorowania i ewaluacji, który pozwala na:

- ocenę postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ocenę skuteczności i efektywności podejmowanych działań,
- identyfikację ewentualnych potrzeb aktualizacji programu.

System ten działa w sposób dwutorowy - obejmuje zarówno monitoring realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych, jak i osiągania celów GPR. Dzięki temu możliwa jest nie tylko bieżąca analiza realizowanych działań, ale również wczesna identyfikacja zagrożeń i konieczność wdrożenia działań naprawczych lub dokonania zmian w programie.

Ocena GPR sporządzana będzie przez Wójta Gminy Jabłonna, a następnie konsultowana z Komitetem Rewitalizacji, który pełni funkcję opiniodawczo-doradczą. Wyniki oceny zostaną opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej Gminy Jabłonna, co zapewni transparentność i umożliwi mieszkańcom zapoznanie się z efektami realizacji programu. Udział Komitetu Rewitalizacji w procesie ewaluacyjnym wzmacnia również partycypacyjny charakter zarządzania rewitalizacją i angażuje lokalnych interesariuszy w ocenę jakości wdrażanych działań.

W przypadku stwierdzenia konieczności zmian w Gminnym Programie Rewitalizacji, Wójt Gminy Jabłonna wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego modyfikację. W sytuacji, gdy cele rewitalizacji zostaną osiągnięte w całości lub częściowo, możliwe będzie uchylene odpowiedniej uchwały Rady Gminy dotyczącej GPR - również w całości lub części. Zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w trybie przyjętym dla jego uchwalenia, jednak - zgodnie z ustawą - nie wymaga uzyskania opinii instytucji wskazanych w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji, ani przeprowadzania konsultacji społecznych, o ile zmiana nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych ani Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Zgodnie z „Procedurą oceny Gminnych Programów Rewitalizacji w województwie lubelskim na lata 2021-2027”, system monitoringu GPR Gminy Jabłonna uwzględni zestaw wskaźników powiązanych z celami programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Wskaźniki te zostały dobrane w oparciu o Szczegółowy Opis Priorytetów (SZOP) programu regionalnego, co zapewnia spójność z wymogami polityki spójności Unii Europejskiej oraz ułatwia gromadzenie danych i raportowanie na poziomie lokalnym i regionalnym. Takie podejście gwarantuje, że realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji w Gminie Jabłonna będzie nie tylko skutecznie zarządzana, ale również transparentna, zgodna z obowiązującym prawem i zintegrowana z celami rozwoju regionalnego.

9.1. WSKAŹNIKI MONITORINGOWE

Monitoring celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna opierać się będzie na systematycznym gromadzeniu, analizowaniu i interpretowaniu rzetelnych danych dotyczących obszarów objętych rewitalizacją. Na tej podstawie formułowane będą oceny dotyczące skuteczności i efektywności podejmowanych działań oraz ich zgodności z założeniami programu.

Celem działań monitoringowych jest weryfikacja, czy realizowane przedsięwzięcia są adekwatne wobec zdiagnozowanych problemów i prowadzą do osiągania zaplanowanych celów rewitalizacyjnych. W tym celu zastosowany zostanie zestaw syntetycznych wskaźników ogólnych, które umożliwią określenie stanu i kierunku zmian zachodzących na obszarze objętym rewitalizacją - w ujęciu społecznym, gospodarczym, przestrzennym, środowiskowym i technicznym.

Tabela 30 - Wskaźniki monitoringowe dokumentu GPR.

Cel rewitalizacji	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło danych
1. Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba osób objętych wsparciem społecznym	osoby	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych	wydarzenia	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba osób korzystających z usług społecznych	osoby	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
2. Pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców	Liczba nowych mikro przedsiębiorstw	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba lokalnych partnerstw gospodarczych	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba zaadaptowanych obiektów na cele gospodarcze lub społeczne	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba kampanii promujących lokalne produkty	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
3. Poprawa stanu środowiska naturalnego i podniesienie świadomości ekologicznej	Powierzchnia zrewitalizowanych terenów zielonych	ha	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba uczestników działań edukacyjnych z zakresu ekologii	osoby	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba instalacji OZE	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
4. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa warunków życia mieszkańców	Długość zmodernizowanej sieci wodno-kanalizacyjnej	km	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych i chodników	km	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS

	Liczba budynków objętych termomodernizacją	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych	Liczba zrewitalizowanych budynków publicznych	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Powierzchnia nowych lub zmodernizowanych przestrzeni publicznych	m ²	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
	Liczba obiektów dziedzictwa kulturowego objętych ochroną lub adaptacją	szt.	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS

Źródło: Opracowanie własne

Równolegle prowadzony będzie monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych, z wykorzystaniem bardziej szczegółowych wskaźników odnoszących się do konkretnych kierunków działań. Każdy projekt będzie oceniany pod względem postępów realizacji, efektywności interwencji oraz wpływu na stan obszaru zdegradowanego. Kluczowe znaczenie będzie mieć również ocena wykorzystania różnych źródeł finansowania - zarówno publicznych, jak i prywatnych - oraz ich wpływ na procesy rewitalizacyjne.

Przedstawiony system umożliwi śledzenie postępów wdrażania projektów na poziomie szczegółowym, z uwzględnieniem przypisanych do nich wskaźników rezultatu i produktu. Dla każdego z kierunków działań określono odpowiednie mierniki, bazujące na danych liczbowych, które w sposób bezpośredni obrazują efekty realizowanych działań.

Podstawą do oceny będą dane pochodzące z:

- statystyk publicznych (m.in. Bank Danych Lokalnych GUS),
- rejestrów administracyjnych (np. KRS, CEIDG, CEPIK),
- danych gromadzonych przez jednostki organizacyjne Gminy Jabłonna,
- sprawozdań z realizacji projektów przez interesariuszy lokalnych.

Wskaźniki bazowe odnoszące się do stanu wyjściowego określono w oparciu o diagnozę obszaru rewitalizacji. Na ich podstawie możliwe będzie mierzenie postępu w realizacji celów oraz określenie konieczności ewentualnych korekt.

Zaplanowano monitoring wskaźników na dwóch poziomach. Monitoring wskaźników o charakterze ogólnym (dla strategii) i szczegółowych zgodnych z Programem FEL 2021-2027 (dla projektów). Monitoring będzie realizowany w cyklach trzyletnich, a jego wyniki zostaną przedstawione w postaci raportów przygotowywanych przez Urząd Gminy

Jabłonna. Raporty te będą przekazywane do Komitetu Rewitalizacji, który jako forum współpracy interesariuszy z organami gminy pełni funkcję opiniodawczo-doradczą i weryfikuje jakość wdrażanych działań.

W przypadku wystąpienia trudności, opóźnień bądź nieosiągnięcia zakładanych rezultatów, Komitet Rewitalizacji będzie miał możliwość zgłoszenia rekomendacji w zakresie podjęcia działań naprawczych lub dokonania aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Takie podejście wzmacnia partycypacyjny charakter zarządzania i pozwala na dynamiczne reagowanie na zmieniające się warunki w obszarze rewitalizacji.

Tabela 31 - Wskaźniki monitoringowe projektów GPR powiązane z programem FEL 2021-2027

Wskaźnik monitoringowy	Jedn ostka miary	Typ wskaźnika	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło danych
1. Wzmacnianie integracji społecznej oraz poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji					
WLWK-PLRO141 - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem;	szt	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRO199 - Liczba projektów z racjonalnymi usprawnieniami dla osób z niepełnosprawnościami	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji;	os.	rezultatu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji;	os.	rezultatu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
2. Pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców					
WLWK-PLRO001 - Liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw;	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRR049 - Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	rezultatu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
3. Poprawa stanu środowiska naturalnego i podniesienie świadomości ekologicznej					
WLWK-RCO114 - Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich;	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRO148 - Liczba wspartych obiektów infrastruktury na rewitalizowanych obszarach	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	os.	rezultatu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
4. Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa warunków życia mieszkańców					
WLWK-PLRO148 - Liczba wspartych obiektów infrastruktury na rewitalizowanych obszarach;	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRO147 - Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS

na rewitalizowanych obszarach					
WLWK-PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	os.	rezultatu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
5. Nadanie zdegradowanym obszarom nowych funkcji i poprawa jakości przestrzeni publicznych					
WLWK-PLRO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem;	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRO148 - Liczba wspartych obiektów infrastruktury na rewitalizowanych obszarach	szt.	produktu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem;	os.	rezultatu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS
WLWK-PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	os.	rezultatu	0	wzrost	JST/dane projektowe /GUS

Źródło: Opracowanie własne

9.2. EWALUACJA DOKUMENTU

Procesy monitorowania i ewaluacji są kluczowymi elementami nadzorczymi, niezbędnymi do skutecznej i transparentnej realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna. Ich zadaniem jest zapewnienie bieżącej weryfikacji skuteczności wdrażania działań rewitalizacyjnych, ocena realizacji celów programu, a także efektywności wydatkowania środków publicznych i zewnętrznych przeznaczonych na projekty rewitalizacyjne.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, GPR Gminy Jabłonna będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji co najmniej raz na trzy lata, począwszy od daty jego przyjęcia. Ocena ta będzie sporządzana w formie raportu, który zawierać będzie:

- analizę realizacji wskaźników monitorujących,
- ogólną ocenę postępów wdrażania GPR,
- rekomendacje dotyczące konieczności aktualizacji lub korekty treści dokumentu.

Monitoring GPR obejmie zarówno ocenę realizacji poszczególnych przedsięwzięć, jak i postępu w osiąganiu zakładanych celów strategicznych i szczegółowych. Gromadzone dane pochodzą m.in. z zasobów statystycznych (BDL GUS), publicznych rejestrów (CEIDG, CEPIK, KRS), oraz informacji zbieranych przez komórki organizacyjne Urzędu Gminy Jabłonna i jednostki podległe.

Integralnym elementem procesu ewaluacji będzie także zaangażowanie lokalnych interesariuszy, w tym członków Komitetu Rewitalizacji, którzy będą mieli możliwość opiniowania raportów oraz zgłaszania sugestii dotyczących przebiegu rewitalizacji. Raporty ewaluacyjne będą publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej, co zapewni pełną przejrzystość i jawność działań.

W ramach ewaluacji prowadzone będą również badania społeczne, w postaci ankiet, wywiadów i konsultacji, skierowane do mieszkańców oraz innych grup interesariuszy. Uzyskane w ten sposób dane umożliwią ocenę:

- trafności i skuteczności podejmowanych działań,
- aktualności potrzeb i problemów na obszarze rewitalizacji,
- poziomu zadowolenia społecznego z wdrażanych projektów.

Tego rodzaju podejście odpowiada założeniom ewaluacji on-going, prowadzonej równolegle z wdrażaniem programu. Jej celem jest bieżąca identyfikacja barier, analiza skuteczności działań i formułowanie wniosków, które mogą stanowić podstawę do ewentualnych korekt i aktualizacji GPR. Ewaluacja on-going zwiększa elastyczność procesu i jego zdolność do adaptacji w zmieniających się warunkach społecznych i instytucjonalnych. Uzupełnieniem procesu ewaluacyjnego może być również ewaluacja ex-post - prowadzona po zakończeniu realizacji programu. Ten rodzaj badania pozwala na kompleksową ocenę wpływu rewitalizacji na jakość życia mieszkańców, skuteczność rozwiązywania problemów lokalnych oraz ocenę niezamierzonych skutków interwencji. Ewaluacja ta, często określana mianem podsumowującej, umożliwia odpowiedź na pytanie, czy cele rewitalizacji zostały osiągnięte i w jakim stopniu.

Zaangażowanie członków Komitetu Rewitalizacji w przygotowanie i ocenę raportów ewaluacyjnych pozwoli na pełniejsze uwzględnienie perspektywy lokalnych interesariuszy i wykorzystanie ich wiedzy oraz doświadczenia. Dzięki temu system ewaluacji będzie bardziej reprezentatywny, społecznie zakorzeniony i skuteczny.

10. ZMIANY W UCHWAŁACH PO WPROWADZENIU GPR

10.1. UCHWAŁY DOTYCZĄCE ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH GMINY

Na terenie Gminy Jabłonna obowiązują uchwały przyjęte zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy oraz o zmianie Kodeksu cywilnego. Dokumenty te regulują zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład gminnego zasobu mieszkaniowego oraz określają sposób gospodarowania tym zasobem w perspektywie wieloletniej. Wśród aktów prawa miejscowego znajdują się m.in. uchwały Rady Gminy Jabłonna dotyczące:

- zasad wynajmowania lokali mieszkalnych i socjalnych, UCHWAŁA NR XI/70/2025 RADY GMINY JABŁONNA z dnia 25 marca 2025 r. w sprawie ustalenia zasad wynajmowania lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Jabłonna,
- wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy, UCHWAŁA NR XXXVIII/304/2022 RADY GMINY JABŁONNA z dnia 14 czerwca 2022 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Jabłonna na lata 2022 - 2026,
- stawek czynszu, Zarządzenie nr 71/2015 Wójta Gminy Jabłonna z dnia 31 lipca 2015 r. w sprawie ustalenia wysokości stawki czynszu najmu nieruchomości stanowiącej własność Gminy Jabłonna.

Po dokonaniu analizy obowiązujących przepisów lokalnych, stwierdzono brak konieczności ich zmiany w związku z przyjęciem Gminnego Programu Rewitalizacji. Planowane w ramach GPR działania rewitalizacyjne nie ingerują bezpośrednio w politykę mieszkaniową gminy, ani nie zakładają realizacji inwestycji w zakresie społecznego budownictwa czynszowego jako celu publicznego.

Przedsięwzięcia przewidziane w ramach programu koncentrują się na poprawie jakości przestrzeni publicznych, wzmacnianiu integracji społecznej oraz pobudzeniu aktywności lokalnej - i pozostają spójne z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Tym samym, wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji nie wymaga zmian legislacyjnych w dotychczas przyjętych uchwałach w tym zakresie.

10.2. UCHWAŁA DOTYCZĄCA FUNKCJONOWANIA KOMITETU REWITALIZACJI

Komitet Rewitalizacji Gminy Jabłonna to organ o charakterze społecznym, powołany w celu zapewnienia przejrzystości, partycypacji i nadzoru nad realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji. Stanowi forum współpracy i dialogu pomiędzy interesariuszami rewitalizacji a organami Gminy Jabłonna, w szczególności w zakresie przygotowania, prowadzenia oraz oceny procesu rewitalizacji. Pełni również funkcję opiniotwórczo-doradczą dla Wójta Gminy.

Powołanie Komitetu umożliwiło włączenie w proces zarządzania GPR przedstawicieli różnych środowisk - mieszkańców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, przedsiębiorców oraz innych podmiotów działających na rzecz lokalnego rozwoju. Nabór do Komitetu Rewitalizacji przeprowadzony został w trybie otwartym, zgodnie z Regulaminem określającym zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Jabłonna, przyjętym uchwałą Rady Gminy. Zgodnie z ogłoszeniem, członkami Komitetu mogą zostać przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, a także inne osoby i podmioty, których udział jest uzasadniony ze względu na ich aktywność na rzecz społeczności lokalnej i rozwoju gminy.

Komitet został formalnie powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Jabłonna na czas nieokreślony i działa w sposób ciągły. Istotnym elementem organizacyjnym było wyłonienie składu Komitetu jeszcze na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji, co umożliwiło jego członkom aktywne uczestnictwo już w fazie przygotowawczej dokumentu. W efekcie, przed przyjęciem programu przez Radę Gminy, Komitet Rewitalizacji wydał pozytywną opinię na temat GPR, zgodnie z zapisami swojego regulaminu.

Tym samym, przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji nie wymagało zmian w treści obowiązującej uchwały dotyczącej powołania i funkcjonowania Komitetu. Zachowano ciągłość pracy Komitetu, którego rola będzie kontynuowana również na etapie wdrażania, monitorowania i ewentualnej aktualizacji GPR - z zachowaniem zasady szerokiego udziału lokalnych interesariuszy.

11. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

Na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna, po analizie lokalnych uwarunkowań oraz charakterystyki obszaru rewitalizacji, podjęto decyzję o niewyznaczaniu Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR), o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Decyzja ta wynika z oceny aktualnych potrzeb oraz zakresu planowanych interwencji, które - zdaniem Gminy - mogą być skutecznie realizowane w ramach obowiązujących instrumentów prawnych i organizacyjnych, bez konieczności uruchamiania dodatkowych, odrębnych narzędzi, jakie oferuje instytucja Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Jednocześnie, gmina nie wyklucza możliwości ustanowienia SSR w przyszłości, jeśli w trakcie realizacji GPR pojawią się okoliczności wskazujące na potrzebę wprowadzenia dodatkowych mechanizmów wspierających proces rewitalizacji - w szczególności w zakresie:

- ułatwienia realizacji inwestycji publicznych na terenie obszaru rewitalizacji,
- poprawy efektywności zarządzania nieruchomościami,
- przyspieszenia procesu remontów, modernizacji i zagospodarowania przestrzeni publicznych,
- zwiększenia dostępności do instrumentów wsparcia dla inwestorów prywatnych.

Zgodnie z ustawą, Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać ustanowiona uchwałą Rady Gminy Jabłonna, stanowiącą akt prawa miejscowego. Jej obowiązywanie nie może przekroczyć okresu 10 lat i nie podlega przedłużeniu. Ustanowienie SSR wymagać będzie spełnienia określonych w ustawie wymogów formalnych, w tym m.in. wskazania granic strefy, zakresu stosowania ułatwień oraz katalogu instrumentów planowanych do wykorzystania.

Ewentualne wprowadzenie SSR będzie poddane konsultacjom społecznym oraz zostanie poprzedzone szczegółową analizą efektywności i celowości jej wdrożenia - z uwzględnieniem zarówno uwarunkowań przestrzennych, jak i społeczno-gospodarczych oraz finansowych.

12. REALIZACJA GPR W ZAKRESIE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO I KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jabłonna, wraz z uchwalonymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (mpzp), stanowi podstawę kształtowania polityki przestrzennej na poziomie lokalnym. Dokumenty te określają ogólne ramy zagospodarowania przestrzennego, wyznaczają kierunki rozwoju przestrzennego gminy oraz wskazują zasady przeznaczenia terenów pod konkretne funkcje (np. mieszkaniowe, usługowe, przemysłowe, rekreacyjne, rolnicze czy komunikacyjne).

W związku z tym, aby Gminny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna do roku 2030, a w szczególności wynikające z niego projekty inwestycyjne, mógł być skutecznie realizowany, musi on pozostawać w zgodzie z aktualnie obowiązującym studium oraz zapisami mpzp, obowiązującymi na obszarach rewitalizacji. Projekty przewidziane do

realizacji w ramach GPR - zwłaszcza te związane z przekształceniami przestrzennymi, zmianą funkcji obiektów, zagospodarowaniem terenów publicznych czy rozbudową infrastruktury technicznej - wymagają zgodności z polityką przestrzenną gminy.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13 ustawy o rewitalizacji, Gminny Program Rewitalizacji powinien zawierać odniesienie do planowania przestrzennego, w tym określenie ewentualnych potrzeb dostosowania studium lub miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do działań przewidzianych w GPR. W sytuacji, gdy zapisy programu rewitalizacji okażą się niespójne z obowiązującym studium, zgodnie z art. 20 ustawy, gmina zobowiązana jest do niezwłocznego rozpoczęcia procedury jego zmiany, tak aby usunąć rozbieżności i umożliwić realizację zapisanych przedsięwzięć.

Analogicznie - w przypadku, gdy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie pozwala na realizację projektów rewitalizacyjnych przewidzianych w GPR (np. nie dopuszcza danej funkcji terenu, zabudowy, przebudowy, zmiany przeznaczenia działek lub układu komunikacyjnego), gmina powinna podjąć działania w kierunku zmiany obowiązującego planu miejscowego lub uchwalenia nowego. Procedura ta jest realizowana zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i podlega szeroko zakrojonym konsultacjom społecznym.

Należy również podkreślić, że integracja dokumentów planistycznych z założeniami GPR ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia spójności i efektywności działań rewitalizacyjnych. Tylko kompleksowe i skoordynowane podejście umożliwia skuteczne przeciwdziałanie degradacji przestrzennej i społecznej, wspierając jednocześnie lokalne inicjatywy oraz rozwój gospodarczy i środowiskowy obszarów objętych rewitalizacją.

W przypadku Gminy Jabłonna, analiza zapisów obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz aktualnych planów miejscowych wykazała, że projekty zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji dla gminy Jabłonna do roku 2030 są zgodne z istniejącą polityką przestrzenną gminy. Na moment uchwalenia GPR nie zachodzi potrzeba bezpośredniej zmiany dokumentów planistycznych. Niemniej jednak, dokument pozostaje otwarty na dalsze dostosowania - w szczególności w zakresie zmian funkcjonalnych na terenach objętych rewitalizacją, jeśli w przyszłości pojawią się przesłanki formalne lub społeczne do ich modyfikacji.

Tym samym realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna będzie ściśle powiązana z dokumentami planistycznymi gminy. Wszelkie ewentualne korekty w dokumentach planistycznych będą podejmowane w sposób skoordynowany, transparentny i z udziałem interesariuszy lokalnych, aby zapewnić spójność pomiędzy celami rewitalizacyjnymi a polityką przestrzenną gminy oraz umożliwić skuteczne wdrażanie przedsięwzięć przewidzianych w GPR.

12.1. PLAN OGÓLNY GMINY JABŁONNA

W związku z wejściem w życie nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, której kluczowym elementem jest wprowadzenie nowego instrumentu planistycznego - planu ogólnego gminy, Gmina Jabłonna planuje jego opracowanie i uchwalenie do końca 2025 roku. Plan ogólny będzie podstawowym dokumentem kształtującym politykę przestrzenną na poziomie lokalnym i będzie wiążący przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W tym kontekście Gminny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna do roku 2030 musi być spójny nie tylko z obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, ale również z przyszłym planem ogólnym. Dlatego też już na etapie jego przygotowania należy uwzględnić ustalenia GPR, w tym w szczególności:

- lokalizację obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego,
- planowane zmiany funkcjonalne i inwestycje infrastrukturalne na tym obszarze,
- kierunki przekształceń przestrzennych wynikających z celów i kierunków działań GPR,
- oraz priorytety rewitalizacyjne dotyczące poprawy jakości przestrzeni publicznych, nadawania nowych funkcji zdegradowanym terenom oraz realizacji projektów sprzyjających integracji społecznej i aktywizacji gospodarczej.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13 ustawy o rewitalizacji, GPR powinien zawierać sposób jego realizacji w zakresie planowania przestrzennego. W przypadku Gminy Jabłonna sposób ten będzie realizowany poprzez odpowiednie zapisy w planie ogólnym, które umożliwią wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych w sposób zgodny z ramami prawnymi, funkcjonalnymi i przestrzennymi.

W szczególności przewiduje się:

- ujęcie obszaru rewitalizacji jako strefy planistycznej o szczególnych potrzebach rozwojowych lub społecznych, co pozwoli na jego preferencyjne traktowanie w ramach polityki przestrzennej gminy;
- dostosowanie przeznaczenia terenów objętych rewitalizacją do potrzeb wynikających z planowanych przedsięwzięć (np. zmiana funkcji z gospodarczej na usługową, mieszkaniową, rekreacyjną);
- umożliwienie przekształceń i modernizacji istniejącej zabudowy, zgodnie z celami programu rewitalizacji;
- ochronę i rozwój przestrzeni publicznych oraz terenów zielonych, które mają istotne znaczenie dla jakości życia i integracji mieszkańców.

Wprowadzenie odpowiednich zapisów dotyczących rewitalizacji w planie ogólnym gminy pozwoli także na zapewnienie zgodności przyszłych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z celami GPR, eliminując ryzyko niespójności i konieczności częstych zmian w dokumentach planistycznych. Tym samym plan ogólny stanie się kluczowym narzędziem koordynującym politykę przestrzenną z polityką rewitalizacyjną. Uwzględnienie celów i kierunków Gminnego Programu Rewitalizacji w tym dokumencie planistycznym będzie gwarancją skuteczności i ciągłości działań rewitalizacyjnych w Gminie Jabłonna.

12.2. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) są aktami prawa miejscowego, które w sposób wiążący określają przeznaczenie terenów, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz sposób zagospodarowania i warunki zabudowy na obszarze gminy. Ustalenia mpzp, obok innych regulacji prawnych, w istotny sposób wpływają na sposób wykonywania prawa własności nieruchomości, a także stanowią podstawę do wydawania decyzji administracyjnych związanych z zagospodarowaniem terenu.

Z tego względu, w trakcie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłonna do roku 2030, dokonano analizy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów objętych rewitalizacją. W przypadku Gminy Jabłonna, obszar rewitalizacji obejmuje sołectwa: Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek oraz Tuszów.

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że zapisy obowiązujących planów miejscowych dla analizowanych obszarów pozostają spójne z kierunkami i celami rewitalizacji. W szczególności nie zidentyfikowano sprzeczności w zakresie: granic terenów objętych planami, linii rozgraniczających funkcje terenów i zasad ich zagospodarowania, oznaczeń przeznaczenia terenów, ustaleń dotyczących linii zabudowy, czy warunków lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Zapise w mpzp zasady nie ograniczają ani nie wykluczają realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w GPR, zarówno w kontekście działań infrastrukturalnych, jak i projektów społecznych czy gospodarczych planowanych na wskazanym obszarze.

Na obecnym etapie prac nie zachodzi konieczność zmiany treści obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Jabłonna. W związku z tym nie przewiduje się ich aktualizacji w bezpośrednim następstwie uchwalenia GPR.

Jednocześnie należy podkreślić, że w przyszłości - w miarę rozwoju sytuacji społeczno-gospodarczej oraz w odpowiedzi na ewentualne potrzeby inwestycyjne - nie wyklucza się konieczności wprowadzenia zmian w mpzp. W takim przypadku zmiany te będą wdrażane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, przy pełnym poszanowaniu zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji oraz w uzgodnieniu z interesariuszami lokalnymi.

Takie podejście zapewnia spójność działań planistycznych z kierunkami rewitalizacji i pozwala na elastyczne dostosowywanie dokumentów planistycznych do aktualnych potrzeb rozwojowych gminy, przy jednoczesnym zachowaniu zgodności z założeniami dokumentu GPR.

12.3. MIEJSCOWY PLAN REWITALIZACJI

Miejscowy plan rewitalizacji to szczególna forma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dedykowana obszarowi rewitalizacji. Jego celem jest umożliwienie precyzyjnego kształtowania ładu przestrzennego na tym terenie, z uwzględnieniem potrzeb i celów procesu rewitalizacyjnego. Plan ten pozwala na wprowadzenie szczegółowych regulacji w zakresie: standardów i jakości nowej zabudowy, formy i funkcji przestrzeni publicznych, lokalizacji oraz liczby obiektów

wielkopowierzchniowych, kształtowania pasa drogowego jako przestrzeni publicznej, w tym np. poprzez strefy uspokojonego ruchu lub przestrzenie wspólne (shared space).

W ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Jabłonna do roku 2030, dokonano analizy zasadności sporządzenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Na obecnym etapie nie stwierdzono konieczności jego uchwalenia, ponieważ projektowane przedsięwzięcia mogą być realizowane w oparciu o obowiązujące dokumenty planistyczne gminy. Nie wyklucza się jednak, że w toku realizacji GPR mogą pojawić się nowe uwarunkowania przestrzenne lub inwestycyjne, które uzasadnią potrzebę uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji. W takim przypadku dokument GPR zostanie uzupełniony o:

- precyzyjne wskazanie granic obszarów, których plan miałby dotyczyć,
- powiązanie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, jeżeli zajdzie taka potrzeba,
- oraz szczegółowe wytyczne dotyczące kształtowania zapisów planu.

Dzięki temu możliwe będzie elastyczne dostosowanie narzędzi planistycznych do potrzeb wynikających z wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji, przy jednoczesnym zachowaniu spójności z polityką przestrzenną Gminy Jabłonna.

12.4. PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI

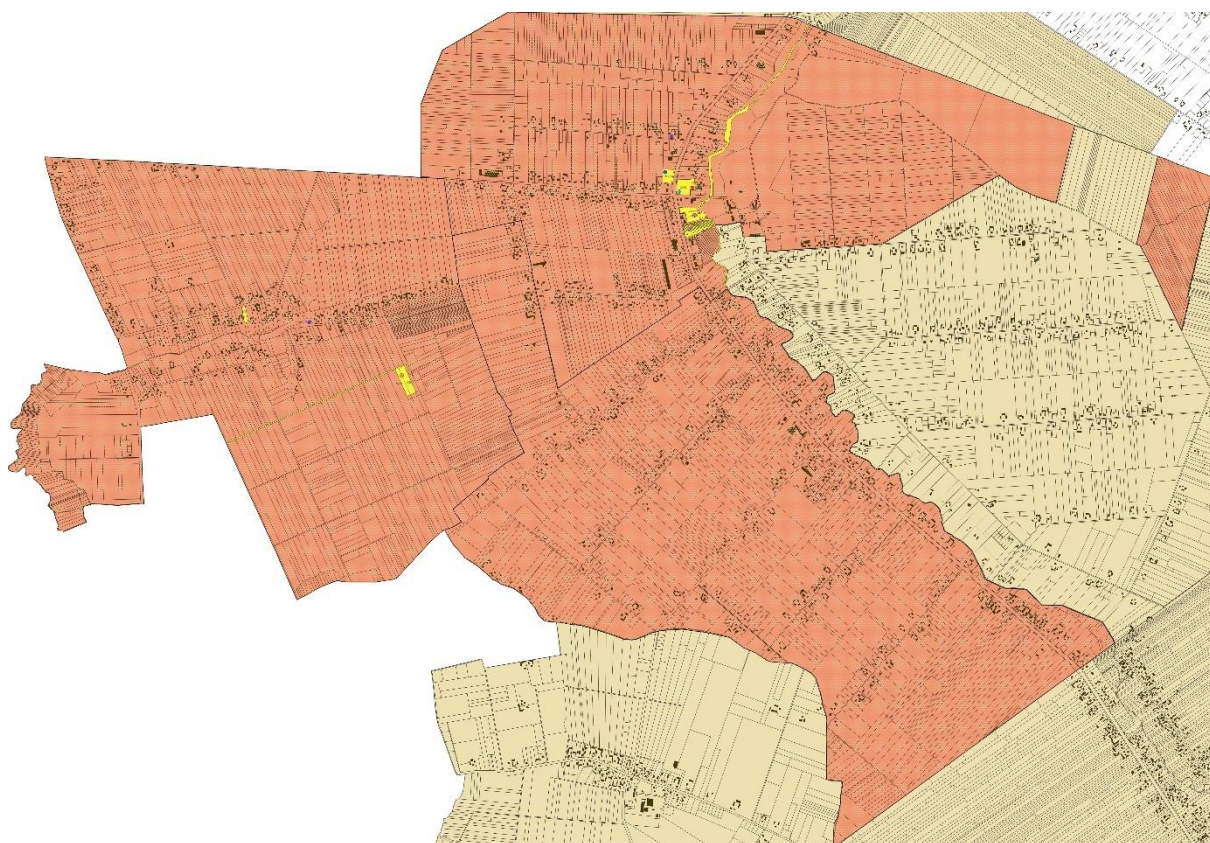
Mapa dotycząca podstawowych kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji stanowi obowiązkowy element Gminnego Programu Rewitalizacji. Opracowana została w formie załącznika graficznego, na mapie w skali 1:5000, i pełni funkcję poglądową - umożliwiając zobrazowanie przestrzennego wymiaru planowanych interwencji rewitalizacyjnych.

Celem takiego przedstawienia jest zapewnienie przejrzystości oraz zwiększenie czytelności dokumentu, szczególnie dla odbiorców nieposiadających specjalistycznej wiedzy planistycznej. Mapa pozwala na graficzne uchwycenie relacji pomiędzy istniejącym zagospodarowaniem terenu a projektowanymi kierunkami działań, wynikającymi z celów GPR. Na mapie uwzględniono m.in.: stan istniejący, oparty na mapie ewidencyjnej (w tym granice działek oraz zabudowę), lokalizację planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz orientacyjny zasięg ich oddziaływania,

Mapa ta stanowi Załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna do roku 2030 i wspiera proces komunikacji wizualnej założeń programu, a także ułatwia jego wdrażanie, koordynację i monitoring przestrzenny.

Opisując wpływ projektów realizowanych w ramach GPR na kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych w obszarze rewitalizacji, należy zaznaczyć, że będzie miała ona istotny wpływ na przestrzeń i ich funkcjonalność w gminie. Przedstawione niżej inwestycje nie tylko wprowadzą nowe funkcje użytkowe, ale także przekształcą zdegradowane przestrzenie w atrakcyjne, dostępne i bezpieczne miejsca dla mieszkańców.

Mapa 12 - Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne

Budowa skateparku oraz toru rowerowego typu pumptrack stworzy przestrzeń dedykowaną głównie młodzieży, ale także rodzinom z dziećmi. Nowa infrastruktura sportowo-rekreacyjna przyczyni się do aktywizacji społecznej i zdrowotnej mieszkańców, wspierając lokalne więzi społeczne oraz zwiększając atrakcyjność terenów publicznych.

Zagospodarowanie terenów przyległych do rzeki Czarniejówki w miejscowości Jabłonna-Majątek (I i II etap) stanowić będzie modelowy przykład przekształcenia zdegradowanej przestrzeni nadrzecznej w zieloną oś rekreacyjną. Projekt zwiększy walory krajobrazowe i ekologiczne, poprawi jakość przestrzeni publicznej oraz umożliwi mieszkańcom bezpośredni kontakt z naturą, oferując tereny spacerowe, rekreacyjne i edukacyjne.

Modernizacja boiska sportowego wraz z infrastrukturą w Jabłonnice-Majątek odpowiada na potrzebę rozwoju sportu lokalnego oraz aktywności fizycznej. Projekt poprawi stan techniczny istniejącej infrastruktury, dostosowując ją do współczesnych potrzeb i norm, co przyczyni się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej i społecznej tego obszaru.

Budowa zaplecza PSZOK - w tym budynku magazynowego, administracyjno-socjalnego, wagi, wiaty oraz przebudowy drogi wewnętrznej - wprowadzi nową funkcję techniczno-logistyczną w przestrzeni gminnej. Realizacja projektu umożliwi efektywniejszą gospodarkę odpadami, poprawi porządek przestrzenny i warunki środowiskowe, a także zwiększy świadomość mieszkańców w zakresie selektywnej zbiórki i recyklingu.

Modernizacja remizy OSP w Tuszowie wzmocni infrastrukturę służącą bezpieczeństwu mieszkańców. Remiza zyska nowe funkcje społeczne i edukacyjne, a jej poprawiona funkcjonalność wpłynie pozytywnie na gotowość operacyjną straży oraz może być wykorzystywana jako lokalne centrum integracyjne.

Wymiana i budowa hydrantów w sołectwach Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza, Tuszów, Czerniejów, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi oraz Wierciszów stanowi kluczowy element modernizacji infrastruktury technicznej. Dzięki temu wzrośnie bezpieczeństwo pożarowe oraz efektywność działań ratowniczych, co wpływa również na poprawę jakości przestrzeni zamieszkania i infrastruktury podziemnej.

Podsumowując, realizacja tych projektów przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców poprzez rozwój funkcji rekreacyjnych, społecznych, technicznych i środowiskowych. Inwestycje te stanowią silny impuls dla rewitalizacji przestrzeni zdegradowanych, zwiększając ich wartość użytkową, estetyczną i symboliczną w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy.

13. OPIS PROCESU ZAANGAŻOWANIA PARTNERÓW, CZYLI INTERESARIUSZY REWITALIZACJI

Na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gmina Jabłonna wykorzystwała różnorodne formy partycypacji społecznej, mające na celu aktywne włączenie lokalnych interesariuszy w proces przygotowania dokumentu. Partycypacja została zaplanowana w sposób przemyślany i dostosowany do specyfiki gminy oraz charakteru i oczekiwań poszczególnych grup uczestników.

W kolejnych etapach prac zastosowano szeroką gamę dostępnych narzędzi, które umożliwiły wszechstronny udział społeczności lokalnej w formułowaniu celów i działań rewitalizacyjnych. Konsultacje prowadzone były w co najmniej trzech różnych formach, zgodnie z ustawowymi wymaganiami. Uwagi można było składać zarówno w formie pisemnej, ustnej, jak i elektronicznej, z wykorzystaniem formularzy papierowych i internetowych. Odbyły się również otwarte spotkania konsultacyjne z udziałem mieszkańców, przedstawicieli władz gminy oraz reprezentantów lokalnych organizacji i instytucji, które pełniły rolę partnerów rewitalizacji. W trakcie spotkań umożliwiono prowadzenie dialogu i bezpośrednią wymianę opinii.

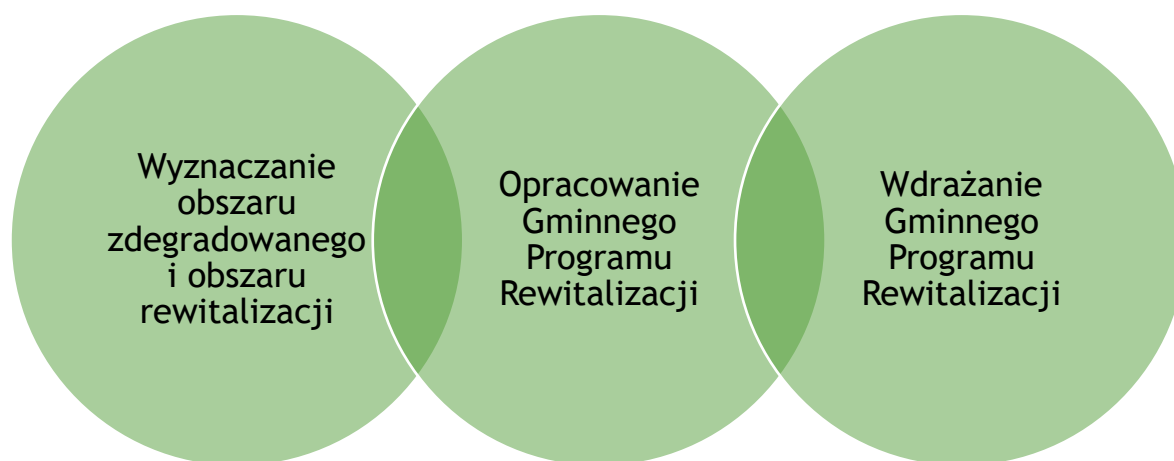
Informacje o realizowanym procesie były szeroko upowszechniane za pomocą tradycyjnych kanałów komunikacji, takich jak ogłoszenia na tablicach informacyjnych czy plakaty, a także poprzez nowoczesne formy - publikacje na stronie internetowej gminy, media społecznościowe oraz ogłoszenia podczas wydarzeń lokalnych. Takie podejście miało na celu jak najszersze dotarcie do mieszkańców oraz budowanie poczucia współodpowiedzialności za działania rewitalizacyjne.

Niniejszy rozdział zawiera opis działań partycypacyjnych zrealizowanych zgodnie z art. 8 rozporządzenia ogólnego, w tym zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych, przedstawicieli organizacji obywatelskich, środowisk działających na rzecz ochrony środowiska, promocji włączenia społecznego, równości szans, niedyskryminacji i praw osób z niepełnosprawnościami.

W prace nad GPR Gminy Jabłonna zaangażowana została społeczność lokalna - mieszkańcy gminy, w szczególności obszaru rewitalizacji, a także szereg lokalnych instytucji i organizacji, takich jak: koła gospodyń wiejskich, jednostki OSP, szkoły, rady sołeckie, organizacje seniorskie, placówki edukacyjne i kulturalne, biblioteka publiczna, ośrodek pomocy społecznej, grupy nieformalne czy stowarzyszenia lokalne.

Na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji oraz w toku opracowywania programu, interesariusze mieli możliwość realnego wpływu na jego kształt - poprzez składanie opinii, uczestnictwo w spotkaniach oraz zgłaszanie pisemnych uwag. Po przyjęciu dokumentu ich zaangażowanie nie ustanie - będą oni aktywnymi partnerami w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Część z tych podmiotów będzie realizować projekty własne, uwzględnione w GPR jako istotny element zintegrowanych działań rewitalizacyjnych.

Rysunek 8 - Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na poszczególnych etapach prac

Źródło: Opracowanie własne

13.1. ZAANGAŻOWANIE LOKALNYCH INTERESARIUSZY NA ETAPIE WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Konsultacje społeczne zostały przeprowadzone na podstawie Zarządzenia nr 180/2024 Wójta Gminy Jabłonna z dnia 30 września 2024 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu uchwały dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna. Informacje o procesie konsultacyjnym były szeroko rozpowszechniane w różnych kanałach komunikacji: poprzez stronę internetową Gminy Jabłonna, tablice informacyjne, podczas spotkań z sołtysami oraz na sesjach Rady Gminy - wszystko po to, aby włączyć możliwie najszersze grono interesariuszy w proces decyzyjny.

Konsultacje przeprowadzono w terminie od 8 października 2024 r. do 12 listopada 2024 r. na podstawie:

- art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 609),
- art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 3 ustawy o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 278),

- § 2 ust. 1 Uchwały nr XXII/149/2016 Rady Gminy Jabłonna z dnia 13 września 2016 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w Gminie Jabłonna (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2016 r. poz. 4106).

Celem konsultacji społecznych było:

1. poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz zapewnienie spójności planowanych działań rewitalizacyjnych z tymi potrzebami;
2. prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych na temat procesu rewitalizacji, jego celów, zasad i przebiegu;
3. wspieranie dialogu i integracji interesariuszy wokół rewitalizacji;
4. zapewnienie udziału mieszkańców i partnerów społecznych w przygotowaniu dokumentów rewitalizacyjnych, w tym GPR;
5. promowanie i wspieranie aktywnego udziału interesariuszy w realizacji GPR;
6. stworzenie możliwości wyrażenia opinii przez interesariuszy na wszystkich etapach przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji.

Dzięki przeprowadzonym konsultacjom możliwa była weryfikacja tez zawartych w diagnozie oraz prawidłowości wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Interesariusze wskazali także oczekiwane kierunki działań, a zgłoszone sugestie posłużyły do wprowadzenia korekt i uzupełnień w treści diagnozy. Szczegółowy opis całego procesu zawarty jest w Protokole z konsultacji społecznych, opublikowanym na stronie internetowej Urzędu Gminy Jabłonna:

<https://www.jablonna.lubelskie.pl/aktualnosci/n,372199,wyniki-konsultacji-spoecznych-dotyczacych-wyznaczenia-obszaru-zdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-na-terenie-gminy-jablonna.html>

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, zastosowano następujące formy prowadzenia konsultacji:

1. składanie opinii w formie elektronicznej na formularzu (załącznik nr 2 do zarządzenia),
2. składanie opinii w formie papierowej na tym samym formularzu,
3. wypełnienie ankiety internetowej dostępnej na stronie www.jablonna.lubelskie.pl,
4. składanie uwag ustnych do protokołu - po wcześniejszym umówieniu wizyty w Urzędzie Gminy.

Opinie dotyczące projektu uchwały można było przysyłać na adres e-mail: m.pastuszak@jablonna.lubelskie.pl lub składać osobiście bądź pocztą na adres: Urząd Gminy Jabłonna, Jabłonna-Majątek 22, 23-114 Jabłonna-Majątek.

Ankieta internetowa została udostępniona na stronie internetowej Gminy Jabłonna, a do jej realizacji wykorzystano formularze Google. W trakcie konsultacji zebrano 33 odpowiedzi, obejmujące 11 pytań dotyczących diagnozy oraz 4 pytania statystyczne. Uczestnicy ankiety ocenili pozytywnie zasadność wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, jednocześnie wskazując najważniejsze problemy społeczne i infrastrukturalne występujące na terenie gminy. Potwierdziło to zasadność przyjętych założeń diagnostycznych. Dzięki ankiecie możliwe było zaangażowanie osób, które nie mogły uczestniczyć w otwartych spotkaniach konsultacyjnych.

Konsultacje pisemne realizowano za pomocą formularzy papierowych dostępnych w Urzędzie Gminy oraz formularzy elektronicznych na stronie internetowej. W wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne opinie pisemne. Podobnie, nie odnotowano żadnych zgłoszeń ustnych do protokołu.

13.2. ZAANGAŻOWANIE LOKALNYCH INTERESARIUSZY NA ETAPIE OPRACOWANIA GPR

Na etapie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Jabłonna do roku 2030 konsultacje społeczne zostaną zrealizowane na podstawie: art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 609), art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 3 ustawy o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 278), § 2 ust. 1 Uchwały nr XXII/149/2016 Rady Gminy Jabłonna z dnia 13 września 2016 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w Gminie Jabłonna (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2016 r. poz. 4106).

Opinie interesariuszy będą zbierane w trzech różnorodnych formach: formularza uwag pisemnych przesłanego do Urzędu Gminy drogą elektroniczną lub pocztą tradycyjną, ankiety dostępnej na stronie internetowej oraz bezpośrednio, w formie otwartego stacjonarnego spotkania konsultacyjnego. Zachowany zostanie 35 dniowy termin oraz formy konsultacji wynikające z ustawy o rewitalizacji.

Otwarte dla wszystkich interesariuszy spotkanie konsultacyjne w formie stacjonarnej odbędzie się w Urzędzie Gminy Niedzwica. Na spotkanie zostaną zaproszeni w szczególności przedstawiciele sołectw wchodzących w skład obszaru rewitalizacji oraz lokalni partnerzy społeczni i gospodarczy.

Konsultacje w formie pisemnej realizowane będą na podstawie formularza dostępnego w Urzędzie Gminy Jabłonna lub formularza dostępnego na stronie internetowej. Opinie dotyczące projektu uchwały można będzie przysyłać na adres e-mail: m.pastuszek@jablonna.lubelskie.pl lub składać osobiście bądź pocztą na adres: Urząd Gminy Jabłonna, Jabłonna-Majątek 22, 23-114 Jabłonna-Majątek.

Proces konsultacyjny zostanie opisany w formie raportu z konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Jabłonna do roku 2030.

13.3. ZAANGAŻOWANIE LOKALNYCH INTERESARIUSZY NA ETAPIE WDRAŻANIA GPR

Zaangażowanie interesariuszy w proces rewitalizacji będzie kontynuowane również na etapie wdrażania, monitorowania oraz oceny realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna. Zaplanowane mechanizmy współpracy z partnerami społecznymi i gospodarczymi opierają się na zasadzie szerokiego udziału wszystkich grup interesariuszy, co stwarza przestrzeń do budowania trwałych partnerstw pomiędzy różnorodnymi podmiotami zaangażowanymi w proces rewitalizacji. Zakres i skład grup interesariuszy pozostaje adekwatny do charakteru problemów i skali działań podejmowanych na obszarze rewitalizacji.

W trakcie opracowywania GPR Gminy Jabłonna stworzono możliwość aktywnego udziału przedstawicieli organizacji społecznych i gospodarczych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, a także instytucji zajmujących się ochroną środowiska, wspierających działania na rzecz równości szans, praw podstawowych, praw

osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałania dyskryminacji. Takie podejście zostanie utrzymane również na etapie wdrażania programu.

Współpraca z interesariuszami będzie służyć zarówno lepszemu dopasowaniu działań do lokalnych potrzeb, jak i identyfikacji potencjalnych partnerów do realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. Projekty będą realizowane zarówno przez Gminę Jabłonna, jak i przez lokalnych partnerów - przedstawicieli organizacji i instytucji działających na terenie gminy. Do grona kluczowych interesariuszy zaliczają się m.in.: Koła Gospodyń Wiejskich, jednostki OSP, lokalne szkoły, biblioteka, ośrodek pomocy społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, grupy senioralne, spółdzielnie mieszkaniowe oraz organizacje pozarządowe i nieformalne grupy mieszkańców. Katalog ten nie jest zamknięty - w procesie wdrażania możliwe będzie włączanie kolejnych podmiotów, zgodnie z zasadą otwartości i współpracy.

Na etapie wdrażania i monitorowania GPR szczególny nacisk położony zostanie na partycypację społeczną, która będzie realizowana m.in. poprzez:

- udział interesariuszy w realizacji projektów jako partnerzy, wykonawcy lub beneficjenci;
- organizację wydarzeń angażujących społeczność lokalną (np. spotkania, konsultacje, warsztaty, spacerzy badawcze);
- umożliwienie zgłaszania nowych pomysłów i projektów w ramach aktualizacji GPR;
- prowadzenie badań ankietowych, zbieranie opinii i danych do celów ewaluacji;
- informowanie mieszkańców o przebiegu realizacji GPR poprzez działania promocyjno-edukacyjne.

Projekty rewitalizacyjne opisane w rozdziale 6 niniejszego dokumentu często mają charakter partnerski i zakładają istotny udział mieszkańców i organizacji lokalnych. Inwestycje infrastrukturalne zostaną zaprojektowane tak, by służyły społeczności lokalnej, natomiast działania miękkie będą realizowane we współpracy z nią, angażując obywateli w sposób bezpośredni.

W czasie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Jabłonna do roku 2030 przewidziano także szeroką kampanię informacyjną skierowaną do mieszkańców i lokalnych interesariuszy. Gmina Jabłonna korzystać będzie z narzędzi komunikacyjnych takich jak dedykowana podstrona na stronie internetowej urzędu gminy oraz profil w mediach społecznościowych. Celem tych działań będzie poszerzanie grona odbiorców oraz wzmacnianie realnego współdecydowania o przyszłości gminy.

Ważną rolę w procesie monitorowania i oceny realizacji GPR odgrywać będzie Komitet Rewitalizacji, będący forum dialogu i współpracy interesariuszy z władzami gminy. Komitet pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą dla Wójta Gminy Jabłonna i bierze udział w ocenie postępów realizacji programu. Opinie Komitetu będą uwzględniane m.in. przy opracowywaniu raportów z monitoringu oraz w trakcie aktualizacji dokumentu.

Za koordynację wdrażania oraz monitoringu GPR w strukturze Urzędu Gminy Jabłonna odpowiedzialne będą wskazane komórki organizacyjne, w szczególności jednostki zajmujące się rozwojem lokalnym, inwestycjami, polityką przestrzenną oraz pozyskiwaniem środków zewnętrznych.

14. SPIS TABEL, WYKRESÓW, RYSUNKÓW I MAP

Tabela 1 - Zmiana liczby urodzeń latach 2019-2023 w sołectwach Gminy Jabłonna	14
Tabela 2 - Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Jabłonna...	15
Tabela 3 - Powody udzielania pomocy społecznej w gminie Jabłonna w 2022 roku	18
Tabela 4 - Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023	21
Tabela 5 - Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023).....	24
Tabela 6 - Interwencje publiczne na terenie Gminy Jabłonna w 2023 r.....	27
Tabela 7 - Szkoły podstawowe funkcjonujące na terenie gminy Jabłonna	28
Tabela 8 - Średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty w szkołach na terenie Gminy Jabłonna	30
Tabela 9 - Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Jabłonna.....	31
Tabela 10 - Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa	34
Tabela 11 - Procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Jabłonna	36
Tabela 12 - Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła w poszczególnych sołectwach w Gminie Jabłonna	45
Tabela 13 - Zabytki wpisane do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz Rejestru Zabytków Województwa Lubelskiego zlokalizowane w gminie Jabłonna	46
Tabela 14 - Zabytki wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków zlokalizowane w gminie Jabłonna	47
Tabela 15 - Imprezy organizowane w gminie Jabłonna oraz liczba ich uczestników w latach 2018-2022.....	48
Tabela 16 - Poziom degradacji przestrzeni publicznej na terenie Gminy Jabłonna	51
Tabela 17 - Występowanie budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w sołectwach w Gminie Jabłonna.....	57
Tabela 18 - Zestawienie wskaźników delimitacyjnych	58
Tabela 19 - Wyznaczenie sołectw o szczególnym nasileniu problemów	60
Tabela 20 - Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Jabłonna	61
Tabela 21 - Cele rewitalizacji i kierunki działań GPR	66
Tabela 22 - Zgodność Celów rewitalizacji w GPR z Celami Strategicznymi SRGJ.	75
Tabela 23 - Zgodność Celów rewitalizacji w GPR z Celami Strategicznymi SRPS.....	77
Tabela 24 - Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych przez Gminę Jabłonna - projekty podstawowe	80
Tabela 25 - Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych przez Gminę Jabłonna - projekty uzupełniające	87
Tabela 26 - Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych przez lokalnych interesariuszy	89

Tabela 27 - Szacunkowe ramy finansowe GPR.....	90
Tabela 28 - Zakres zadań Koordynatora ds. rewitalizacji i zespołu do spraw rewitalizacji.	94
Tabela 29 - Harmonogram realizacji przedsięwzięć GPR	96
Tabela 30 - Wskaźniki monitoringowe dokumentu GPR.	99
Tabela 31 - Wskaźniki monitoringowe projektów GPR powiązane z programem FEL 2021-2027.....	101
Wykres 1 - Liczba kobiet i mężczyzn na terenie Gminy Jabłonna w latach 2019-2023	11
Wykres 2 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2019-2023.....	12
Wykres 3 - Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi.....	12
Wykres 4 - Przyrost naturalny w gminie Jabłonna w latach 2019-2022	13
Wykres 5 - Saldo migracji w gminie Jabłonna w latach 2019-2023	15
Wykres 6 - Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, korzystających z pomocy społecznej w gminie Jabłonna w latach 2018-2022	18
Wykres 7 - Rodziny i dzieci na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Jabłonna	19
Wykres 8 - Środki finansowe na pomoc społeczną w gminie Jabłonna w latach 2018-2022.	20
Wykres 9 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Jabłonna	22
Wykres 10 - Liczba bezrobotnych w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna	22
Wykres 11 - Liczba bezrobotnych w grupach do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia w Gminie Jabłonna	23
Wykres 12 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna.....	25
Wykres 13 - Miejscowe zagrożenia w podziale na rodzaje występujące w gminie Jabłonna w latach 2019-2023.....	26
Wykres 14 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna.....	27
Wykres 15 - Liczba uczniów szkół podstawowych na terenie gminy Jabłonna w latach 2018-2022.....	29
Wykres 16 - Współczynnik skolaryzacji netto w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022	29
Wykres 17 - Frekwencja wyborcza w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim	33
Wykres 18 - Struktura przedsiębiorstw w Gminie Jabłonna na podstawie liczby zatrudnionych pracowników	35
Wykres 19 - Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Jabłonna w latach 2019-2023.....	36
Wykres 20 - Struktura gruntów w gminie Jabłonna	38

Wykres 21 - Struktura gruntów gminy Jabłonna w porównaniu do województwa lubelskiego oraz powiatu lubelskiego	39
Wykres 22 - Powierzchnia gruntów i użytków rolnych w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w 2020 roku.....	39
Wykres 23 - Klimat w gminie Jabłonna w ciągu roku	40
Wykres 24 - Zmiany temperatury w gminie Jabłonna w ciągu roku	40
Wykres 25 - Dienne prawdopodobieństwo opadów atmosferycznych w gminie Jabłonna..	41
Wykres 26 - Średni miesięczny opad deszczu w gminie Jabłonna	41
Wykres 27 - Średnie dobowe padające krótkofalowe promieniowanie słoneczne w gminie Jabłonna	42
Wykres 28 - Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Jabłonna w latach 2016-2020	52
Wykres 29 - Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy Jabłonna w latach 2019-2023.....	53
Wykres 30 - Liczba nowych mieszkań oddanych do użytku w gminie Jabłonna w latach 2018-2022.....	53
Wykres 31 - Dostęp mieszkań w gminie Jabłonna do infrastruktury techniczno-sanitarnej w latach 2018-2022.....	54
Wykres 32 - Dostęp budynków mieszkalnych do sieci wodociągowej w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022 (%).....	55
Wykres 33 - Dostęp mieszkańców do sieci gazowniczej w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022 (%)	55
 Rysunek 1 - Etapy w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	6
Rysunek 2 - Schemat struktury GPR w zakresie wizji, celów i kierunków działań	66
Rysunek 3 - Schemat zgodności GPR z dokumentami lokalnymi	70
Rysunek 4 - Schemat zgodności celów rewitalizacji w GPR z priorytetami rozwojowymi SRP LOM.	73
Rysunek 5 - Schemat struktury przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	78
Rysunek 6 - Schemat spójności i uzupełniania się działań w ramach GPR.....	79
Rysunek 7 - Struktura zarządzania GPR	92
Rysunek 8 - Zaangażowanie lokalnych interesariuszy na poszczególnych etapach prac....	112
 Mapa 1 - Mapa Gminy Jabłonna	8
Mapa 2 - Gmina Jabłonna na tle powiatu lubelskiego i województwa lubelskiego.....	10
Mapa 3 - Liczba mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Jabłonna wg stanu na koniec 2023 r.....	16
Mapa 4 - Środowisko przyrodnicze w gminie Jabłonna	37

Mapa 5 - Następcznienie w Polsce	42
Mapa 6 - Obszary ochrony prawnej środowiska przyrodniczego na terenie gminy Jabłonna	44
Mapa 7 - Lokalizacja zabytków z rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa w gminie Jabłonna	47
Mapa 8 - Przebieg szlaków rowerowych przez gminę Jabłonna	49
Mapa 9 - Obszar zdegradowany na terenie Gminy Jabłonna.....	60
Mapa 10 - Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna	62
Mapa 11 - Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna	63
Mapa 12 - Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Gminy Jabłonna	110